

Jenesis-Agafa

Mosese'ma Kre'nea Nampa 1ni

Avontafere

Anumzamo maka'za eri fore hu'nea naneke

¹ Ese agafare Anumzamo'a monane mopane trohu'ne. ² Ama mopama fore osu'nerera, mago zana omnetfa hu'neane. Hankino tusi'a hanimo tina refite'negeni, ana timofo agofetura Anumzamofu Avamumo vono nehiane. ³ Anante Anumzamo'a huno, Masa fore hino! higeno masa fore hu'ne. ⁴ Hagi masamo'a knare higeno Anumzamo'a keteno, masane haninena refko hu'ne. ⁵ Anumzamo'a masagura zagegane huno agi'a nemino, kumazukura hanine huno agi'a ami'ne. Hanki hani huno ko'matigeno'a, pu-sankna emente'ne.

⁶ Hagi tinke me'negeni Anumzamo'a huno, Mago kankamu amu'nompina me'neni tina refko hanie. ⁷ Huteno Anumzamo'a tina refkohu fenka netreno, hunagamu atregeni, kankamu efore hu'ne. ⁸ Anumzamo'a ana kankmumofona agi'a mone huno ante'ne. Hanki haninkino masa higeno, nampa 2 kna emente'ne.

⁹ Anante Anumzamo'a huno, Timo'a monamofu hinkanaga mago kaziga eri zogino evanigeno, ho'mu mopa fore hanie, huno higeno anaza efore hu'ne. ¹⁰ Anumzamo'a hagagema hiankazigagura mope nehuno, tima evazu huno omeri atruma hiantinkura, hagerine huno hu'ne. Anumzamo'ma anazama kegeni'a, e'i knare hu'ne.

11 Hagi Anumzamo'a amanage huno hu'ne, Mopafinti maka'za hagesie. Za'ara zane zafane rumofo rumofo raga'a revava hanaza zantamimo'za hagesaze. Ragazmifina avima'a efore hanie! Hanige'za zafa rgama rentesazana e'i zamagu'afinka avima'amo'za zamagri'agna raga rentesaze. Hige'za mopafina ana zantamimo'za efore hu'naze. ¹² Ana nehazage'za mopafina ruzahu ruzahu trazana erifore nehazageno, ruzahu ruzahu ne'zampina avima'a me'nea rentageno, avima'amo'a agragna raga fore nehigeno, zafa rgama renteana e'i agu'afinka avima'amo'za zamagri'agna huno nemegenno, avima'a rentetere hu'ne. Hanki Anumzamo'ma anazantamima kegeno'a knare hu'ne. ¹³ Haninkino masa higeno nampa 3 kna emente'ne.

14 Hagi Anumzamo'a huno, Tavitamimo'za mona kankamumpi me'neza, masane haninena refko nehu'za, kafugi, zagegi, ko knagi hanagu nemesageno, ¹⁵ ana tavitamimo'za mona kankamumpi efore hu'za me'neza mopamofona remasa hanaze, hige'za ana zantamina fore hu'naze. ¹⁶ Anumzamo'a tusi'a tavi tre tro hu'ne. Rantavimo feru remasa hanigu zage tro nehuno, rankna tavi hanimpi remasa hanigu, ika tro nehuno, ofuntaminena tro hu'ne. ¹⁷ Anumzamo'a mopamofoma masama amisanagure huno mona kankamumpina tavitamina zamante'ne. ¹⁸ E'i ana tavi'mo'za hanimpine masafinema remasama hanagure huno zamante'ne. Anumzamo'ma anazantamima kegeno'a knare hu'ne. ¹⁹ Hagi haninkino masa higeno, nampa 4kna emente'ne.

20 Anante Anumzamo'a amanage hu'ne, Timpina nozame zagane, zamasimu ante'za manisaza zagamo'za efore hu'za ruvinetesageno, mona kankamumpina namazagamo'za efore hu'za hare'za vano hugahaze. 21 Hagi anante Anumzamo'a tusinasi nozameramine, osifaveramina trohuno hagerimpina zamagrite zamagrite zamantege'za timpina avite'za mani'neza kaza kaza hu'za vano nehaze. Hanki namazaga zamagri kna huno tro huzmante'ne. Anumzamo'ma anazama keana knare hu'ne. 22 Anumzamo'a asomu ke hunezmanteno amanage hu'ne, kase hakare huta hagerimpina mani aviteta nemaninkeno, namamo'zanena mopafina kase hakare hu'za mani titipa hiho. 23 Hagi haninkino masa higeno, nampa 5fu kna emente'ne.

24 Anumzamo'a amanage huno hu'ne, Mopafina miko zagagafa rumofo rumofo fore hanaze. Kumate zagagafagi, afi zagagafagi, ne'onse zagaramine, zamagragna rumofo rumofo fore hu anante anante hiho. Anage higeno maka ana zagaramina fore hu'naze. 25 Hanki Anumzamo'a zagagafa tro hu'neana, trampu mani zagagafa zamagri kna tro nehuno, nontegama mani zagagafa zamagri kna tro nehuno, mopafi ne'onse zagaramina zamagri kna tro hu'ne. Anumzamo'ma anazama kegeno'a knare hu'ne. 26 Hagi Anumzamo'a amanage huno hu'ne, Vahe tro hamnena tagrikna hu'za manine'za, maka'za kva nehu'za nozameramine, hare'za vano nehaza namaramine, kumate zagagafane, mopafima kazama hu'za vanoma nehaza zagarami kegava

hugahaze.

²⁷ Hagi Anumzamo'ma vahe'ma tro hu'neana, Agra'agna tro hu'ne. Vene a'ene tro huzanante'ne.

²⁸ Anumzamo'a asomu ke huneznanteno amanage huno zanasmi'ne, Mofavre kase hakare hanakeno, mopafina mani vitesaze. Ana nehuta mikoza kegava hi'o. Timpi nozame zagane, hareno vano nehia nama zagane, hakare'a mopafi kaza huno vano nehia zagamine ana makaza kegava hi'o.

²⁹ Anumzamo'a amanage hu'ne, Kma antahi'o! Mopafima nehagea zamofona avima'ane zafa raga'ane nezama nesa'aza tanami'noe.

³⁰ Hanki mika ama mopamofo agofetu vonoma nehaza zagagafamo'zane, monafima hare'za vonoma nehaza nama'zaga'mozane, mika zagagafama zamasimuma ante'za vanoma nehaza zagamo'zama nesaza zana, ruzahu ruzahu traza Nagra zami'noe, huno higeno ana zana fore hu'ne. ³¹ Anumzamo'a mika'za trohuteno keana knare huno hentofa zanke fore higeno keteno, muse hu'ne. Hagi haninkino masa higeno, nampa 6si kna emente'ne.

2

7ni knazupa efore hu'nea zamofa naneke

¹ E'inahu huno monane mopane, anampima me'nea zantamina maka trohu vagare'ne. ² Eri'za eri vagareteno, nampa 7ni knarera Anumzamo'a manigasa hu'ne. ³ Anumzamo'a nampa 7ni knarera manigasa nehuno, ana kna eri ruotge huno

asomu hunte'ne. Na'ankure miko'a eri'zana eri vagarenegu huno manigasa hu'ne.

Anumzamo Vene A'ene Ideni hozafi trohu zanante'nea naneke

⁴ Ra Anumzamo'ma monane mopane eri fore'ma hunte'nea nanekea, amanahu me'ne. ⁵ E'i ana knafina za'ara zana fore ama mopafina osu'ne, na'ankure Ra Anumzamo'a ana knafina kora atregeno oru'ne. Ana higeno eri'za eri vahera fore huno omani'negeno, ⁶ kampu'i tintamimo'za mopafinti hanati'za mika mopamofona tina ami'naze. ⁷ Ra Anumzamo'a kugusopa erino regripeteno vahe tro huno agonagampi Agra'a asimua huhu huvazigeno, vahe efore hu'ne. ⁸ Hanki Ra Anumzamo'a mago hoza zage hanati kaziga ante'neankino, ana hozagura Ideni hoze hu'nea hozamofu agu'afi, ana nera avreno ome ante'ne. ⁹ Ra Anumzamo'a rumofo rumofo zafa higeno, mopafinti hage'ne. Hakare zafamo'za zamuma kete'ene ne'zama ne'arera knare hu'naze. Hagi ana hoza amu'nompina tare zafa me'ne. Mago zafa ofri manivava hu zafe. Hagi mago zafa knare zanki, havizanki huno'ma antahino keno'ma hu zafe. ¹⁰ Hagi Ideni hozafintira mago ti hanatino enevuno, hozafina tina nemino ana timo'a refko huno 4'afi ranti evu'ne. ¹¹ Ese'ma evu'nea timofo agi'a Pisoni tinkino, maka Havira mopafi rugagino evu'ne. Ana mopafina knare goli me'ne. ¹² Ana mopafima me'neana mago'zana ruokamre knare goline, mana nentake'zane, mizama'amo mareri'nea oniksie nehaza haveve me'ne. ¹³ Anante timofo agi'a Gihoni tinkino,

Kusi* mopafi rugagino evu'ne. ¹⁴ Hagi nampa 3a Taigrisi tinkino, zage hanati kaziga Asiria mopafi evu'ne. Hagi nampa 4a Yufretis tine.

¹⁵ Hanki Ra Anumzamo'a ana ne'ma avreno Ideni hozafima ante'neana, hoza eri'zama enerino kegavama hanigure huno avrente'ne.

¹⁶ Hianagi Ra Anumzamo'a amanage huno kasegea hunagru hunte'ne, Kagra mika hozafima me'nea zafa raga amne negahane. ¹⁷ Hianagi knare'zanki havi'zanki huno antahino keno'ma hu zafa raga onetfa huo. Hanki kagrama ana zafa ragama nesnanana, tamage hunka anazupa frigahane.

Anumzamo a' trohu'nea naneke

¹⁸ Hagi anante Ra Anumzamo'a anage hu'ne, Vemo'ma agrake maniazamo'a knare osianki'na, azahu vahera tro hanugenno knare hu'ne tragote'ne manigaha'e. ¹⁹ Nehuno

mopa kateno mika zagagafane, namaramine, ne'one zagagafaraminena tro huzmanteteno zamavareno zamagi antezamisie huno ana nete vigeno, zamagi'a ante'zamigeno ana zamagima ante'nere me'ne. ²⁰ Higeno ana ne'mo'a mika

nontegama nemaniza zagagafagi, monafima hare'za vanoma nehaza nama'zagagi, mopafima nemaniza maka afi zagagafagi huno zamagi zami'neanagi, agri'ma azahu knampa'a omani'ne.

²¹ Ana higeno Ra Anumzamo'a ve mofona azeri avukoko higeno mase himre'negeno, magoke omete asoza'a avazu huteno, avufanu

---

* **2:13** Itopia (Ethiopia) kazigagu hu'ne.

renkanirente'ne. ²² Ra Anumzamo'a ana ne'mofo asoza'ama eri'nereti a' trohuno avreno egeno,

²³ ana ne'mo'a huno, Ha e'ine! Nagri zaferinareti zaferina'a tro nehuno, nagri navufareti avufga'a tro hu'neanki'na, are hu'na agi antemue. Na'ankure e'i ve'mofo avufafinti erino trohu'negu hu'ne.

²⁴ E'i ana agafare vemo'a nererane, nefanena atreno, a'ane hagerafino eri mago huke nemani'e.

²⁵ Zanagra arave huke kena omasi zanavufga zanavapa manina'anagi, zanagazea osu'ne.

3

Ana vene a'mo'ene Anumzamofa ke rutagrena'a naneke

¹ Hanki Ra Anumzana Anumzamo'a maka zagagafama mopafima trohu zamante'nefintira, tamage huno masavenentake kema hu'arera osifa'vemofo antahi'zamo'a zamagatereankino, osifavemo'a ana a'mofona antahigeno, Hozafima me'nea zafa rgagura Ra Anumzana Anumzamo'a tamagerfa huno mika one'o huno huranante'nefi?

² Higeno ana a'mo'a osifavemofo kenona huno, Hozafintira mika zafa raga amane ne'o huno hurante'ne. ³ Hu'neanagi mago zafa hoza amu'nompi me'nea zafa rgagura avako osuta one'o hurante'ne. Hagi ana zafa ragama nege,

avako'ma huge'ma hanuta'a, frigaha'e huno tasami'ne. ⁴ Higeno osifavemo'a a'mofonkura amanage hu'ne, Tamagerfa hutna tanagra ofrigaha'e.

⁵ Na'ankure Anumzamo'a keno antahino hu'neankino, nesna'ana tanavumo'a hari hina Agri kna hutna antahi antahi

tani'amofona eriyama hanigetna, knare zanki, havi zanki hutna keta antahita hugaha'e. ⁶ Higeno ana a'mo'ma ana zafa rgama keana ne'zama ne'amo'a knare higeno, zafa ragamo'a knare hu'neankino, ana a'mo'a amanahu antahintahi eri'ne. Ama zafa raga tagina nene'na knare antahi'za erisue nehuno, ana zafa raga tagino neneno, neve'ene mani'negukino, mago'a nevena amigeno ne'ne. ⁷ Netakeno zanavumo'a hari hige'ne, zanavufga zanavapa mani'nene, zanagazegu nehune fiki zafa anina anakike zanavufgarera kena masina'e.

Anumzamo Adamune, Ivikizni hanavege huzanante'nea naneke

⁸ Kinaga zasi anteno fruma higeno'a Anumzamo'a hozafi ne-egeno agasasanke'a nentahike hozafi mago'a zafa asoka frakike mani'na'e. ⁹ Mani'nakeno Ra Anumzana Anumzamo'a vemofonkura kezatino anage hu'ne, iga mani'nane? ¹⁰ Higeno vemo'a huno, Hozafi neanke'na kagasasanke nentahi'na frakina mani'noe. Na'ankure navufga navapa mani'nena, koro hu'na fraki'noe. ¹¹ Higeno Ra Anumzana Anumzamo'a huno, Iza hugantegenka kavufga kvapara mani'nane? Nagrama ono hu'na hunagru'ma hugante'noa zafa raga'a taginka ne'nampi? ¹² Higeno vemo'a huno, Kagrama nami'nana a'mo ana zafa raga tagino neneno namige'na ne'noe. ¹³ Higeno anante Ra Anumzana Anumzamo'a ana a'kura huno, Kagra e'i zana na'a hu'nane? Huno antahigegeo a'mo'a kenona huno, Osifavemo renavatga

hige'na tagi'na ne'noe. ¹⁴ Higeno Ra Anumzana Anumzamo'a amanage huno osifavemofona asami'ne,

Osifavemoka e'inama hana nona'a, vahe'mo'zama kumate'ma kegavama nehaza zagagafane, trampipi afixagagafama mani'nafintira kazusi (kes) hugantoankinka, kagra zamageterenka rankna erinka kasaguregati regraro henka vano nehunka, mika knafina kugusopa nenenka manigahane.

¹⁵ Nagra kagri'ene a'mofo amunompina ha'za nentena, tanagigomokizmi amu'nompina ha'za antesugeno, a'mo'ma kasentesia mofavremo kasenia reprorovazina, kagra agrira agamerumpafi amprigahane.

¹⁶ Anage nehuno Anumzamo'a a'mofonkura amanage hu'ne, Mofavrema kasentenuku'ma hananke'na Nagra rama'a kata kamisugenka, ana katafi mani'nenka mofavrea kasentegahane. Ana nehunka negavena tusiza hunka avesintegahane. Hianagi agra kagrira kegava krigantegahie.

¹⁷ Hagi Anumzamo'a Adamuna amanage huno asmi'ne, A'kamofa ke antahinka Nagrama kase hugante'na hunagra'ma hugante'noa zafa raga ne'nanku mopamofona

Kazusi huntoankinka, kata negrinkenka maka zupa hozaka'a e'nerisankeno nezanka'a fore hinkenka negahane.

¹⁸ Hozafi ne'zana ave'ave zane agaso tra'zamo fore huno refinetena ne'zana anampinti erinka negahane.

19 Kavugosafinti kamunasisi hutesigenka nezanka'a eri fore hunka negahane. Ana hume vunka kugusopareti tro hugante'nogu frinka ete mopafi ufregahane.

20 Ana ne'mo'a nenaro agi'a Ivi'e * huno antemi'ne. Na'ankure mika vahe'mokizmi zamara'zama hanigure huno antemi'ne. 21 Hanki Ra Anumzana Anumzamo'a zagagafa akru'a tavrofeno Adamune, Ivinena kukena masizanante'ne. 22 Hagi Ra Anumzana Anumzamo'a amanage hu'ne, Ama ne'mo'a tagri kna huno knare zanki havi zanki huno hago keno antahino hie. E'ina hu'negu manivava hu'mofo zafa raga'a tagino nesanuno'a manivava hu'zanku atresanunkeno ana zafarera urava'o osanie. 23 Anage nehuno Ra Anumzana Anumzamo'a, Ideni hozafintira huntogeno fegi'a agri'ma tro hu'nea mopare hoza eri'zama erisnigu huntogeno vu'ne. 24 Hagi Anumzamo'a ana ne'ma Ideni hozafinti ahenatigeno vutegenoa, zage hanati kaziga hankavenentike ankerozamantege'za ana hoza kegava nehazageno, tevenefa tagivazu nehia bainati kazimo kagigagi nehige'za, ana manivava zafamofona kegava hu'naze.

4

Kenine Abelikizni naneke

1 Adamu'a nenaro Ivi'ene masegeno amu'ene huno ne'mofavre kasenenteno ana a'mo'a huno,

---

* **3:20** Ivi'e huno Hibru kefima hu'nea kemofa agafa'a, hakare vahe'ene zamasimu nentaza zagamokizmi nezmarera kna hu'ne.

Anumzamo naza hige'na ne'mofavre erifore hue, nehuno Keni'e huno agi'a antemi'ne. ² Hagi henka Ivi'a Keni neganana Abeli kasentegenano ana ne'mo'a ra huno sipisipi afu kegava higeno, Keni'a mopafi eri'za erino hoza anteno kegava hu'ne. ³ Magokna Keni'a Ra Anumzamofa ofa huntaku hoza'afinti ne'za erino e'ne. ⁴ Ana higeno Abeli'a sipisipi afutamimpinti afovage hu'nea agoneso afu mago aheno eme Kresramana vuntegeno, Ra Anumzamo'a negeno Abelina antahi muse hunte'ne. ⁵ Hianagi Keni'ma ofa hunte'neaza keteno, Anumzamo'a antahi musena huontegenano, Kenina tusi asi vazigeno avugosa rugriri'ne. ⁶ Ana higeno Ra Anumzamo'a negeno Keninkura amanage hu'ne, Nahigenka krimpagna nehunka kavugosa runegaririne? ⁷ Hagi kagra'ma knare kavu'kava'ma hantesina Nagra muse hugantosine. Hanki kagrama havizama hanankeno'a, kumimo'a kazeri kagateregahianki, kagra hankavetinka mani'nenka kumira azeri agatero.

⁸ Hagi mago knazupa Keni'a nagana'amofa Abelinku hofa trampu vanu'e huno agi higeke, vukema ana hofa trampu umanineke, Keni'a nagna'amofa Abelina ahe fri'ne. ⁹ Anante Ra Anumzamo'a Kenina antahigeno, Negagna Abeli'a inantega mani'ne? Higeno Keni'a huno, Nagra onke'noanki, Kagrama kagesama antahinana nagra nagananimofa kva hunte ne' mani'nofi? ¹⁰ Higeno Ra Anumzana Anumzamo'a amanage hu'ne, Kagra na'a higenka kefo kavukvara hu'nane? Nagnakamofa koramo'a mopafi tagiramino keaga hunto

huno Nagritega krafage nehie. ¹¹ Hagi nagna kamofoma ahenka eri taginana koramo'a, mopafi tagiramigeno mopamo ne'negu, ana mopa kazusi huntoankino ne'zana forera osugahie. ¹² Hagi mopafima hozama erinka antesnana hozamo'a, hikazake huno nena ahenonte'na, nonka'a omanena kanke kanke hunka ama mopafina vano hugahane. ¹³ Keni'a amanage huno Ra Anumzamofu kenona hu'ne, Nagri'ma hunantana kemo'a tusi'a kna navesie! ¹⁴ Hanki kama antahio! Kagra ama mopafinti nagrira meni nazeri atranankina, Kagri kavuga omaninugeno, noni'a omane'nenigena ama mopafina kanke kanke neha'nena, aza'o nagesuno'a nahe frigahie. ¹⁵ Higeno Ra Anumzamo'a kenona'a huno, Kagri'ma kahesimo'a ana nona'a 7ni'a zupa kna'zana agetereno erigahie, nehuno Kenima vahe'mo'zama negezama ohesnagu mago avame'za agofetu antente'ne. ¹⁶ Ana higeno Ra Anumzamofu avugatira Keni'a atreno Ideni hozamofu zage hanati kaziga vuno, Nodi mopare umani'ne. *

Kenimpinti'ma vahe'ma fore hu'naza zamofo naneke

¹⁷ Keni'a nenaro'ene masegeno amu'ene huno ne'mofavre kasenteno, agi'a Inoku'e huno ante'ne. Hagi anante mago rankuma erifore huno kiteno, ana kumamofu agi'a Inoku'e huno mofavre'amofu agire asamre'ne. ¹⁸ Hagi Inoku'a mago mofavre eri fore huno agi'a Iradi'e hu'ne. Iradi'a Mehusaeli nefa'za higeno, Mehusaeli'a

---

* **4:16** Nodie hu'nea kemofu agafa'a, Hibru kefina kanke kankere hu'ne.

Metusael nefa'za higeno, Metusaeli'a Lemeki nafa'za hu'ne. ¹⁹ Hagi Lemeki'a tare atre zanante'ne, mago'mofo agi'a Ada'e, mago a'mofo agi'a Zila'e. ²⁰ Ada'a ne'mofavre kasenteno agi'a Jabali'e huno ante'neankino, fugagi noma ki'za nemase'za afu'ma kegava nehaza vahe'mokizmi nezamageho'e. ²¹ Hagi ngana'amofa agi'a Jubali'e. Jubali'a ese'ma agafa huno nofite zavena (harp) nehaza naga'mokizmi nezamageho'e. ²² Hanki Zila'a Tubalkein kasente'neankino, agra aenima, kopama tevefi krefizo huteno amasagino eri'zama eri'zantami tro nehia nere. Tubalkeini nesaro agi'a Na'ama'e.

²³ Mago zupa Lemeki'a nenaro kiznigura amanage huno zanasmi'ne,

Adagane Zilagata'a kama antahi'o, mago nehaza ne'mo nahe kuzafa antege'na, agrira ete ahe fri'noe.

²⁴ Hagi mago ne'mo'ma, Kenima eme ahe frisanuno'a, 7ni'a zupa knazana eri agofetu huno erigahie. Hianagi tamage huno nagri'ma Lemeki'nama eme nahesanuno'a, 77ni'a knazana agofetu huno nona'a erigahie.

Abeli'a frigeno nona'a mago mofavre Seti kasente'nea naneke

²⁵ Hagi Adamu'a nenaro'ene masegeno ne'mofavre kasenteno amanage hu'ne, Keni'ma Abelima ahe fri'nea nona'a Anumzamo'a ne'mofavrea namiankino agi'a Seti'e. ²⁶ Henka'a Setina ne'mofavre fore humigeno agi'a Enosi'e huno antemi'ne. Ana knafi vahe'mo'za erigafa

hu'za Ra Anumzamofa agihanta nevazi'za, Agrite mono hunte'naze.

5

Adamumpinti'ma fore hu'za e'naza naga'mokizmi naneke

¹ Adamumpinti'ma vahe'ma fore'ma hu'za e'naza nanekea amanahu hu'ne. Anumzamo'ma vahe'ma trohu'neana, Agra'agna huno trohu'ne.

² Agra vene, a'ene tro huzanante'ne. Ana nehuno asomu ke huzmanteno, vahere huno hu'ne.

³ Adamu'a 130'a Zagegafu nehuno agra avugosagna ne'mofavre kasenteno, agi'a Seti'e hu'ne.

⁴ Ananteti 800'a zagegafu agatereno mani'neni, ne' mofara mago'a kasezamante'ne.

⁵ Hagi Adamu'a 930'a zagegafu maniteno fri'ne.

⁶ Hagi Seti'a 105fu'a zagegafu nehuno, ne' mofavre eri fore huno agi'a Enosi'e huno antemi'ne.

⁷ Hagi Enosima kasenteteno'a, ananteti Seti'a 807ni'a zagegafu nemanino, mago'a ne'mofara kasezamante'ne.

⁸ Ana huteno 912fu'a zagegafu Seti'a maniteno fri'ne.

⁹ Enosi'a 60'a zagegafu nehuno ne' mofavre eri fore huno, agi'a Kenani'e huno antemi'ne.

¹⁰ Kenanima kasenteteno'a Enosi'a 815ni'a zagegafu maniteno mago'a ne'mofara zamante'ne.

¹¹ Enosi'a 905fu'a zagegafu maniteno fri'ne.

¹² Kenani'a 70'a zagegafu nehuno, ne'mofavre eri fore huno agi'a Mahalari'e huno antemi'ne.

¹³ Mahalarima fore'ma hutegeni'a Kenani'a 840'a zagegafu nehuno, mago'a ne'mofara kasezmantene.

¹⁴ Kenani'a 910ni'a zagegafu maniteno fri'ne.

¹⁵ Mahalari'a 65'a zagegafu nehuno, ne' mofavre anteno agi'a Jareti'e huno antemi'ne. ¹⁶ Jaretima kasenteteno, Mahalari'a 830'a zagegafu nehuno mago'a ne'mofara kasezmante'ne. ¹⁷ Hanki Mahalari'a 895fu'a zagegafu maniteno fri'ne.

¹⁸ Jareti'a 162tu'a zagegafu nehuno ne' anteno agi'a Inoku'e huno antemi'ne. ¹⁹ Enokuma kasenteteno Jareti'a 800'a zagegafu nehuno mago'a ne' mofara kasezmante'ne. ²⁰ Jareti'a 962'a zagegafu maniteno fri'ne.

²¹ Inoku'a 65'a zagegafu maniteno, ne' mofavre Metusera kasente'ne. ²² Ananteti Metuserama kasenteteno'a Inoku'a 300'a zagegafufina knare huno Anumzane tragoteno mani'neni mago'a ne' mofara kase zamante'ne. ²³ Hagi ana makara 365'a zagegafu Inoku'a mani'ne. ²⁴ Inoku'a Anumzane tragoteno mani'negu, Anumzamo'a avre'ne. ²⁵ Metusera'a 187ni'a zagegafu maniteno, ne'mofavre Lemeki kasente'ne. ²⁶ Metusera'a Lemekima kasenteteno'a, 782'a zagegafu maniteno, mago'a ne'mofara kase zamante'ne. ²⁷ Hagi Metusera'ma manino'ma e'nea kna'a, 969ni'a zagegafu huteno fri'ne.

²⁸ Lemeki'a 182'a zagegafu nehuno ne' mofavre kasente'ne. ²⁹ Lemeki'a Noa'e huno agi'a antemi'ne. Ra Anumzamo'a mopamofona tusi hunte'negeta tusi'a eri'za erita nevunkeno tagri taza hanigu ama mofavre agi'a, mani fruhu nere nehuno, zamagra kefina Noa'e huno antemi'ne. ³⁰ Hanki Noama kasenteteno'a Lemeki'a 595fu'a zagegafu maniteno, mago'ane ne' mofara kasezmante'ne. ³¹ Lemeki'a ana maka kna'a, 777ni'a

zagegafu maniteno fri'ne.

³² Noa'a 500'a zagegafu maniteno, ne'mofavrea tagufa zamanteno zamagi'a Semi'e, Hamu'e, Jafeti'e huno zamante'ne.

6

Kefo avu'avazamo avite'nea naneke

¹ Veamo'za ama mopafina vahera kase hakare hazageno, knare'nare mofa'nerami fore hu'naze. ² Hanki vahe'mo'za rama'a mofane zaga kasezmantage'za, Anumzamofu mofavre naga'mo'za ke zamasane nehu'za zamavesia a'ne eri'naze. * ³ Ana hianagi Ra Anumzamo'a amanage hu'ne, Avamunimo'a vahe'mofompina mani'nenno zamasimura zami vava osugahie. Na'ankure vahera fri'zaga mani'nazanki'za, 120'a zagegafua agateore'neza frigahaze. ⁴ Ana knafine henka'anena tusinasi vahe'mo'za ama mopafina mani'nazankino, Anumzamofu mofavremo'za e'za vahe'mokizmi mofane zagane emasageno mofavrea kasezmante'naze. Hanki'za fore'ma hazana korapa knafina hankavenentake hu'za hihamu'ane vahe fore hu'naze.

⁵ Hianagi Ra Anumzamo'ma vahe'mokizmima zamage'neana, mika kna havi avu'avazamo ama mopafina ra huno vahe'mofu antahi antahifina, havi avu'ava'zamo aviteno meno

---

* **6:2** Anumzamofu ne'mofavreramine huno hu'nea kemofu agafa'a ama'osu'ne. Tagufa antahi'zana amanahure: 1. Zamagine vahe'mo'za a' tare tagufa hu'naze. 2. Anumzamo monafinti zamahe nati'nea ankeromo'za mopafi a'ne eri'naze. 3. Seti naga Anumzamofu nevaririza naga'mo'za, negna ahe fri'nea ne' Keni naga havi avu'ava nehaza nagapinti a'nea eri'naze.

vu'ne. ⁶ E'ina nehazageno Anumzamo'a nezamageno rimpa haviza higeno muse osuno, nahige'na vahera trohu'noe huno asunke nehuno, ⁷ Ra Anumzamo'a amanage hu'ne, Vahe'ene, zagagafane, namaramine, mopafi ne'onse zagarami'nena zamahe fanane hugahue. Nagrama tro'ma huzmante'noa zankura nasunku hue hu'ne. ⁸ Hianagi Noa'a agrake Ra Anumzamofa avurera fatgo nera mani'negeno muse hunte'ne.

Noa nagamofa naneke

⁹ Hagi Noa nagamofa nanekea amanahu me'ne. Ana knafima mani'naza vahepina Noa'a fatgo huno hazenke'zama'a omanegeno Anumzane tragoteno mani'nenno amage anteno vu'ne. ¹⁰ Noa'a ne' mofavre tagufa zamanteno zamagi'a Semi'e, Hamu'e, Jafeti'e huno antezmi'ne.

¹¹ Ama mopamo'a Anumzamofa avurera haviza hu'ne, ha' zamo'ene, kefo avu'avazamo enena avite'ne. ¹² Anumzamo'ma ama mopafima ke'neana, tamage huno makazamo'a haviza hu'ne, ama mopafima me'neazama keana kumike'za huvagare'naze. ¹³ Hagi Anumzamo'a anage huno Noana asmi'ne, Ke ontahizageno kefo avu'ava zamo'a aviteankina zamagri'ene mopazimine zamahe fanane huku Nagra nagesa nentahue. ¹⁴ Hagi kagra hanave zafareti ra ventea† tro nehunka, asa hutanenka hunaraginto. Timo'ma ufre'zankura agu'ane meg'i'ana fukinu renkaniro. ¹⁵ Ana ventema kisanana, zanra'a 150'a mitagi, kahesa'a 25 mitagi, atrure'a

---

† 6:14 ark

15 mitagi hunka neginka, ¹⁶ anagamu no amumpa tvaonte mago mitamofona agema'a hafu'a mita zasikana hagento. Magokaziga kaha hagentenka, ana ventemofu agu'afina ese nonki, anante nonki, agofetu nonki hunka kio.

¹⁷ Hagi Nagra ha'nenkeno tusi'a ti hageno mopa refitena mani'ne'za zamasimu nentaza zane, maka'zanena zamahe fanane hugahue.

¹⁸ Hu'neanagi kagrane huhagerafinugu huvempa hu'na negasamue. Kagrane a'mofavre ka'ane knoferah'e'zane tamagra

maka ventefi marerigahaze. ¹⁹ Hagi rumofo rumofo zagagafama mani'nazafintira vene,

a'ene zamavaretere huge'za kahefa hu'za mani'sagu ventefi mareriho. ²⁰ Zgagafama

nama, rumofo rumofo kumate zagane, mopafi ne'onse zagarmine, vene a'ene kasefa hu'za manisnagu kagrite egahaze. ²¹ Ana nehunka

aru ne'za aru ne'zana, tamagrane maka zagagafanema nesazazana erinka eme eritru huo. ²² Higeno Anumzamo'ma asmi'neaza huno Noa'a maka'zana tro hu'ne.

7

Tusi'a ti hage'nea naneke

¹ Hagi Ra Anumzamo'a anage huno Noana asami'ne, Maka ama mopafima menima mani'naza vahepina kagrake fatgo nera mani'nanke'na negagoe. E'igu kagrane nagaka'anena ventefi mareriho. ² Kase avima

hanagu avusese zagagafafintira 7ni'a aravere aravere zamavarentetere huo. Ana nehunka avusese osu zagagafafintira magoke arave

zanavrentetere huo. ³ Ana nehunka kase avima hanagu nama 7ni'a aravere aravere zamavarentetere huo. ⁴ Na'ankure 7ni'a zagegna manite'na Nagra ha'nenkeno kora rugahie. 40'a zagene hanine ko' nerinke'na, Nagrama mopafima trohu zamante'noa zana maka zamahe fanane hugahue. ⁵ Higeno Anumzamo'ma asmi'neaza huno Noa'a mika'zana hu'ne.

⁶ Ana knafina Noa'a 600'a zagegafu mani'tegeno, timo'a mopa ahe refite'ne. ⁷ Ko' runaku nehige'za, Noa'ene nenaro'ene, mofavre zaga'ane anoferahе'zane ventefi mareri'naze. ⁸⁻⁹ Hagi agru osu zagaramimpinti'ene agruma hu'naza zagaramimpinti'ene namaramimpinti'ene, mika zagaramimpintira vene a'ene taretare hu'za Anumzamo'ma kema hu'neaza hu'za Noa'ene ventefi ufre'naze. ¹⁰ Hagi 7ni'a zagegna manitageno, kora erigafa huno rigeno, ti hageno refite'ne.

¹¹ Noa'a 600'a zagegafu manitegeno 2 ikana 17tini zupa mopamo'a ruhagro higeno mopa agu'afinti tina hanatino tusi'a ti hage'ne. Tusi'a ko' ruvava huno havi avufgafinti hatihati huno tusi'a ti hage'ne. ¹² Ana nehuno masane, hanine 40'a knafi ruose kora ruvava huno vu'ne. ¹³ Noa'ma ventefi mareria zupa, mofavre naga'a Semiki, Hamuki, Jafeti'ma a'ne zamima nezmarrerama hu'za mareri'naze. ¹⁴ Trampi zagagafane, kumate zagagafane, namane, rumofo rumofo mopafi ne'onse zagarmina, vene a'ene Noante etere hu'za ventefi ufre'naze. ¹⁵ Aravere aravere zamasimu nentaza zagagafamo'za ana maka Noante e'za ventefi ufre'naze. ¹⁶ Anante Anumzamo'ma kema

hu'neaza huno aravere aravere mika ufre varetageno, Ra Anumzamo'a kafana erigi zamante'ne.

¹⁷ Ranko'ma ru'neana zagene hanine 40'a knafi kora ruvava huno tusi'a ti hageno ana ventea mopafinti erisga huno mareri'ne. ¹⁸ Ana nehuno timo'a reviteno marenerino mopa refitegeno, ventemo'a timofo agofetu me'ne. ¹⁹ Hagi timo'a mago'ene hageno marerino osi agonaramine, zaza agonaraminena mika erinakri vagare'ne. ²⁰ Hagi timo'a mago'ene mareri aviteno, mika mopane mareri agatere'nea agonaraminena 7ni'a mita aru agatereno refite'ne. ²¹ E'ina higeno mopafima mani'nea zagaramine, nontega zagagafane, trampi zagagafane, namaramine, ne'onse zagarmine, vahe'ene, mopafima vanoma nehaza zagarmine zamahe fri vagare'ne. ²² Hagi mopafima zamasimu eri'za mani'naza zagagafa, maka fri hana hu'naze. ²³ Anumzamo'a vahe'ene, ne'onse zagarmine, namaramine, zagagafanena zamahe fanane hige'za omanitfa hu'naze. Higeno Noa'ene ventefi mani'namo'za zamagrake kasefa hu'za mani'naze. ²⁴ Hagi 150'a zagegnafi timo'a mopa refite'ne.

8

Timo taneno urami'nea zamofo naneke

¹ Hagi timo'a mopa refite'negenno Anumzamo'a Noanku'ene mika zagagafama ventefi mani'nagu agha nentahino, zaho atufegeno zaho erino tina retufegeno taneno urami'ne. ² Anumzamo'a mopafinti'ma hanati'nea tina renkani nereno, monafinti ru'nea kora eri refitegeno ruse'ne.

³ Hagi 150'a knamofa agu'afi timo'a akoheno taneno urami'ne. ⁴ Hagi 7ni ikamofona, 17ni zupa ana ventemo'a eramino Ararati agonare eme runtrako hu'ne. ⁵ Timo'a akoheno taneno uneramigeno 10ni ikamofa ese knazupa, mago'a agonamo'za osi'a hanaku hazage'za ke'naze.

⁶ Hagi henka 40'a zagegna maniteno Noa'a zaho'ma erikana eri anagino, ⁷ kotikoti nama huntege vuteno, vano vano nehigeno, timo'a taneno uramigeno mopa efore hu'ne. ⁸ Hagi mopamo'ma ho'mu hu'nesigu, Noa'a mago maho nama huntegeno, ⁹ hareno vano hiana manisnia zana omaneno tinke me'negeni ete e'ne. Egeno Noa'a aza antegame teno ventefi avre vazi'ne. ¹⁰⁻¹¹ Avrentegeno 7ni'agna manitegeno, Noa'a ete maho nama huntegeno hareno vu'ne. Hagi ana maho namamo'a kasefa olivi zafa asina atasino agipi haninkofino ana kinagage ehanati'ne. Ana higeno Noa keteno, hagi timo'a taneno uramie huno agesa antahi'ne. ¹² Mago'ene 7ni'agna maniteno, ana mahona huntegeno hareno vuteno ete ome'ne. ¹³ Noa'a 601ni'a kafuma nehigeno, pusa ikamofona ese knazupa, mika ama mopafina timo'a ho'mu higeno, Noa'a ana ventemofona amumpafinti anasgeno keana, mopamo'a ho'mu huvagare'negeni ke'ne. ¹⁴ Anante 2 ikamofona 27ni knazupa mopamo'a ho'mu huvarenegeni Noa'a ke'ne.

Noa naga ventefinti atirami'naza naneke

¹⁵ Anumzamo'a amanage huno Noana asmi'ne, ¹⁶⁻¹⁷ kagrane nagaka'anena ventefintira atreta fegi'a atiramiho. Ventefima mani'naza

zagagafane, namaramine, mika mopafi vano nehaza zagaraminena, zamavare atrege'za mopafi vu'za eza nehu'za kase hakare hu'za maniho. ¹⁸ Anage hige'za Noaki, nenaroki, mofavre naga'ane, anoferahe'zane atirami'naze. ¹⁹ Hagi ana zagagafane, ne'onse zagaramine, nama zagane, mika vanoma nehaza zagaramina, zamagrare zamagrare erizogi'za ventefintira atirmi'naze.

²⁰ Anantera, Noa'a Ra Anumzamofonte Kresramana vu ita trohuteno, mago'a avusese zagagafafinti'ene avusese namafinti'enena aheno mika Kresramana vu'ne. ²¹ Hagi Ra Anumzamo'a Kresramana vu'nea mana'a nentahino muse nehuno amanage hu'ne, vahe'mo'za kumi'ma hanaza zankura mago'anena ama mopa eri havizana osugahue. Hakare vahe'mo'za mofavrema mani'nazareti'ma eno ama knare'ma eana, havi antahi'zampinke mani'naze. Hakare zagaramima zamasimu nentaza zagaramina menima huaza hu'na zamahe refiotegahue. ²² Ama ana mopa me'nenkeno maka'zana me'nena hoza negri'za, kafigahaze. Zasi'ma hu kna ne'enkeno, amuhoma hu kna egahie. Ko' aru knane zagegnanena nemenkeno, zagene hanine nehanigeno ana maka'zana vaga oregahie.

9

Anumzamo Noa naga asomu huzmante'nea naneke

¹ Noane mofavre naga'anena Anumzamo'a asomu hunezmanteno amanage huno zamasmine, Mofavrea kase zamantenke'za ama

mopa ruvite'za maniho. ² Zafafima nemaniza zagaramima, timpima nemaniza zagaramima, namaramima, kazakaza hu'za vano nehaza zagaramina mika kegava hihogu tami'noanki'za tamagoro nehanageta kegava hugahaze. ³ Ana zagagafa nesnagu meni neramue. Kotera hagu' kamosa tami'noanki'na, menina maka'zana nesnagu neramamue. ⁴ Hianagi korama me'nea ame'a onegahaze, na'ankure korampina e'i asimu me'ne. ⁵ Tamage huankino, mago ne'mo'o, mago'a zagagafamo'zama tamahe'za tamagri korama eri fegi tesige'na, Nagranena ahena agri korana eri fegi atregahue. Mago'mo nefuma ahe frisnige'na, Ngaranena, agrira ahe frigahue. ⁶ Aza'o mago ne'ma ahe frisiana, ana nera ahe frigahaze. Na'ankure Nagra Anumzamo'na vahera Nagragna trohu zamante'noe. ⁷ Kagrane, kagehe'zane, vahera kase hakare huta miko'a mopafina mani viteho.

Anumzamo Noa'ene hagerfi'nea naneke

⁸ Hagi mago'ane Anumzamo'a Noanku'ene, mofavre naga'agu'enena amanage huno zamasami'ne, ⁹ Menina antahio, kagrane, nagaka'ane kagehe'zane hagerfita mani'sunegu huvempage nehue. ¹⁰ Hagi ventefinti'ma atiramiza kagranema mani'naza zagagafane namaramine, kumate zagafaramine, trampi zagagafaraminte'ene ana huvempa kea nehue. ¹¹ Nagra huvempa ke'ni'a huama nehue, runena kora atresanugeno zamasimu ante'za mani'naza zagaramine, mopanena tina hageno zamahe fanane osugahie. ¹² Anante Anumzamo'a

huno, Nagrama amama nehuana huvempa ke nehue, Negrane, tamagra'ene hakare zamasimu eneriza zagaramima tamagrane mani'nazane, henkama fore'ma hanaza vahe'ene amu'nontifi huvempa kea nehuanki'na, ¹³ mago avame'zana monare furagena ante'nanena, negeta antahi vava hugahaze. ¹⁴ Hampona huntisugeno mopa refinetenkeno, furagenamo'a monare fore hugahie. ¹⁵ Nagrama kagri'ene maka ama mopafima zamasimu eri'za nemaniza zagagafagu'ma huvempama hu'noa ke'ni'agu nagesa nentahi'na, ete tinura tamahe fanane osugahue. ¹⁶ Hagi monare'ma furage'nama Nagrama negesuna, maka zamasimu'ma eri'za nemaniza zagaramina huvempa kema huzamante'noa kegu nagesa antahigahue. ¹⁷ Mopafi vea'ene zagagafane huhagerafinogu avame'a, e'inahu'za fore hugahie, huno furagenakura Anumzamo'a Noana asami'ne.

¹⁸ Hagi ama Noa mofavre naga'ma ventefinti atirami'namokizmi zamagi'a, Semi'e, Hamu'e Jafeti'e. Hagi Hamu'a Kenani nefa'e. ¹⁹ Noana tagufa mofavre nagapinti mopafima mani'nona vahera, forehu hakare hu'none.

Noa negi ti ne'nea naneke

²⁰ Hagi tima hagetegeno henka, Noa'a hoza ne' mani'nenno krepri hoza ante'ne. ²¹ Mago zupa waini tima'a neteno negineno kena omasi avufga avapa seli noma'afi mase'ne. ²² Kenani nefa Hamu'a ome keana Noa'a avufa avapa mase'negenno keteno atiramino nempu'amokizni ome zanasmi'ne. ²³ Hagi Semike, Jafetikea

tavrave eri'ne zanafunte antetene zanamigati ana seli nompî vu'ne nezafana ome refitentena'e. Zनावुगुसा अरुगुडुगु हनुते'ने नेडनुडनु अडुडुगु अणुके'नुडनु.

²⁴ Hagi Noa'ma negineno mase'nefinti henka ruhari huno negeno Hamu'ma hunte'nea zana keno antahino huteno, ²⁵ Noa'a amanage hu'ne, Kenani'a sifnafi nemanino, afuhe'mokizmi zamagafinka evuramino amane eri'za vahe'zami manigahie. ²⁶ Hagi mago'ane Noa'a anage hu'ne, Semi Anumzamofu ra agi nemita agi'a ahentesga hanune. Kenaniga, Semi kato vahe manigahane. ²⁷ Anumzamo'a Jafetina, mopa'a erira huntkeno Semi'ene tragotene mani'ne snakeno Kenani'a Jafeti eri'za vahe manigahie.

²⁸ Timo'a tanetegenno Noa'a mago'ane 350'a Zagegafu mani'ne. ²⁹ Hagi ana miko 950'a zagegafu Noa'a maniteno fri'ne.

10

Noa Mofavre naga'mokizmi zamagimofu naneke

¹ Rantima hageno mika'zama ahe refitetegenno'a, Noana tagufa mofavre nagapinti maka'a vahera fore hu'naze. Ana kogna naga zamagi'a Semiki, Hamuki, Jafeti'e.

Jafeti mofavre naga zamagi'amofu naneke

² Hagi Jafeti mofavre naga zamagi'a ama'ne, Goma'e, Magogi'e, Madai'e, Javani'e, Tubali'e, Meseki'e, Tirasi'e. ³ Hanki Goma amohe'i zamagi'a Asikenazi'e, Rifati'e, Togarma'e. ⁴ Hanki Javani mofavre naga zamagi'a Elisa'e, Tarsisi'e,

Kitimi'e, Dodanimi'e. ⁵ Ana nagapintira refko hu'za hagerinkena mopa zamagerute zamagerute kognare, famote ranra kuma erifore hu'za kegava hutere hu'za mani'naze.

Hamu mofavre naga'mokizmi zamagimofo naneke

⁶ Hanki Hamu mofavre naga zamagi'a Kusi'e (Etopia), Mizrami'e (Isipi), Putie (Libya), Kenani'e (Palestine). ⁷ Hanki Kusi mofavre naga zamagi'a Seba'e, Havila'e, Sabta'e, Rama'e, Sabiteka'e. Hanki Rama'a tare ne'mofavre zanante'ne, zanagi'a Sebake Dedanike. ⁸ Kusi'a, Nimiroti nefa'e. Nimiroti'a agra harafa nere. ⁹ Anumzamofa avurera knare harafa vahe fore huno mani'nea nere. E'ina'ma hu'negu menina vahe'mo'za rumofoma husga huntenakura, Nimroti kna vahe mani'ne hu'za nehaze. ¹⁰ Nimroti'ma kegava hu'nea moparera tagufa rankumara me'ne, zamagi'a Babelie, Erekie, Akatie, Kalne, e'i ana kumatmina Sinari (Babiloni) mopafi me'ne. ¹¹ Nimroti'a Babiloni rankumara atreno, Asiria kaziga vuno rankumazaga ome azeri otino ki'ne. Ana kuma zamagi'a Ninive, Rehobotirie, Kalae, Resenie. ¹² Hanki Reseni rankumara Ninivene, Kala kumamofa amu'nompi me'ne. ¹³⁻¹⁴ Isipi'a amana vahe'mokizmi nezamageho'e, Luti vahe'ma, Anami vahe'ma, Lehabi vahe'ma, Naftu vahe'ma, Pasru vahe'ma, Kaslu vahe'ma, Kriti vahere. Filistia vahera Kriti vahepinti fore hu'naze. ¹⁵ Kenanina agonesa mofavrea Saidoni'e, hanki anazanke hu'za agripinti'ma fore'ma hu'nazana Hiti vahe'ma, ¹⁶ Jebusi vahe'ma, Amori vahe'ma,

Girgasi vahe'ma, ¹⁷ Hivi vahe'ma, Arkisi vahe'ma, Sini vahe'ma, ¹⁸ Arvada vahe'ma, Zemari vahe'ma, Hamati vahe'mo'zanena Kenanimpinti fore hu'naze. Hanki henka Kenani, agehe'za mago mago hu'za ru mopare ru mopare umani emani hu'naze. ¹⁹ Hanki Kenani vahe mopamo'a, Saidoni kumateti eri agafa huno Gerari vuno Gaza uhanatiteno, ananteti vuno Sodom Gomora kaziga uhanatino, Admane, Zeboim kaziga vuteno Lasa uhanati'ne. ²⁰ Hamu agehe'za nagate nofite hu'za mani'neza ruzmegeru ruzmegeru neru'za rankuma trohu'za kegava hutere hu'za mani'naze.

Semi mofavre naga zamagimofo naneke

²¹ Hagi Semina mago'a ne'mofavre'a fore humi'neankino, Jafetina nempu amo'e. Semi'a Eberi nagamokizmi nezamageho mani'ne. ²² Semi mofavre naga zamagi'a, Elamu'e, Asari'e, Arpaksadi'e Ludiki, Aramu'e. ²³ Aramu mofavre naga zamagi'a Uzi'e, Huli'e, Getari'e, Masi'e. ²⁴ Arpaksadi'a Sela nefa'e, Sela'a Eberi nefa'e. ²⁵ Eberi'a tare ne' mofavre zanante'ne. Mago'mofo agi'a Peleki'e, Peleki'e hu'nea agimofo agafa'a amanahu hu'ne, mopa refko hu'za nagate nofite hu'naze. Hanki nefu agi'a Joktani'e. ²⁶ Joktani'ma zamante'nea naga zamagi'a, Almodati'e, Selepi'e, Hazarmaveti'e, Jera'e, ²⁷ Hadoramuki, Uzaliki, Dikla'e, ²⁸ Obaliki Abimaeliki, Seba'e. ²⁹ Hagi Ofriki, Havalaki, Jobabiki hu'za zamagra Joktani mofavre naga mani'naze. ³⁰ E'i ana naga'ma kuma tro hu'za mani'naza mopamo'a Mesati agafa huteno vuno,

Sefari zage hanatitega agona mopama me'nerega uhanatine.

³¹ Hagi Semimpinti'ma fore hu'naza vahera nagate nofite mago mago hu'za manitere hu'ne'za zamagerute zamagerute hu'za mopa zamire mani'ne'za, rankuma trohu'za kegava hu'za manitere hu'naze. ³² Hagi tima hagetegeni ana amefi'a Noa ahi'mo'za mofavre naga'afinti forehu anante anante nehu'za, hakare kaziga mopafina ranra kuma ante'za maniza vu'za e'za hu'naze.

11

Ruzahu ruzahu zamageru'ma ru'naza zamofo naneke

¹ Korapa knafina ama mopafima mani'naza vahe'mo'za magoke zamageruke neru'za, magoke kege hu'naze. ² Vahe'mo'za hage'za zage hanatitega nevu'za mago agupo mopa Sinar (Babiloni) ome kete'za, anante kuma ome ante'za mani'naze. ³ Mani'ne'za ke hugantugama hu'za anage hu'naze, Mopa kateta briki tro huta tevefi kre hanavenetita, kolta fuki erita simenia eri hanavetita tro huta nona kisune hu'za hu'naze. ⁴ Anante amanage hu'naze, Tagrati rankuma trohuta za'za no kita monafi marerisnunkeno, ana nomo'a ran tagi neramina, arurega vuta eta hu'zankura tazeri atru hanie. ⁵ Hianagi Ra Anumzamo'a rankuma'ene, zaza none, vahe'mo'zama ki'naza nonku'ma kenaku erami'ne. ⁶ Ra Anumzamo'a amanage hu'ne, Zamagra magoke naga mani'ne'za magoke zamageru neru'za, amazana eri agafa hazankiza, mago'zama hunaku'ma hanaza zana, amne tro

hugahaze. ⁷ E'i zanku tagra uramita ke'zami eri savari hamanenke'za, zamagra zamageru'ma antahizankura amuhu hugahaze. ⁸ Anage nehuno Ra Anumzamo'a zamazeri fragu vazige'za kumazimi tro huvaga ore'za atre'za maka moparega vu'za e'za hu'za umani'naze. ⁹ E'ina hu'nea agafare ana ran kumakura Babelie hu'za hu'naze. Na'ankure Ra Anumzamo ana mopafi vahe'mokizmi zamagerura zamazeri havia huteno, hakare moparega zamazeri atrege'za vu'za e'za hu'naze.

Semi agehe'mokizmi zamagimofo neneke

¹⁰ Tima hagetegeni tare kafuma evigeno'a, Semimpinti'ma fore'ma hu'naza vahera amana hu'ne. Semi'a 100'a zagegafu huteno, Arpaksadina nefa'za hu'ne. ¹¹ Arpaksadi nefa'za huteno Semi'a 500'a zagegafu nehuno ne'mofara mago'ane zamante'ne. Semi'a 600'a zagegafu maniteno fri'ne. ¹² Arpaksadi'a 35'a zagegafu huteno, Selana nefa'za hu'ne. ¹³ Arpaksadi'a Sela nefa'zama huteno'a, 403'a zagegafu nehuno mago'ane ne'mofara zamante'ne. Arpaksadi'a 438'a zagegafu huteno fri'ne. ¹⁴ Sela'a 30'a zagegafu maniteno, Eberina nefa'za hu'ne. ¹⁵ Sela'a Eberi nefa'za huteno 403'a zagegafu nehuno mago'ane ne'mofara zamante'ne, Sela'a 433'a zagegafu maniteno fri'ne. ¹⁶ Eberi'a 34'a zagegafu maniteno, Peleki nefa'za hu'ne. ¹⁷ Eberi'a Peleki nefaza huteno, 430'a zagegafu nehuno mago'ane ne'mofara zamante'ne. Eberi'a 464'a zagegafu maniteno fri'ne. ¹⁸ Peleki'a 30'a zagegafu nehuno Reuna nefa'za hu'ne.

19 Peleki'ma Reu nefa'za huteno 209ni'a zagegafu maniteno mago'ane ne'mofara zamante'ne. Peleki'a 239ni'a zagegafu maniteno fri'ne. 20 Reu'a 32'a zagegafu maniteno, Serugina nefa'za hu'ne. 21 Serugi'ma fore hutegenno henka Reu'a 207ni'a zagegafu maniteno, mago'ane ne'mofara zamante'ne. Reu'a 239ni'a zagegafu maniteno fri'ne. 22 Serugi'a 30'a zagegafu maniteno, Nahona nefa'za hu'ne. 23 Serugi'a Naho nefaza huteno 200'a zagegafu maniteno, mago'ane ne'mofara zamante'ne. Serugi'a 230'a zagegafu huteno fri'ne. 24 Naho'a 29ni'a zagegafu nehuno, Terana nefa'za hu'ne. 25 Naho'a, Terana nefa'za huteno 119ni'a zagegafu maniteno, mago'ane ne'mofara zamante'ne, Naho'a 148'a zagegafu maniteno fri'ne. 26 Tera'ma 70'a zagegafu nehuno'a Abrama, Nahoma, Haranikizmi nezmafa'za hu'ne.

Tera naga'mofo naneke

27 Tera nagara amanahu hu'ne. Tera'a Abrama, Nahoma, Haranikizmi nezmafa'e. Hagi Harani'a Loti nefa'e. 28 Tera'a ofri mani'negeno, Harani'a kasente'naza kumate Ur kaziga Kaldi'a mopare fri'ne. 29 Hagi Abramune Nahokea a' eri'na'e. Hagi Abramuna a'mofo agi'a Sarai'e. Naho a'mofo agi'a Milka'e, agra Harani mofare. Milkane Iskakizni neznafa'e. 30 Hianagi Sarai'a mofavre onte narvo a' mani'ne.

31 Hagi Tera'a mofavre'a Abramuma, negeho Lotima Abramuna nenaro Sarainki huno nezmavreno Kaldi'a kaziga Ur kumara atre'za Kenani vunaku vu'naze. Hianagi Harani kumate'ma unehanati'za anante umani'naze.

³² Tera'a 205fu'a zagegafu huteno, Harani mopare fri'ne.

12

Anumzamo Abramumu asmigeno ru kaziga mopare vu'nea naneke

¹ Ra Anumzamo'a amanage huno Abramuna asami'ne, Mopakane, vaheka'ane negafa vahe'enena zamatrenka Nagrama kaveri hanua mopare vuo. ² Nagra kagripinti vahera zamazeri ra hanuge'za, rama'a vahe fore hu'za manigahaze. Nagra asomu hunegante'na, kagi'a eri ra neha'nenana, kagripinti maka ama mopafi vahe'mo'za asomura erigahaze. ³ Kagri'ma asomu hugantesimofona Nagra asomu huntegahue. Hianagi aza'o kagri'ma kazeri haviza hanimofona, Nagra azeri haviza hugahue. Maka mopafi naga'mo'za kagripinti asomura erigahaze.

⁴ Anumzamo'ma kema asmiaza huno Abramumu'a Harani kumara atreno nevigeno, Loti'a agrane vu'ne. Abramumu'a 75'a zagegafu nehuno Haran-itira otino vu'ne. ⁵ Abramumu'a nenaro Saraima, nagana'amofu mofavre Loti'ma, eri'za vahe'ane, nezmavreno maka afufenoma'ane e'nerino Harani kumara atre'za Kenani mopare vu'za, Kenani uhanati'naze. ⁶ Hanki Abramumu'a Kenani mopa amu'nompi rugitagino eva eva huno Sekemu ra oki zafa me'nere More kumate ehanati'ne. Hanki ana knafina Kenani vahe'mo'za ana mopafina mani'nageno ehanati'ne.

⁷ Ra Anumzamo'a Abramunte eno amanage huno eme asmi'ne, Maka ama mopa nagaka'a zamigahue, higeno Abramua'a Ra Anumzante Kresramana vunaku ita trohu'ne. ⁸ Ananteti atreno agonarega vuno Betel kumara agatereno, Ai zage hanati kaziga megeno, Betel kuma zage fre kaziga me'negeno amu'nompi seli nona ome ki'ne. Ana huteno Ra Anumzanku nentahino, have ita tro huno Ra Anumzamofu agihanta vazino monora hunte'ne. ⁹ Hagi Abramua'a mago'ene manitere hume vuno Negevi uhanati'ne.

¹⁰ Ana knafina tusi'a agatonto kna fore higeno Abramua'a Isipi moparega vu'ne, na'ankure tusi'a agate kna fore higeno'e. ¹¹ Hagi Isipima vu kofta nehuno nenaro Sarainkura amanage huno asami'ne. Kagri'ma kagoana kagra knare hunka soe a' mani'nananki'za, ¹² Isipi vahe'mo'za kagesu'za Agri nenaro'e hu'za nahe fri'za kagrira a' kavre antegahaze. ¹³ E'ina hu'negu, nensaro mani'ne hunka huge'za onahe'za natre'sage'na mani'nenno.

¹⁴ Abramua'a anage huno nehuno Isipi uhanatige'za, Isipi vahe'mo'za Saraima kazana knare a' mani'nege'za ke'naze. ¹⁵ Fero eri'za vahe'mo'za Saraina kete'za Feron a ome asami'za, knare a' mani'ne hu'za nehu'za, Saraina avre'za Fero nompi ome ante'naze. ¹⁶ Fero'a Saraima muse huntea kazigati, knare huno Abramuna kegava hunenteno, sipisipima, bulimakaoma, donkima, eri'za vahera vene a'ene nemino, a' donkine kemorine huno Abramuna ami'ne.

¹⁷ Hianagi Ra Anumzamo'a tusi'a krirami atregeno Feronte ene, noma'afima nemaniza

vahete'ene e'ne. Na'ankure Abramumu nenaro Sarainteku e'inahura huzmante'ne. ¹⁸ Fero'a ke higeno Abramumu a'egeno anage huno asami'ne, Na'a ama zana hunante'nane? Nahigenka Sarai'a a'ni'a mani'ne hunka onasmi'nane? ¹⁹ Nahigenka nensaro'e hankena ara avre'noe? Ama'ne negnaro'a! Ko avrenka vuo. ²⁰ Fero'a hankave'ane ke vahe'a huzmanteno, Abramuna kegava hu'nenkeno nenaro'ene mika afu fenoznia enerine, ama mopa atrene vi'o huno huzmante'ne.

13

Abramune Lotikizni naneke

¹ Abramumu a'Isipi mopareti hakare afufenoma'a enerino nenarone, Lotine neznavrano Negev vu'naku mareri'ne. ² Menina Abramumu a'afuzagama, golima, silvama huno rama'a ante'nea ne'kino tusi'a feno ne' mani'ne. ³ Hagi masetere hume nevuno, Negev mopare vuno ko'ma mani'nenoma hu'nere uhanati'ne. Mago kaziga Beteli kuma me'negeno, mago kaziga Ai kuma me'nere uhanati'ne. ⁴ Abramumu a'ko'ma have itama tro hunte'nere anante uhanatino, Ra Anumzamofona mono hunte'ne.

Loti'a Abramumu atreno Sodomu vu'nea naneke

⁵ Abramumu ene vu'nea ne' Lotina sipisipi afuzaga'ane, bulimakao afuzaga'ane seli noma'araminena me'nea ne' mani'ne. ⁶ Hianagi anama mani'a mopamoma knarera huozanante'ne. Maka afuzaga zani'amoma titipa huno ne'zama ne'zamo'a atupa higeno, magopi manigara osu'na'e. ⁷ Ana nehigeno Abramune, Lotikizni afu kva vahe'mo'za fra

vazi'naze. Ana knafina Kenani vahe'ene, Perisi vahe'mo'za ana mopafina mani titipa hu'naze. ⁸ Abram'u amanage huno Lotina asami'ne, Tagra mago kora mani'noku fra ovazisnue, bulimakao afuti'are kegavama nehaza vahe'mo'zanena fra ovazisazanki, ⁹ rama'a mopa me'neanki kagra kavesite vanuema hanana kaziga vuo. Kagrama hoga kaziga vugahue hananke'na, nagra tamaga kaziga vugahue. Hanki kagrama tamaga kaziga vugahue hananke'na, nagra hoga kaziga vugahue. ¹⁰ Loti'ma kesga huno kegantugama nehuno Zoari kazigama keana, Jodani kokamo'a hakare kaziga masavenke huno Ra Anumzamofu Edeni hozagna nehuno, Isipi mopagna hu'negeno ke'ne. Anama hu'neana Sodomune, Gomoranema Ra Anumzamo'ma ahe fananema osu'nea knafi anara hu'ne. ¹¹ Anante Loti'a mika Jodani agupoma hunehamprino'a zage hanatitega vu'ne. Ananteti naga'ane otre atre hu'na'e. ¹² Abram'u Kenani mopare manigeno, Loti'a ranku'ma zaga me'nefi Jodani agupofi Sodomu tva'onte seli noma'a omegino mani'ne. ¹³ Sodomu vahe'mo'za havi avu'ava nehu'za kumi huhakare hu'za, Ra Anumzamofu ha' rente'naze.

Abramu'a Hebroni kumate vu'nea naneke

¹⁴ Loti'ma, Abram'u ma atreno vutegeni, Ra Anumzamo'a amanage huno Abramuna asami'ne, Kesga hunka zage hanatitegane, zage fretegane keganti kegama hunka ko. ¹⁵ Hagi mika kagri'ene, kagehe'ine tami vaganeroe. ¹⁶ Nagra kagehe'ina zamazeri hakare ha'nena, ama mopafina kugusopagna hanage'za, vahe'mo'zahamprigara osugahaze. ¹⁷ Hagi

otinka vunka enka nehunka, kamisua mopamofa agema'a ko. ¹⁸ Higeno Abramua otino seli noma'a taga vazino erino vuno Mamre me'nea oki zafa tavaonte Hebroni kumate, Ra Anumzamofa ita ome tro hu'ne.

14

Kini vahe'mo'za ha' hu'naza naneke

¹ Ana knafina ana mopafima nemaniza kini vahe'mo'zara ha' hu'naze. Mago kaziga mani'naza kini vahe'mokizmi zamagi'a, Amrafeli'a Babiloni kumate kini nere. Arioki'a Elasa kumate kini nere. Kedolaoma'a Elami kumate kini nere. Tidali'a Goimi kumate kini nere. ² Hagi vu'za ha' ome huzmante'nazana Bera'a Sodomu kumateti kini nere. Birsa'a Gomora kumateti kini nere. Sinabu'a Adma kumateti kini nere. Semeba'a Zeboimi kumate kini nere. Hagi Bela kumaku'ma, Zoari kumarema nehaza kumateti kini ne'ene hara hu'naku hu'naze. ³ Hagi ana knafina e'i ana kumatera kini vahe'mo'za magopi hagerafi'za Sidimi krahopi nemani'zane. Ana kazigagura menina Fri Hagerine hu'za nehaze. ⁴ E'i ana kumatamimpi vahera 12fu'a zagegafufina Kedolaoma kegava huzmantege'za mani'naze. Hagi 13nima hiankafufina zamasi vazige'za, ke'a antahi omi'naze. ⁵ Hagi 14nima hiankafufina Kedalaoma'ene hagerafi'za mani'naza kini vahe'mo'za eza Refaim vahe'ma, Astero-Karnaimi kumate'ene Zuzimi kumate'ene Hami kumate'ene, Emimi kumate'ene Save-Kiriataim kumate vahe'ene, ⁶ Horaeti kumate vahe'enenha ha' eme huzmanteza zamavaririge'za

Idomu mopa zamirega El-parani nevazage'za, zamarotgo hu'za hagege hu'nea ka'ma mopa me'nea tvaonte vu'naze. ⁷ Hagi ete rukrahe'ma hu'za En-mispatima ne-e'za, Amori vahe mopa zamahe'za nehanare'za, Hazazon-tamari nemaniza, Amori vahe'mokizmi mopanena ha' huzmante'za eri'naze. ⁸ Anantera Sodomu kinigi, Gomora kinigi, Adma kinigi, Zeboim kinigi, Bela kiniki, Belagura menina Zoari hu'za nehazankino, ana 5fu'a kini vahe'mo'za eri mago hute'za, Sidim agupofi hara hunaku tro hu'naze. (Dead Sea) ⁹ Hagi Sidim agupofima ha'ma hazana, Kedolaoma'a Elami kini neki, Tidali'a Goimi kini neki, Amrafeli'a Sainari kinigi, Arioku'a Elasari kini ne'ki hu'za ana 4'a kini vahe'mo'za 5fu'a kini vahe'ene Fri Hagerima me'nea agupofi hara hu'naze.

¹⁰ Ana agupofina koltama kafizama eneri'za keriramina hakare'a me'neankino, Sodomu kini ne-ene Gomora kini ne'ene sondia vahe'znine koro freza ne'eza ana keriramimpi tamizageno, mago'a amanema mani'zamo'za fre'za agonarega vu'naze. ¹¹ Ha'ma hugateraza 4'a kini vahetamine sondia vahe'zmimo'za, Sodomu kumateti'ene Gomora kumatetira maka fenozmine hozafinti mika ne'zazminena eri'za vu'naze. ¹² Ana nehu'za Abramuna nefu mofavre Loti'a Sodomu kumate mani'nege'za nevre'za, afufenoma'ane eri'za vu'naze. ¹³ Hianagi anampinti mago ne'mo zamatreño freno nevuno, Hibru ne' Abramuna ana mikoزامofo nenekea ome asmi'ne. Ana knafina Abramua Amori ne' Mamre oki zafa agafare mani'ne. Hagi Mamre'a Eskoline, Anelkizni'a neznafukino Abramua'ene

tragote'za mani'nazageno anara hu'ne. ¹⁴Hagi ha' vahe'mo'zama Lotima avre'za vu'naza nanekema Abramuma nentahino'a, agranema maninaza vahe'mo'zakasezmante'za ha'zama rempi huzamige'za antahi'naza vahetamina 318ni'a vahe zamavare'za zamarotgo hu'za vuvava hu'za Dani uhanati'naze. ¹⁵Abramu'a eri'za vahe'a ana kenage zamazeri atru huno tarefi refko huzmantege'za nevu'za, ha' vahera hara hu zamagatere'za zamarotgo hu'za Damaskas kumamofa noti kaziga Hoba uhanati'naze. ¹⁶Hagi ha'ma eme hu'za maka fenone, negana mofavre Lotine, maka'zane a'nene vahe'ene hapinti eri'za vu'naza zanena Abramuma mika zana ete erino ene.

Melkizedeki Abramuna asomu hunte'nea naneke (Hibru 7:1-10)

¹⁷Anantera Abramuma Kedalaoma'ene mani'naza kini vahe ha' huzmagatereteno ete e'ne. Hanki Sodomu kini ne'mo'a Save agupofi eme agenaku e'ne. Ana agupogura kini vahe'mokizmi agupoe hu'za nehaze. ¹⁸Melkizedeki'a Salemi kinigino, bretine, wainine erino eme ami'ne, agra Marerisa Anumzamofa pristi nere. ¹⁹Abramuna amanage huno asomu kea hunte'ne, Monane mopane eri fore hu'nea Marerisa Anumzamo'a kagrira asomura hugantegahie. ²⁰Ha' vahe ka'a kagri kazampima ante'nere Marerisa Anumzamofa ra agi amisune. Higeno Abramuma mika zama eri'nefintira refko huno 10ni'a kevu anteteno, anampinti mago kevu Melkizedekina ami'ne.

²¹ Sodomu kini ne'mo'a Abramunkura amanage hu'ne, mika vahe'zaga nagri nenaminka, Mika fenona kagraka'a erio. ²² Hianagi Abramua Sodomu kini nekura amanage hu'ne, Monane mopane tro'ma hu'nea Marerisa Anumzantega nagra huvempage hunte'noankina, ²³ ru kagra nehunka Abramuna nagra hugeno feno nera mani'ne hunka hu'zanku nagra kukena hati nofiro, agia anomofu nofira, e'oritfa hugahue. ²⁴ Nagrani'a mago'zana e'orisoanagi, vahe'ni'amo'zama ko'ma ne'zama ne'nazareke mesie. Hanki nagranema hate'ma vu'namokizmi atrege'za Aneriki, Eskoliki, Mamreki hu'za mago'a zana zamagra'a eriho.

15

Anumzamo Abramua'ene huhagerafi'nea naneke

¹ Henka'a Ra Anumzamo'a ava'na gnazampi amanage huno Abramuna asami'ne, Abramuga korera osu. Nagra hankoka'agna hu'na mani'noe. Ana nehu'na rama'a knare'nare zantamina kami-gahue. ² Hianagi Abramua'a anage hu'ne, Ra Anumzamoka hakare'za nami'nanke'na, mofavre onte'noanki, iza anazana erigahie? Frisugeno'a Damaskasi kumati eri'za ne'nimo Eliesa erigahie. ³ Hanki mofavre onami'nanankino, noni'afima kasente'nea eri'za vahe'nimo ana afufenoni'a erigahie. ⁴ Hu'neanagi Ra Anumzamo'a kenona'a huno, A'o! Rumo'a afufenonka'a e'origosie. Kagrama kasentesana mofavremo afufenonka'a erigahie. ⁵ Huno nehuno Abramuna avre atiramino megia vuno anage huno asmi'ne, monafi hanafitamina hampriga hunampi kesga hunka

ko? Higeno kesga huno kegeno, Anumzamo'a huno, ana avamente kagripintira kagehe'za fore huhakare hu'za manigahaze. ⁶ Ra Anumzamo'a anage huno asmigeno, Abram'u ana kea nentahino, amentinti nehigeno Anumzamo'a fatgo nere huno Abramunkura hu'ne.

⁷ Hagi Ra Anumzamo'a amanage huno Abramuna asami'ne, Ur kumateti, Kaldia vahepinti Nagra Ra Anumzamo'na kavre'na e'nomo'na, ama mopa negamue. ⁸ Higeno Abram'u huno, Marerisa Anumzamoka ama mopa kamigahue nehanana, inankna kazigati ama mopa erigahue hu'na ke'na antahi'na hunaku hugenka nehane? ⁹ Higeno Ra Anumzamo'a amanage huno asami'ne, Tagufa kafu hu'nesia bulimakao a' anenta afu'ene, tagufa kafu hu'nesia a' anenta memene, tagufa kafu hu'nesia ve lama afu'ene, tare maho namararene, zamavarenka Nagrite eno. ¹⁰ Higeno Abram'u kema hia kante anteno ana zagaramina aheno rutne tare hugagufeno kanti kama nenteno, namararena taga osu aga' ante'ne. ¹¹ Ana zana tumpa namamo'za kete'za nenaku neageno Abram'u keteno harige'za vu'naze. ¹² Hagi zage ufregeno avukoko higeno Abram'u mase himare'nenno, avanama keana, tusi'a hanimo agrira refitente'negeno negeno koro hu'ne. ¹³ Ra Anumzamo'a amanage huno Abramuna asami'ne, Nagra amama negasamua kea antahise huo. Kagehe'za ru vahe mopafi umani'nesage'za zamazeri haviza nehanage'za, kazokzo eri'zana 400'a zagegafufi erigahaze. ¹⁴ Hianagi Nagra ana eri'za eri'zmantesaza kumate vahera keaga

huzamantegahue. Ana amefiga'a zamagrama atirami'za esu'za, rama'a feno eri'za egahaze. ¹⁵ Hanki kagra Abramuga zaza kna so'e hunka manitenka, ozafa renka krimpa frune frisanke'za asegantésagenka kafahezane umanigahane. ¹⁶ Hanki kagehe'za 4'a zupa vahera forehu anante anante hute'za, ete ama moparera egahaze. Ana knazupa Amori vahe'mo'zama hu'naza kumikura zamazeri haviza hugahue. Hianagi Amori vahe'ma zamazeri haviza hanua kna zahufa ome'ne.

¹⁷ Hagi zage ufreno hani higeno Abramuma keana, nezama kre kavofina tevegumo'a tusiza nehifinti, tevemo'a akrukru huno nerea tevemo afu'ma rutanenteno refko hunte'nea amunompi nevigeno ke'ne. ¹⁸ Ana zupage'za Ra Anumzamo'a Abramune hagerfine manisa'a kea huvempa huno amanage hu'ne, ama mopa kagehe'i zamigahue. Isipi tima me'nereti agafa huteno vuvava huno, Jufretisi rantima me'nere vanige'na, ana maka mopa zamigahue. ¹⁹ Ana mopare mani'naza vahe'mokizmi zamagi'a, Kenasi vahe'ene, Kin vahe'ene, Kadmo vahe'ene, ²⁰ Hiti vahe'ene, Peresi vahe'ene, Refaemi vahe'ene, ²¹ Amori vahe'ene, Kenani vahe'ene, Gilgasi vahe'ene, Jebusi vahe'mokizmi mopa erisanti haregahaze.

16

Haga'ma Ismaelima kasente'nea naneke

¹ Abramum neno agi'a Saraikino, mofavre onte narvo a' mani'ne. Hagi Isipi mopareti Sarai'a eri'za mofa'a Haga avregeno eri'zama'a enerino

mani'ne. ² Sarai'a amanage huno Abramuna asami'ne, Kama antahio. Ra Anumzamo'a mofavre kuni'a erigige'na mofavre kaseontoanki, vunka eri'za a'ni'ane umasegeno agripinti mago'a mofavrezaga eri fore hunamino, huno higeno Abram'u'a a'amofonke antahino ana hu'ne. ³ Hagi Abram'u'ma Kenani mopare 10ni'a zagegafu manitegeno, Hagana Isipiti'ma avre'nea eri'za mofara Abramuna nenaro'za hanie huno Sarai'a avre ami'ne. ⁴ Higeno Abram'u'a Hagana anteno masegeno, Haga'ma keno antahino'ma hiana amu'enema nehuno'a, kva'a Saraina ke azanava hu'ne.

⁵ Hagi Sarai'a amanage huno Abramuna kesu'ne, Kagra haviza hu'nankeno eri'za a'mo'a antahi haviza hunenanteno avesinonante. E'i ana knazamo'a nagritetira kagrite vugahie. Nagra eri'za a'nia avre kamugenka antenka mase'nankeno amu'ene huteno antahi haviza hunenante. Kagra havizana hu'nampi, Nagra havizana hu'nofi, Ra Anumzamoke nerageno refko hurantegahie. ⁶ Hianagi Abram'u'a amanage huno Saraina asami'ne, Antahio, knareki kagri eri'za a' mani'neanki kagri'ma kavesisaniaza hunto, huno higeno Sarai'a tusiza huno Hagana azanava higeno koro freno vu'ne. ⁷ Freno Suri kumatega nevia kamofu kampui ti me'nere ka'ma mopafi umani'ne. Anante Ra Anumza'mofo ankeromo eme negeno, ⁸ anage hu'ne, Hagaga, Sarai eri'za a'moka igati ne-enka, iga vu'za nehane? huno higeno, Saraima eri'zama'ama eri nentoa a'mofo kvafinti fre'na e'noe. ⁹ Higeno Ra Anumzamofu ankeromo'a amanage huno

asami'ne, Rukrahe hunka vunka, umani'nenka ke'amofa amage antenka eri'zama'a omerinto, ¹⁰ huno nehuno anage hu'ne, Nagra kazeri ra ha'nena kagehe'za ohampriga'a vahe fore hugahaze. ¹¹ Ra Anumzamofa ankeromo'a mago'ene huno, Kamu'ene hunakeno kna kavenesigenka ke hankeno Anumzamo'a antahi'negu ne'mofavre kasentenka ana mofavremofa agi'a Ismaeli'e hunka antegahane. * ¹² Hagi mofavre ka'amo'a ra huteno, afi' donki afu kna huno manigahie. Hagi agra mika vahera nezmahenke'za agrira ahegahaze. Afu agna'zanena fru huno omanigosie. ¹³ Hanki Haga'a ke humia Ra Anumzamofa agi neheno amanage hu'ne, Kagra nenagana Anumzane, na'ankure nagra kagoanagi ofri mani'noe. ¹⁴ Ana hu'negu ana tinkerimofa agi'a Bir Lahai Roie hu'ne.† Ana tinkerimo'a Beretine, Kadesine amunozanifi me'neankino, menina me'ne. ¹⁵ Hanki Haga'a ne' kasentegeni, Abramua ana mofavre agi'a Ismaeli'e huno agi'a ante'ne. ¹⁶ Abramua'a 86'a zagegafu manitegeni Haga'a Ismaelina kasente'ne.

17

Abramu'a kasefa agi eri'nea naneke

¹ Abramua'a 99ni'a zagegafu higeno, Ra Anumzamo'a agrite efore huno amanage huno asami'ne, Nagra Hihamu'ane Anumzamo'na kagrira negasmue. Nagri namagenentanku

---

* **16:11** Ana agimofa agafa'a Anumzamo keti'a nentahie, huno agi ante'ne. † **16:14** Kasefa huno mani'nea Anumzamofa tinkerie hu'ne.

fatgo kavu'kava hunka manio. ² Hanki Nagri huvempa keni'amo'a amu'nonti'afi me'nenana, Nagra kagripinti vahera zamazeri hakare hugahue.

³ Abramua avugosaregati mopafi mase'negeno, Anumzamo'a mago'ene amanage huno asami'ne, ⁴ Nagra kagrane huhagerafi huvempa ke huankino, hakare'a kokantega vahera kagripinti fore hu'za ku'ma ante'za mani avitesnagenka, kagra nafazami'za hugahane. ⁵ Hagi Abramuge hu'za mago'enena kagia ohegahaze. Menina Abrahamuge hu'za hugahaze. Na'ankure kagra hakare'a veamokizmi nafazamiza hugahane. ⁶ Nagra kazeri ra hanena kagripinti hakare'a kokankoka vahera fore nehanageno, kini vahe'enena fore hugahaze. ⁷ Hanki'na Nagra amunonti'afi huhagerafi huvempage huankino, ama ana mevava huvempa ke'mo'a, kagrite'ene kagripinti'ma fore hanaza vahete'ene henkama fore hunante anante hu'za vanaza vahete'enena meno nevanige'na Nagra kagri Anumza mani'nenana, kagripinti'ma fore hu anante ante'ma hu'za vanaza vahe'mokizmi Anumza manigahue. ⁸ Kagri'ene, kagehe'ine, henkama fore hanamokizmine kragama emanina Kenani mopa tamivaneroe. Ana mopamo'a tamagriza seno mevava nehina, Nagra zamagri Anumza manigahue.

Venenemofo agoza anoma'a taga hania naneke

⁹ Hagi Anumzamo'a mago'ene amanage huno Abrahamuna asami'ne, Kagrane mofavrezaga ka'ane, kase anante anante hanamozanena

huvempa keni'a amage anteho. ¹⁰ Nagranema huhagerafi'nonku amanahu hugahaze, ne' mofavretmia mika zamagozamofa amega anoma'a taga hutregahaze. Henkama fore hu' anante anante'ma hu'za vanaza vahe'mo'zanena ana zanke hugahaze. ¹¹ Abrahamuga, Nagrane huhagerafi'noa zamofa avame'zama mesiana, kagozamofa amega noma'a taga hutro. ¹² Hagi maka ne' mofavre'ma kasentesamokizmia 8ti zage gnare, knane knanena henkama fore hanaza mofavre'mokizmi zamufga taga hugahaze. Nonka'afima eri'za vahe'mo'ma kasentesia vahe'pinti'ene zagoreti'ma mizasesana vahe'ma aruregati e'nesia vahe'enena zamufa taga huzmantegahaze. ¹³ Kagri nompima mani'ne'za kasentenesa vahepi, zagoreti miza hu'nenaza vahe'mo'zanena, zamagoza anoma'a taga hugahaze. E'inama hanaza zamo'a Nagranema huhagerafi'noa zamofa avame'za zamagri zamufgarera mevava hugahie. ¹⁴ Hagi agoza anoma taga osanim'o, Nagranema huhagerafi'noa kea ruhantaginigu, agrira naga'afintira avre atregahaze.

Anumzamo Saranku mofavre antegahane huno asami'nea naneke

¹⁵ Hanki Anumzamo'a amanage huno Abrahamuna asami'ne, koter negnarona Sarai'e hu'nane. Hagi menina kasefa agi'a Sera'e hunka hugahane. ¹⁶ Nagra Serana asomu huntisugeno, agra mofavre eri fore hunegamina, asomu huntanena hakare vahe'mokizmi antazmiza nehanigeno, agripinti kini vahera fore hugahaze. ¹⁷ Abrahamu'a rena reno kepri huno agu'afina

kizanereno anage hu'ne, Nagra 100'a zagegafu hugeno Sera'a 90'a zagegafu higeta, ko' ozafa tavava re'noanki, inankna huta mofavre kasentenaku nehukeno nehie? ¹⁸ Abrahamu'a amanage huno Anumzamofu kenona hu'ne, knare Ismaeli'a kavure mani'nenom asomura erigahie! ¹⁹ Hianagi Anumzamo'a amanage hu'ne, A'o tamage huno negnaro Sera'a mofavre kasentesigenka, agi'a Aisaki'e hunka antegahane. Nagra agrane huvempa hanugeno ana huvempa kemo'a agrite'ene, agripinti'ma henkama fore hu anante anante'ma hanaza vahete'ene mevava huno vugahie. ²⁰ Ismaeli kazigagu'ma nantahima kanana, hago antahuanki'na Nagra asomu huntugeno, agripintira rama'a vahe fore hu'za manigahaze. Ana nehanageno 12fu'a kva vahe'mokizmi nezmafaza hugahie. Nagra agehemokizmia zamazeri hankavetisuge'za hanvenentake vahe manigahaze. ²¹ Hianagi Nagra hu hagerafi huvempa ke'ni'a, Sera'ma kasentesia mofavre Aisakinte eri hanavetigahue. Ama ana knare anaga'a kafufi kasentegahie. ²² Anumzamo'a anage huno Abrahamu asmiteno, atreno vu'ne.

²³ Abrahamu'a Ismaeline, eri'za vahe'amokizmine zamazerino zamagoza anona taga huvagare zamante'ne. Agranema manine'za kasezmante'naza eri'za vahe'ane, ru mopareti miza se'nea vahe'ane miko zamagoza anona taga huzmante'ne. Anumzamo'ma asmi'nea kante anteno ana zupage'za taga hu'ne. ²⁴ Abrahamu'a 99ni'a zagegafu manino ozafa reteno, avufga taga hu'ne. ²⁵ Hanki Ismaeli'a 13ni'a zagegafu huno nehazave seno manigeno avufga taga hu'ne.

²⁶ E'i ana zupage Abrahamune, Ismaelikizni zanavufga taga huzanante'ne. ²⁷ Miko eri'za vahe'ane, mofavrezimine agrane nemaniza kasente'nazampi, arurega vahe zagoreti miza sezmente'nea vahe'ene ana mika zamagoza anona taga hu'naze.

18

Anumzamo Seranku ne'mofavre kasentegahie hu'nea naneke

¹ Abrahamu'a zagemo tusi amuho higeno, Mamrea hunagru hu'nea oki zafa agafare seli noma'a kasante mani'negeno, Ra Anumzamo'a anante ehanati'ne. ² Seli noma'a kasante mani'nereti kesga huno keana, taregi magoki vahe oti'nageno keteno, agareno viazamo zamagafi ome arena areno kepri huno, ³ anage hu'ne, Ranimota nagrama knare nehanugeta musema nehusuta eri'za vahetami mani'nogu muse huraantoanki nagatereta eoviho! ⁴ Muse huraantoanki ama zafa agafare manigsa hunenke'za osia tina afi'za eme tamina tamaga sese hiho. ⁵ Ana nehanage'na ne'zana uri'na eme taminena neneta manifru huteta kama vanarega vugahaze. Eri'za vahekamo'na noni'a kasante nantu ante nante'nagu ne'zana neteta vugahaze, hige'za knareki kema hanaza huo.

⁶ Anage hazageno Abrahamu'a ame huno noma'afi umarerino amanage huno nenaro Serana asamine, Knare hu'nesnia flaua tagufa kevu urinka eme herunka bretia kro, ⁷ nehuno Abrahamu'a agareno vuno bulimaka'afinti anenta afu ome aheni eri'za vahe'a eme amigeno,

hantka huno erino ome kre'ne. ⁸ Abrahamu'a meme'mofo ami rima'a tagino eme ante nezmanteno, ko'ma kragefe'neama'a erino kaone eme ante nezamanteno tva'onte zafa agafare otino mani'nege'za ne'naze.

⁹ Nene'za mani'ne'za Abrahamuna amanage hu'za antahige'naze, Negnaro Sera'a iga mani'ne? Hazageno Abrahamu'a huno, Ami seli nOMPI mani'ne. ¹⁰ Higeno anampinti mago'mo'a amanage huno hu'ne, Henka'a ama ana knare'ma esnuana negnaro Sera'a ne' mofavre kasente'nena egahue. Huno nehigeno agu'afi Sera'a seli no kasama'are mani'nenno ana ke antahi'ne. ¹¹ Abrahamuke ozafa tavava rakeno, kafu zaimo'a agaterege'ne. Sera'a mofavre antega osu'negeno avufagamo ampasagigeno mani'ne. ¹² Ana higeno Sera'ma ana kema nentahino'a agu'afi kiza nereno amanage huno aghesa antahi'ne, Nagnane ranimo'enena ozafa tavava renoanki, inankna huno mofavrea fore huraminogu nehie? ¹³ Ra Anumzamo'a amanage huno Abrahamuna asami'ne, Nahigeno Sera'a kizana nereno, tavavamo'na inankna huna mofavrea kasenteku hugeno nehie huno nehie? ¹⁴ Nazamo Ra Anumzamofona amuho huntegahie? Anaga'a kafufina ama ana knare, Sera'a ne' mofavre kasente'nena egahie. ¹⁵ Sera'a amano vazigeno havige huno, A'o kizana ore noyenka nehane, huno higeno Anumzamo huno, A'o kagra kiza re'nane.

Abrahamu Sodom Gomora kumate vaheku Anumzamofo antahige'nea nanek

¹⁶ Ana tagufa vahe'mo'za oti'za vunaku nehu'za, Sodomu kuma me'nea kaziga zamavurga negageno (Abrahamu kantega ome zamatreteno enaku nevigeno), ¹⁷ Ra Anumzamo'a amanage hu'ne, Menima hunaku'ma nehua zana Abrahamu avurera eri frara okisue. ¹⁸ Tamage huno Abrahamumpinti tusi'a hankavenentake vahe fore hu'za kuma ante'za manigahaze. Kokankoka mika kumate vahe'mo'za agripinti asomura erigahaze. ¹⁹ Nagra Abrahamuna huhamprinte'noankino mofavre'ane, agehe'ine huvempa keni'a rempi huzamisige'za, mani fatgo hu'za nemaniza fatgoma huno refkoma hu avu'ava zana nehu'za Ra Anumzamo'na kante vanazegu huhamprinte'noe. ²⁰ Anante Ra Anumzamo'a amanage hu'ne, Sodomune Gomora vahe'mokizmia tusi'a kumizmimifo kezanke antahue, hankino kumi'zmimo'a tusi'a zampi mareri'ne. ²¹ E'ina hu'nagu kumi zmimifo zamagenkema antahi'noa zana tamagefi, urami'na ome zamage'na antahina hanue.

²² Anage nehige'ne tare netremokea rukrahe hu'ne Sodomu kaziga vu'na'e. Nevakeno Abrahamu'a anante Ra Anumzamo'ene oti'ne. ²³ Hagi Abrahamu'a erava'o huno Ra Anumzamofona anage huno antahige'ne, Ana kumapima fatgo vahe'ene, hazenke vahe'ene mani'nazana ana maka zamahe fanane hugahano? ²⁴ Hagi 50'a ana kumapima fatgo vahe'ma mani'nesazana, ana 50'a fatgo vahera zamahoke henka ana kumara zamahe fanane osugahano? ²⁵ E'i kagri kavu kvara omane'neankinka, havi vahe'ene fatgo

vahe'enema zamahe fanane hananke'za havi vahe'ene, fatgo vahe'mo'zanena mago'zahu knazana e'origahaze. Mika mopafi vahe'mota mago'zanke hunka Kagra refko hunerantane. ²⁶Higeno Anumzamo'a amanage hu'ne, Nagra'ma kesugeno'ma 50'a fatgo vahe'ma Sodomu ran kumapima mani'nesazana, ana mika rankumara zamagriku hu'na zamahe fanane osugahue. ²⁷Anante Abrahamu'a mago'ane antahigeno, Nagra kugusopage hu'na tanefake vahe'mo'na Ra Anumzamokane naneke nehue. ²⁸Hagi 50'a fatgo vahe mani'nesafinti 5fu'a vahe'ma omanisnagenka, knare ama ana mika rankumara zamazeri havizana hugahampi? Higeno Ra Anumzamo'a ete ke nona'a amanage hu'ne, Kesugenoma 45'a fatgo vahe'ma mani'nesage'na Nagra zamazeri havizana osugahue. ²⁹Higeno Abrahamu'a mago'ene antahige'no, 40'a fatgo vahe mani'nesagenka knare zamahe fanane hugahano? Higeno Ra Anumzamo'a ete ke nona'a huntano, Kesugeno 40'a fatgo vahe'ma mani'nesage'na, Nagra zamazeri havizana osugahue. ³⁰Hagi Abrahamu'a mago'ane amanage hu'ne, Ra Anumzamoka mago'ane kea hugahuanki krimpa aheonanto, 30'a fatgo vahe mani'nesagenka knare zamazeri havizana hugahano? Higeno Ra Anumzamo'a ke nona'a amanage hu'ne, Kesugeno'ma 30'a fatgo vahe'ma mani'nesage'na, Nagra zamazeri havizana osugahue. ³¹Higeno Abrahamu'a mago'ene hanave e'nerino Ra Anumzamofa antahige'ne, 20'a fatgo vahe'ma mani'nesagenka knare zamahe

fanane hugahano? Higeno Ra Anumzamo'a kenona'a amanage hu'ne, Kesugenoma 20'a fatgo vahe'ma mani'nesage'na Nagra zamazeri havizana osugahue. ³² Higeno Abrahamu'a anage hu'ne, Ra Anumzamoka mago'ene kantahigegahuanki krimpa aheonanto, 10ni'a fatgo vahe'ma mani'nesagenka knare zamahe fanane hugahano? Higeno Ra Anumzamo'a ke nona'a amanage hu'ne, Kesanugenoma 10ni'a fatgo vahe'ma mani'nesage'na Nagra zamazeri havizana osugahue.

³³ Hagi Anumzamo'ma Abrahamu'ene keaga huvagama nereno'a atreno vigeno, Abrahamu'a kuma'arega ete vu'ne.

19

Sodom Gomora kumate vahe'mo'za kefoza hu'naza naneke

¹ Tare ankeru tremoke kinagasegeke Sodomu kumate uhanati'na'e. Loti'a ana ra kumamofu kasante mani'nege'ne ome ke'na'e. Hanki Loti'a neznageno otino vuno zanagafi upari huno, arena ome nereno amanage hu'ne. ² Muse huranan-toanki ranimota'a eri'za vahetani'amo'na nomp marerita tanaga sese hi'o. NAGRANE maseteta ok-ina vugaha'e, huno hige'ne zanagra anage hu'na'e. A'o, megi'a kumapi masegahu'e. ³ Hianagi Loti'a hankavetigene agrane vu'na'e. Vakeno noma'afi ra ne'za ome kre neznanteno zo'ore Bretia mago'a kre znantegene ne'na'e.

⁴ Hagi ne'zana nete'za omase mani'nageno, miko Sodomu kumate nehazavene ranra vahe'mo'zanena Loti nona eme regagi'naze.

⁵ Ana hute'za Lotina ke'za atimi'za, Iga nantu vahe'ma zanavrenkama nonka'afima ante'nana vahera mani'na'e? Zanavre kamategeta znanteta masamaneno. ⁶ Hazageno Loti'a atineramino amefiti kafana eri negino, ⁷ anage hu'ne, Muse hurmantoanki nafuheta kefo avu'ava zana huoznantegahaze. ⁸ Kama antahiho, mofani'amokea vene omase mofatre manina'anki, zanagri zanavre'na eme tami'nenamavesinia zama hunaku'ma hanuta anara huznantegahaze. Hagi muse (plis) hurmantoanki nantu vahe'ma noni'afima emanina'ana zanagrira mago'zana huoznantegahaze. ⁹ Huno nehige'za zamagra anage hu'naze, Kagra manigano! Ru kazigati vahe'moka tagrikura nehananki, hago kagra refko hurante'za nehampi, kagrira kazeri havizantfa hugahune. Lotina atufe'za kafama'are eme rentrako hu'za kafana anafe hu'za ufre'za hu'naze. ¹⁰ Ana netremokea Lotina avazuhu nompinka nente'ne, kafana erigi'na'e. ¹¹ Maka vene'nema no kasante'ma oti'naza vahe'mokizmia zanagra ositeti vuno rante vu'nea nagara zamavurga erisu hige'za impane eneri'za, kafanku hakre'za vu'za e'za hu'naze.

Loti'a Sodom Kuma atreno hageno ru kaziga vu'nea naneke

¹² Anama nehazage'ne ana netremokea amanage huke Lotina antahige'na'e, Ama kumapina vaheka'a mago'a mani'nazo? Ne'mofaka'ane, neganemone, ruga'a vaheka'ane zamavarenka amafintira ko viho. ¹³ Ama kumara eri haviza hugahu'e. Zamagenkemo'a Ra Anumzamofonte marerigeno Ra Anumzamo'a

ama rankumara omeri haviza hi'o huno hurantegeta e'no'e'. ¹⁴ Anagama hakeno'a mofa'amoke arave hugahaze hu'za huhampri znante'naza ne'trente Loti'a vuno amanage huno ome zanasami'ne, Anumzamo'a ama kumara ahe fanane huku nehianki otinketa ama kura atreta vamaneno, huno hige'ne, reravatga nehunka taginke nehane nehu'ne kiza re'na'e.

¹⁵ Ko'atu afu'za rugeka nehigeno ankerone netremokea amanage huke asami'na'e, Lotiga ame' hunka mofaka'ararene, negnarone zamavarenka vuo. Amafi vahe knaza mani'neta erizanku freta viho. ¹⁶ Hianagi Loti'a tare agesa nentahige'ne, ana netremokea Lotine, nenarone, mofa'ararene zamazante zamavazu huke, ana kumapinti vu'ne fegi'a ome zamatre'na'e. Anumzamo'a asuntaginte'negu huno Lotina anara hunte'ne. ¹⁷ Fegياما atiramitageno'a, mago ankeromo huno, Frisagi ko' atreta freho! Magore huta rukrahera huta onkeho, ama agupomofu tvaontera omanita agonarega mareriho. Anama osanuta tamagranena frigahaze. ¹⁸ Hianagi Loti'a amanage hu'ne, A'o! Ranimota'a keke huranantonki, anara osugahie! ¹⁹ Hanki antahio, eri'za vahekamo'na nagu'nevazinka, nahoke nehenka navrenka eme natrane. Hianagi agonamo'a afete me'neankina ovu'nenugeno knazamo'a nazeri haviza hanige'na, ama ana vahe'ene frigahue. ²⁰ Hagi ko, antu onensa kumara tava'onte me'neanki, natrege'na ana osi kumapi fre'na umani'nena, ana knazana agatera'nenno. ²¹ Higeno ankeromo'a huno, Knareki mago'ene nantahiganke'na keka'a

antahigamuankina kema hana osi kumara eri havizana osugahuanki traginka ana kumapi vuo. ²² Ame hunka mago'zama osunesure ana kumate vuo. Ana hu'negu ana osi kuma'mofo agi'a Zoari hu'naze.

Ra Anumzamo Sodom Gomora kumate vahe zamahe fanane hu'nea naneke

²³ Hagi Loti'a Zoari kumate uhanatigeno zage hanatino rumasa hu'ne. ²⁴ Ana higeno Ra Anumzamo'a tevene, teve nerea salfa haverami monafinti herafitregeno ko'ma rianza huno Sodomu kumate'ene Gomora kumate erami'ne. ²⁵ Ana huno ana maka ranra kuma'ene, ranra kuma agu'afi mani'naza vahe'ene, hozane, trazane, mopafi nehagea maka'zana ahe fanane huvagare'ne. ²⁶ Hianagi Loti nenaro'a henka ne-eno rukrahe huno ana kumatega negegeno'a, avufgamo'a ruzahе higeno hagemo'ma hiaza huno krage feno anante oti'ne.

²⁷ Abrahamu'a masereti ame nantera otino Ra Anumzanema oti'nenno keaga hu'nere vu'ne. ²⁸ Vuno unemanino ke fenkamu teno Sodomu kuma'ene, Gomora kuma'enema me'nea agupofima keana mago'zana onke'neanki teve kunke ke'ne. Kumo'a tusiza huno marenerino vemagu vemagu nehuno refite vagare'ne. ²⁹ Anumzamo'a ana huno Loti'ma agupofima nemanina kumatamima eri havizama nehuno'a, Abrahamu'enema huvempama hu'nea kegu agesa nentahino, Lotina avreno rurega ome ante'ne.

Moabu vahe'ene Amori vahe'mokizmi naneke

³⁰ Zoari kumapi mani'zanku Loti'a koro nehuno tare mofa'arare'ne hage'za agonarega havegampi umani'naze. ³¹ Umani'ne'za nuna'amo'a ngana'amofona amanage huno asami'ne, Nafati'amo'a ozafa re'ne. Amafı ve erita mofavre kasentesnu'a vahera omanitfa hu'ne. ³² Hagi antahio, tafati'amofona negi ti ami'manenkeno neteno negi nenena nagatimofa zamagi fanane hu'zankura anukita mase'neta, tafati'amofa mofavre kasentesanu'e. ³³ Huno hige'ne ana kenage nafaznimofona hanave ti amikeno neteno, aghesa ontahi negi neno mase'negene, nuna'amo'a anteno mase'ne. Anazama ha'ana neznafa'a antahino keno osu'ne.

³⁴ Nuna'amo'a nefama anteno masegho komatia nanterana, nagana'amofona amanage huno asami'ne, Hago nagra kenage nerafa'ene mase'noanki meni kenage anahu kna huta hanave ti ami'manenkeno neteno, ete negi nenena anukinka masetegeta, nagati'amofa zamagi fanane huzankura nafati'amofa mofavre tamu'ene huta kasenta'maneno, huno hige'ne, ³⁵ ana hu'ne nafa'zanimofona waini ti amikeno neteno aghesa ontahi negineno masenegeno nagana'amo anteno mase'ne. Anazama hiana neznafa'a antahino keno osu'ne.

³⁶ E'ina nehuke, Loti mofa tremokea nafa'zanimofonteti zanamu'ene hu'na'e. ³⁷ Kota mofa'mo ne'mofavre kasenteteno, agi'a Moapu'e huno ante'ne, agra Moapu vahe'mokizmi nezmageho'e. ³⁸ Hagi nagana'amo enena ana zanke huno ne' mofavre kasenteno, agi'a Ben-Ammi'e huno ante'ne. Ana mofavrefinti'ma fore hu'nea vahekura Amoni vahere hu'za nehaze.

20

Abrahamune Abimelekigizni naneke

¹ Abrahamu'a maka feno zama'a enerino kumara atreno, Negev kaziga vuno Gerar umani'ne. Ana kumara Kadesine, Surine amu'nompi me'ne. ² Hagi Abrahamu'a nenaro Serankura amanage huno zamasmine, Ama nensaro mani'ne. Higeno Gerari kumate kini ne' Abimeleki'ma ana nanekema nentahino'a, eri'za vahe'a huzmantege'za Serana ome avre'za eme ami'naze. ³ Hianagi ana kenagera Anumzamo'a ava'nafi Abimelekina amanage huno eme asmi'ne, Antahio vereti a' avre'za eme kami'nazankinka frigahane. ⁴ Higeno Abimeleki'a Sera'enema omase'negu huno amanage hu'ne. Ra Anumzamoka mago ke'a omane'nesia vahera knare amane kuma'ane naga'anena zamahe fanane hugahano? ⁵ Abrahamu'a agra nasmino, ama ara nensaro'e nehigeno, Sera'a Abrahamunkura nagra nesarone huno hu'ne. E'ina hu'negu Serama avre'za eme nenamizage'na nagra nagu'areti'ene antahi antahini'areti'ene fatgo avu'ava hu'noe hu'na nagesa antahi'noe. ⁶ Higeno Anumzamo'a ava'nafina amanage huno Abimelekina asami'ne, Tamage hane, Nagra antahi'noe, kagra fatgo antahintahi antahinenka, anazana hu'nane. E'ina hu'nanke'na Nagra kase hugantogenka Serana avako osu'nane. E'igu kefozana osu'nane. ⁷ Hianagi ama a'mofo neve'a kasnampa ne' mani'neanki, huntegeno neve hirega vino. Nevanigeno negeno kagrama fri'zankura nunamu huno kza

hino. Hanki hunte'nankeno ovaniana, kagrane maka'a naga kanena frigahaze. ⁸ Nanterame Abimeleki'a maka kva vahera ke hige'za eme atru hazageno, Anumzamo'ma ava'nafima asami'nea nanekea huama huno zamasmine. Nezasasmige'za nentahi'za, tusi'za hu'za zamagogogu hu'naze. ⁹ Abimeleki'a ke higeno Abrahamu'a egeno amanage huno antahige'ne. Kagra naza hurante'nane? Nagra kagrira mago'a kumira hugante'nogenka amanahu havizana kumani'ane vahe'nianena hurantano? Amanahu avu'avazama hanana, fatgo osu avu'ava hane. ¹⁰ Nehuno Abimeleki'a amanage huno Abrahamuna asami'ne. Kagra nankna antahintahi hunka amanahu'zana hu'nane? ¹¹ Higeno Abrahamu'a kenona amanage hu'ne, Na'ankure nagra amanage hu'na nagesa antahi'noe, ama kumapina Anumzamofonkura koro nosazanki'za, zamagra a'ni'areku hu'za nahe nefri'za a'nia erigahaze nehu'na anara hu'noe. ¹² Hanki ami ara nenfa mofa nensaro mani'ne. Ana hu'neanagi nenrera mofa omani'negu huno a'ni'a mani'ne. ¹³ Hanki Anumzamo'ma hunantege'na nenfa noma netre'na amanage hu'na Serana asami'noe, hakare'a kaziga vanu'ana so'e kavukva hunantenka nensaro'e hunka huo hu'na asami'noe. ¹⁴ Anante Abimeleki'a sipisipine, bulimakaone, kazokazo eri'za vahera vene a'ene Abrahamuna avrenemino, nenaro Seranena avreno eme ami'ne. ¹⁵ Abimeleki'a amanage hu'ne, Ko! Ama maka nagri mopa me'neanki, kavesinirera amne umanio. ¹⁶ Nehuno Serana amanage huno asami'ne. Kagri'ma kagazema

eri kami'nogu hu'na negasro Abrahamuna ama mizana 1tauseni'a silva zagoa mika negazage'na amue. E'ina nehanuge'za mika vahe'mo'za nege'za, nagrikura havi zana osu'ne hu'za hugahaze. ¹⁷ Anage hutegeno Abrahamu'a Anumzamofontega nunamu higeno Anumzamo'a Abimelekine, nenarone, kazokzo eri'za mofanene, a'nenea zamazeri soe hige'za mofavre kasente'naze. ¹⁸ Na'ankure Abrahamu nenaro Seranteku huno Ra Anumzamo'a Abimeleki naga'mofo a'nea zamarimpa erigi'neane.

21

Aisaki kasente'nea naneke

¹ Ra Anumzamo'ma huvempa kema ko'ma Serama hunte'nere, Serana eri knare hunte'ne. ² Sera'a amu'ene huno ne' mofavre kasente'ne. Abrahamu'a ozafa retegeno kasentegahane huno Anumzamo'ma asami'nea kna egeno kasente'ne. ³ Abrahamu'a Sera'ma kasentea ne'mofavregura Aisaki'e huno agi'a ante'ne. ⁴ Hanki Abrahamu'a nemofo Aisakina 8'a zagegna manitegeno, Anumzamo'ma asmi'nea kante anteno agoza anona taga hunte'ne. ⁵ Abrahamu'a 100'a zagegafu mani'tegeno Sera'a mofavre Aisakina kasente'ne. ⁶ Hagi Sera'a amanage hu'ne, Anumzamo naza hige'na kizaneroe. Vahe'mo'za antahisu'za nagrane muse nehu'za kiza regahaze. ⁷ Anage huteno Sera'a amanage huno hu'ne, Iza Abrahamuna, Sera'a mofavre'a ante omigahie huno hugahie? Ana hu'neanagi menina agra ozafarefinka mofavre kase amue.

⁸ Ana Mofavremo nena huno ami a'o nehigeno, Abrahamu'a ra ne'za kre'ne.

Hegane, Ismaeligizni tramema huznantege'ne vu'na'a naneke

⁹ Mago zupa Sera'a keana Haga, Isipi a'mofo mofavre Abrahamunteti ante'nea ne'mo avaharo nehigeno ke'ne. ¹⁰ Sera'a amanage huno Abrahamuna asami'ne, Erizanti'a e'neria a'ene mofavre'anena zanahenatigeke vi'o, eri'za a'mofo mofavremo'a fenonka'a e'origahie. Hagi mofavre'nimo Aisaki erigahie. ¹¹ Anage nehigeno nentahino, Abrahamu'a mofavre'agura tusi rimpagna hu'ne. ¹² Hianagi Anumzamo'a amanage huno asami'ne, Abrahamuga krimpa havizana osuo. Na'ankure mofavrene eri'za a' kagura kagesa ontahio, Sera'ma nanekema kasamiaza huo, Aisakimpinti kagehe'za fore hugahaze. ¹³ Eri'za a'mofo mofavrefintira Nagra zamazeri hakare ha'nenana, rankuma ante'za manigahaze. Na'ankure zamagra kagri kageheze.

¹⁴ Hanki Abrahamu'a nanterame otino bretine, zagagafa avufgare tro hu'naza tafempi tinafino Haga afunte nenteno, mofavre'a avrenemino hunte'ne. Hanki Haga'a atreno Berseba ka'ma kopi vuno umani'ne. ¹⁵ Hagi zagagafa avufgaretima tro'ma hu'naza tintafempi ti'mo'ma vavgaregeno'a, mofavre'a osi zafamofo tonapi ome ante'ne. ¹⁶ Ana huteno kevema ahetregeno neviana avamente Haga'a umanineno amanage hu'ne, Negesugeno mofavreni'a fri zankura navresra hie, nehuno krafa huno zavi ate'ne.

¹⁷ Hianagi ne' mofavremomo zavike'a, Anumzamo'a antahi'ne, Anumzamomo ankeromo

monafinti amanage hu'ne, Hagaga kagripina na'a hu'ne? Korera osuo, antuma mani'nenone'mofavremo'ma zavima neteana Anumzamo'a antahi'ne. ¹⁸ Otinka vunka ne'mofavre azante ome azeri otinka avro, Nagra azeri ra hanugeno, tusi'a vahe fore huno rankuma antegahie. ¹⁹ Anage nehuno Anumzamo'a ana a'mofo avurga azeri hari higeno keana, mago tinkeri me'negeno keteno vuno zagagafa avufgareti tro'ma hu'naza tafempi tina afino ana mofavrea ome amigeno ne'ne.

²⁰ Hagi Anumzamo'a ana ne'mofavrene mani'negeno nena huno, ka'ma mopafina atima ahe'zantera harfa ne' mani'ne. ²¹ Agra ka'ma mopafi Parani mani'negeno, nerera'a Isipi mopareti a' ome avreno eme ami'ne.

Abrahamu'a Abimeleki'ene huvempage hu'na'a naneke

²² Ana zupage Abimeleki'ene vugota sondia kva ne'a Fikoli'enena amanage hu'ne Abrahamuna asmi'na'e, Anumzamo'a kagrane mani'nenomaka'zama hana zampina asomu hunegante.

²³ Hanki kagra tamage hunka Anumzamofavufi huvempa hunka nasamio. Nagri'ene, mofavre'niane, nagehe'inena reravatga hunka havizana huoranto. Hagi amama emani'nana mopafima knare navu'nava hugante'noazahunka nagrira knare kavukva hunanto. ²⁴ Higeno Abrahamu'a huno, Nagra huvempa huanki'na kema hanaza hugantegahue. ²⁵ Hagi mago zupa Abrahamu'a tinkeri'agu Abimelekina keaga hunte'ne. Na'ankure Abimeleki eri'za vahe'mo'za tinkeria hanare'nazagu anara hu'ne.

²⁶ Abimeleki'a amanage hu'ne, Iza e'inahu'zana hu'nefi, kagra nasaminke'na ontahi'noe. Hanki meni ama nehankenena nentahue. ²⁷ Abrahamu'a mago'a bulimakaoramine, sipisipiraminena refko huno Abimelekina eme nemino, anante raru hu'ne tragote'ne manisa'a nanekea huvempa (covenant) hu'na'e. ²⁸ Abrahamu'a sipisipi kevu'afintira 7ni'a a' sipisipi anentatami avre arure ante'ne. ²⁹ Ana higeno Abimeleki'a amanage huno Abrahamuna antahige'ne, Ami 7ni'a a' sipisipi anentatamina nankna kagukagesare avre rurera ante'nane? ³⁰ Abrahamu'a amanage hu'ne, Kagra ama 7ni'a a' sipisipi anentatamina nazampinti kamuana erigeno, ana zamo huama huranteno, ama tinkeria nagriku kafinte'ne hino. ³¹ E'inage nehuno ana kumara Besebe huno agi'a ante'ne, na'ankure anante tarega'moke huvempa kea hu'na'e. ³² Hanki zamagra huvempa hu'za Berseba hute'za, Abimeleki'ene sondia kva ne'a Fikoli'ene otine mopa zaniarega Filistia vu'na'e. ³³ Abrahamu'a tamariski zafa Berseba negrino, anante manivava Ra Anumzamofa agi hanta vazi'ne. ³⁴ Abrahamu'a za'za kna Filistia vahe mopafina mani'ne.

22

Abrahamu'ma Aisakima ahen ofa hania zamofa naneke

¹ Hagi mago'a kafua agateretegen o Anumzamo'a Abrahamuna rehen kenaku anage hu'ne, Abrahamuo higeno, ama mani'noe huno Abrahamu'a hu'ne. ² Anumzamo'a anage

huno asami'ne, Magoke mofavre, kavesi kavesi hunentana mofavrea Aisakina avrenka Morea moparega vuo, Nagrama kaverisua agonare anantega agrira ome ahenka tevefi Kresramana vuo. ³ Higeno amenantera Abrahamu'a otino donki afura azeri retro nehuno, Kresramana vu tevea ape huno krevare'are enerino, tare eri'za vahe'ane mofavre'a Aisakine zamavareno, Anumzamo asmi'nea kotega vu'naze. ⁴ Tare zagegna agateregeno, anante knarera Abrahamu'a nevuno kesga huno anama asmi'nea kokana ke'ne. ⁵ Agra eri'za vahetrema'agura amanage hu'ne, Amare donki afura anteta mani'neke'na nagrane ne'ni'ane anturega vuta Anumzamofona mono ome hunteteta ete egahu'e.

⁶ Abrahamu'a Kresramana vu teve erino Aisaki kofinenteno, agra'a hugre tevene, kazine erige'ne vu'na'e. Zanagra kantega nevu'ne, ⁷ Aisaki'a anage huno nefana antahige'ne, Nenfao, higeno Abrahamu huno, voe, higeno, Hugre tevene, kre tevene eri'noe. Hagi inantegati Kresramana vu lama afura erigahu'e? Huno Aisaki'a antahige'ne. ⁸ Higeno Abrahamu'a kenona huno, Anumzamo Kresramanavu lama afura tamigahie, huno higeke vu'na'e.

⁹ Anumzamo'ma asami'nea kaziga unehanati'ne, Abrahamu'a have erino ita tro huno teve hanavazine. Ana huteno nemofo, Aisakina agare azante nofi anakinteteno, ana ita agofetu azeri sga humasente'ne. ¹⁰ Abrahamu'a kazima'a erino Aisakina kazi refriku nehigeno, ¹¹ monafinkati Ra Anumzamofa ankeromo

kezatino, Abrahamuo! Abrahamuo! Higeno Abrahamu'a huno, Ama mani'noe. ¹² Higeno ankeromo'a huno, Mofavremofu avufgarera kazana onto, mago'zana huonto. Menima kagri'ma kagentoana Nagrite kamentinti nehunka, Anumzamofonku kore nehane. Na'ankure Nagri'ma nami'zantera magoke mofavreka'a aze'orinane. ¹³ Higeno Abrahamu'a kesga huno osi zafa titipafi ve rama afumo pazive'afi rusi hu'negeno ke'ne. Ana ve rama afu ome azerino mofavre'amofu nona'a aheno tevefi kre fananehu ofa hu'ne. ¹⁴ Abrahamu'a ana agonagura Ra Anumzamo tamigahie huno agi'a ante'ne. Hankino eno menima mani'nona knafinena, Ra Anumzamofu agonare tamigahie hu'za nehaze. ¹⁵ Ra Anumzamofu ankeromo monafinkati Abrahamunku mago'ene kezatino, ¹⁶ Anage hu'ne, Nagrani'a Ra Anumzamo'na hankavenentake ke nehue, na'ankure ke'nia erizafa nehunka ne'mofavreka'a, magoke ne'mofavrea azeorinane. ¹⁷ Nagra asomu huneganta'neni kagri kagehe'impintira fore huhakare hu'za monafinka hanafi ene hagerinkenafi kasepankna nehanage'za, ha' vahe'zmi ranra kumara eri nafa'a hugahaze. ¹⁸ Na'ankure kagri kagehe'impinti mika kokankoka vahe'mo'za asomura erigahaze. Na'ankure nagri ke'mofu avaririnanku anara hugahue. ¹⁹ Anage hutegeno, Abrahamu'ene Aisakikea eri'za ne'trentega ake'za, maka'mo'za kuma zamirega Berseba vu'naze. Abrahamu'a anante Berseba rama'a kna mani'ne.

Nahori agehe'mokizmi zamagi'amofu naneke

²⁰ Hagi mago'a kna evutege'za, Abrahamuna eme asamiza, Negafu Nahori nenaro Milka'a mago'a ne'mofavre'zaga kasezmante'ne hu'za eme asami'naze. ²¹ Ana mofavremokizmi zamagi'a, Uzi'a pusa nere, Buzi'a agri negna'e, magora Kemuelikino Aramu nefa'e. ²² Hagi mago'a mofavre nagara Keseti'e, Hazori'e Pildasi'e, Judlafi'e, Betueli'e. ²³ Hagi Betueli'a Rebeka nefa'e. Milka'a, Nahorintetira 8'a ne'mofavre zaga zamante'ne. Nahori'a Abrahamuna nefu'e. ²⁴ Hanki Nahorina mago kazokzo eri'za a'mofo agi'a Reumakino, Nahorintetira Teba anteno, Gahamu anteno, Tahasi anteno, Makakizmi zamante'ne.

23

Sera'ma frige'za asente'naza naneke

¹ Sera'a 127ni'a zagegafu maniteno, ² Kiriatarba kumate fri'ne. Menina ana kumara Kenani mopafi me'neankino, Hebronie hu'za nehaze. Hanki Abrahamu'a tusi'za huno Serankura asunku nehuno zavi ate'ne. ³ Sera fri kerfare'ma Abrahamu'a mani'nereti netreno otino Hiti mofavre'zaga amanage huno ome zamantahige'ne. ⁴ Tamagra antahi'naze, nagra mopa agafa nera omani'noanki, amne tamagri mopafi emani'noe. Hagi a'nimo'a fri'nege'na mopa miza hu'na anampi ome asenteku tamantahinegoe. ⁵ Hige'za Hiti mofavre naga'moza amanage hu'za Abrahamuna asami'naze. ⁶ Kama antahio ra ne'moka, kagra ra kva ne' tagranena mani'nane. Knare'ma huno kavesinia matipi asenteku'ma hananketa,

amne kamigahune. Hagi aza'o ana matimofu nafa'a mani'nenimo'a i'o osugahie. Amne kamina ana matimatipina ome asentegahane. ⁷ Abrahamu'a Hiti mofavre'mokizmi zamufi otino, Maka vahe zamufi kepri huno anage hu'ne. ⁸ Hanki antahiho! A' ka'ama asentesane hanuta, nagri nagi erita vuta Zohari nemofo, Efroni'ene ome keaga hiho. ⁹ Ome antahigenkeno Makpela mopa naminke'na, ana mopa agentega havegampi Serana ome asentaneno. Ana mopamo'a nagri'za segahie. Hanki hu izoma hanige'na hakaremota tamufi ana mopa mizahu fatgo hugahue. ¹⁰ Hankino Efroni'a ana Hiti mofavre'mokizmi amunompi mani'ne. Efroni'a Hiti ne'kino rankuma'mofu kafante emani'naza vahe'mokizmi zamagesafi, ke nona'a huno Abrahamuna asami'ne, ¹¹ Efroni'a amanage hu'ne, ra ne'moka kama antahio, havegana miza osegahane. E'i ana mopane haveganena maka'a naga'nimokizmi zamufi huvempa hu'na meni ana mopa kamigahue. Kamisnugenka anampi fri kerfa'a ome asente'gahane. ¹² Anage higeno Abrahamu'a antahima ami'za kazigati maka vahe zamufi kepri hu'ne. ¹³ Abrahamu'a ana vahe zamufi amanage huno Efronina asami'ne. Efroniga muse (plis) hugantoanki kama antahio, nagra menina ana mopa miza hugahue. Hanki zagoma Kamisnuana, erige'na ana mopafi a'nimofu fri kerfa ome asenta'neni. ¹⁴ Efroni'a ana naneke nentahino, amanage huno Abrahamuna kenona'a asami'ne. ¹⁵ Kama antahio, ra vahe'moka, ama mopamofu mizama'a 400'a silva me'neanagi amu'nonti'afina osi'zane.

Amne fri kerfa'a ome asentegahane. ¹⁶ E'inage nehigeno Abrahamu'a mago rimpa nehuno, mago'a zago'a refko huno Efroni eme ami'ne. Efroni'a agra'a kehia avamente 400 ti'a silva zago hakare vahe zamufi eme ami'ne. ¹⁷ Efroni mopa Makpela Mamre kazigama avugosama hunte'nea mopa erigeno, ana mopafima me'nea havegane, zafane, mopane, hakarezanena ami vagare'ne. ¹⁸ Hanki hakare'zana Abrahamu'ma eri nafa'a hanigu Hiti ne'mofavre naga'mo'za ran kuma'mofo kahante ke refko nehaza vahe'zmufi ami vagare'naze. ¹⁹ E'ina huteno Abrahamu'a Serana Makpela havegampi, Mamre kaziga avugosa hunte'nea havegampi ome asente'ne. Ana kuma agi'a Hebron hu'za nehaza kumakino, Kenani mopafi me'ne. ²⁰ Mopane, havegane anampima me'nea zanena, Abrahamu naga'ma asezmente mope hu'za Hiti mofavre naga'mo'za ami vagare'naze.

24

Aisaki a' eri'nea naneke

¹ Abrahamuna tusiza huno hakare'a zama'afina Ra Anumzamo'a asomu hunentegenomanino vuno ozafare'ne. ² Korapa eri'za ne'a, maka'a fenonte'ene nonte kegava kri'nea ne'ku, Abrahamu'a amanage huno asami'ne, Muse (plis) hugantoanki kazana namo'mofo fenka antenenka, ³ monane mopanema tro'ma hu'nea Anumzante kagra huvempa hunantenka, Kenani mopafintira ara ne'nimofona avre omigahue hunka huo. ⁴ Hagi vunka mopa agafa'niare vahe'niafinti a' uvrenka Aisakina eme amio.

⁵ Higeno eri'za ne'amo'a Abrahamuna asamino, Hagi ana a'mo'ma navaririno'ma ama mopare omena, ete negamofona avre'na mopakare ome atregahufi? ⁶ Higeno Abrahamu'a eri'za ne'a asamino, I'o hue! Ne'nimofona avrenka ovutfa hugahane. ⁷ Hagi monafinkati Ra Anumzamo'ma nenfa vahepinti'ene fore hu'noa mopareti'ma nagima huteno, navareno eme nante'nea Anumzamo'a amanage huno huvempa huno nasmi'ne, ama mopa nagakamofo zamigahue huno hu'neankino, Anumzamo'a mago ankeri vahera huntenkeno kagota huno vanigenka, Aisaki nenarona anantegati uvarenka egahane. ⁸ Hagi ana a'mo'ma ovugahuema hinkenka huvempama hu'nana kegura korora osunka atrenka eno. Hagi ne'nimofona ana moparera avrenka ovugahane. ⁹ Anage higeno, eri'za ne'amo'a azana Abrahamu amo'mofo fenka anteno, anankerera huvempa hu'ne.

¹⁰ Eri'za ne'amo'a ozafa'amofu kemoriramimpintira 10ni'a kemori afu nezmavreno, mago'a knare'nare zana e'nerino, otino Nahori rankumate Mesopotamia vu'ne. ¹¹ Eri'za ne'mo'ma anantegama vuteno'a, kemori afu'tmina zamazeri zamarena rezmantege'za, kinaga a'nemo'za ti nefiza knare rankuma'mofo fegi'a tinkerire mani'naze. ¹² Eri'za ne'mo'a amanage huno nunamu hu'ne, Ra Anumzane, kvanimofo Abrahamu Anumzamoka muse (plis) hugantoanki, menina antahinaminka, ozafani'a Abrahamuna avesintenka azeri so'e hanane! ¹³ Ko, ama tinkerire nagra otina mani'noankino, rankumate vahe'mokizmi mofanemo'za ti afinakura ega-

haze. ¹⁴ Mago mofaku'ma hu'na, muse (plis) hugantoanki, ti afi kavoka'a ante mopafitege'na tina afi'na na'neni nehanugeno, tina nenege'na kemorika'a tina afi zami'neni huno hanimo, eri'za neka'a Aisaki nenaro'za hugahie. Anama hinke'na ozafani'a Abrahamuna avesintenka azeri so'e hane hu'na hugahue.

¹⁵ Ana eri'za ne'mo'a nunamuna huvaga ore'negeni, mago mofara Rebekakino agra ti afi kavu afunte kofi'neni rankumapintira atirmino e'ne. Rebeka'a Betueli mofa mani'neankino Milka kasente'ne. (Milka'a Abrahamu negna Nahori nenaro'e). ¹⁶ Ana mofara vemo ke asane hu'are, vene'ne omase'nea mofamo, tinkerirega uramino kavu'afi ti omefirino marerino e'ne. ¹⁷ Abrahamu eri'za ne'mo'a, ana mofa'mo'ma ti afirino marenerigeni agia reno vuno anage huno ome antahigene, Muse hugantoanki kavoka'afinti osi'a tina namisnanke'na nesanue. ¹⁸ Higene ana mofa'mo'a anage hu'ne. Ranimoka amne negahane, nehuno ana kavu'a anteramino azeri sga huntigeni ne'ne. ¹⁹ Amigeni netigeni, ana mofa'mo'a anage hu'ne, Kemorika'a ana zanke hu'na tina afi zami'neni nezmu hugahaze. ²⁰ Huteno ame huno Rebeka'a tina kavu'afinti afu'moza ti nenaza zompafi taginte zamantege'za nenageni, ufino ete ete huno neragige'za ana maka kemorimo'za nezamu hu'naze.

²¹ Ana nehigene Abrahamu eriza ne'mo ke osuno ana mofa'mofo avufi negeni, kama e'noa zamofona, Anumzamo'a ama naza hu'za nehifi huno agesa antahi'ne. ²² Kemorimo'za tina nehana hutageni, ana eri'za ne'mo'a golire tro

hu'naza rini kna'amo'a 5fu'a gremi hu'neane, manogosane, golire tro hu'nea tare asana tarega azampi antaninte'neankino golimofa kna'amo'a 100'a grem hu'ne. ²³ Nehuno ana mofaku huno, Muse (plis) hugantoanki iza mofa kagra mani'nampi nasamio? Knare negafa nompina kankamuna me'nesigu ama nagranema enaza vahe'enena umasegahuno? ²⁴ Higeno ana mofa'mo'a anage huno asami'ne, Nagra Betuel mofa mani'noe. Milkane, Nahorigizni mofavremo kasenante'ne. ²⁵ Ana mofa'mo'a mago'ane eri'za nera asmino, kemorimo'ma nesia ne'zane trazanena hakare'a megeno, mase kankamunena me'neankinka meni kenagera masegahane. ²⁶ Higeno ana ne'mo'a kepri huno, Ra Anumza'mofona mono hunte'ne. ²⁷ Ana huteno ana eri'za ne'mo'a anage hu'ne, Kvani'a Abrahamu Ra Anumzamofona ra agi amue. Ozafa'nimofona agekani onto soe'za hunenteno aza nehie. Hanki nagrira Ra Anumzamo naza nehuno kana naverige'na, ozafanimofa afu'agna nompfi efatgo hue. ²⁸ Anage higeno ana mofa'mo'a agia reno nerera nompfi mani'namokizmi ana naneke ome zamasmine. ²⁹ Hagi Rebeka nempu'amofa agi'a Lebani'e. Lebani'a agia reno rankumamofa fegi'a tifi kerire'ma mani'nea nete vu'ne. ³⁰ Hagi nesaro Rebekama agonafima manogosane, azampima asama antani'nenno ana eri'za ne'mo'ma asami'nea kema ome asamigeno nentahino'a, Lebani'a vuno ome keana tinkere ana ne'mo'a kemori afu'zagane oti'negeno ome ke'ne. ³¹ Lebani'a ana nera asamino, Ra

Anumzamo'a asomu hugantene'moka no agu'afi emarerio. Nahigenka fegira mani'nane, noma masesana zane kamorimokizmi kuma'enena nagra ko erise hunte'noe. ³² Hagi ana ne'mo'ma nompima marerigeno'a, anante Lebani'a kemori agumpinti fenoma'a erinenteno, osapa trazane ne'zane kemorimofona nezmino, agia sesehu ti tagi zamige'za agrane e'naza vahe'ene zamaga sese hu'naze. ³³ Ne'za kre'za avuga eme antenentageno ana eri'za ne'mo'a amanage hu'ne, Kavera one'nena amafima e'noa zamofa agafa'a tamasamite'na ne'zana negahue. Higeno Lebani'a anage hu'ne, Knareki tasamisanketa antahisune.

³⁴ Higeno ana eri'za ne'mo'a anage hu'ne, Nagra Abrahamu eri'za ne' e'noe. ³⁵ Ra Anumzamo'a tusiza huno ozafa'nimofona asomu hunentegeni afufeno ne' mani'ne. Ra Anumzamo'a sipisipima, bulimakaoma, silvama, golima, eri'za vene'nema, eri'za a'nema, kemorima, donkima huno ami'ne. ³⁶ Hanki kva'nimofa nenaro Sera'a tavavateteno ne'mofavre kase amigeno, kvanimo'a mika zama'a ana mofavremofa ami vagare'ne. ³⁷ Kva'nimo'a huvempa hunanteno, amama emani'noa Kenani vahe'mokizmi mopafintira ne' mofavreni'arera ara avre omigahane huno hu'ne. ³⁸ Hianagi vunka nenfa mopa agafareti, vahe'niafinti ara ome avrenka ne' mofavreni'a eme amio. ³⁹ Hige'na nagra kva'nimofonkura anage hu'noe. Ana a'mo'ma navaririno omenke'na na'a hugahue? ⁴⁰ Hugeno agra huno, nagrama amage'ma nentoa Ra Anumzamo'a, Agra ankeri vahe'a huntkeno kagrane nevina, kama vanana kamo'a knare hanigenka, vahe'ni'afinti

nenfa nagapinti ne'nimofa ara uvregahane hu'ne.
⁴¹ Hagi kagrama nagri vahepima vananke'za, ana a'ma onkamisnageno'a, nagrama huvempa hu'noa kemo'a kaze'origahie.

⁴² Hige'na nagra tinkerire enehanati'na amanage hu'na nunamuna hu'noe, Ra Anumzamoka kvanimofa Abrahamu Anumzamoka naza nehanakeno kama e'noa kamo'a knare hugahianki, ⁴³ amare nagra oti'na tinkerire mani'nesnugeno, ina mofamo'o ti afiku'ma esanige'na ana mofaku hu'na, muse (plis) hugantoanki tina kavoka'afintira osi'a namige'na na'nenno hanugeno, ⁴⁴ ana mofamo'ma nasmino, tina nenege'na kemorikamokizmi tina afi'na eme zami'nenno huno hanimo, kvanimofa ne'mofa ara Kagra hampri nentane hu'na antahigahue. ⁴⁵ Anage hu'na nagu'afinka nunamuna nehugeno, Rebeka'a kavo afunte kofino tinkerireti ti afinaku uramigena kete'na, muse (plis) hugantoanki ti afi namige'na na'nenno. ⁴⁶ Hugeno kavo'a afuntetira ame huno anteme neramino amanage hu'ne, Tina nenege'na, kemorika'aramina tina afi zamineno huno hige'na, nenogeno kemori nagara ti afizamige'za ne'naze. ⁴⁷ Ana higena nagra anage hu'na antahige'noe, kagra iza mofa mani'nane? Hugeno Nahori nenaro Milka'ma kasentenea mofavre Betueli mofa mani'noe huno higena, agonafi rinia renente'na, asana azantrempi antaninte'noe. ⁴⁸ Ana hute'na kepri hu'na Ra Anumzamofona mono hunte'noe. Ra Anumzamofa agi ahesga hu'na, kvanimofa Abrahamu Anumzamo'a kva hunantege'na kvani'mofa afu'aganampinti

ne'amofa ara kena erifore hu'noe. ⁴⁹ Hagi menima kva'nimofoma antahimisuta, na'ane huna ome asamigahufi nasami fatgo hiho. Hagi anama osanuta nasaminke'na, nagra nentahi'na, nazano hunaku'ma hanua zana ha'neni.

⁵⁰ Anage hige'ne Lebanike, Betuelikea ana kemofa nona'a anage huke asami'na'e, Ra Anumzamo amanahu'zana higu, tagra mago kea osugahu'e. ⁵¹ Rebeka'a ama kavuga mani'neanki, Ra Anumzamo'ma kema hiaza hunka avrenka vugeno, kva kamofa ne'mofa nenaro'za ome hino. ⁵² Hagi Abrahamu eri'za ne'mo'ma ana kema nentahino'a, kepri huno mopafi rena reno Ra Anumzamofona muse hunte'ne. ⁵³ Abrahamu eri'za ne'mo'a avasese hu'zana silvare'ene, golire tro hu'naza zane, kukenane Rebekana nemino, ana zanke huno mago'a knare'nare zantamina zago'amo mareri'nea zana nesarone, nererane zanami'ne. ⁵⁴ Ana hutege'za ana eri'za ne'ene agrane e'naza naga'mo'zanena kave'ene tinena nete'za mase'naze. Ko'atige'za o'neti'za nanterampi Abrahamu eri'za ne'mo'a amanage huno zamasmine, Nazeorita natrenke'na ete kvanimo'ma maninerega va'neni. ⁵⁵ Hianagi nempu'amo'ene nererakea anage hu'na'e, A'o, atrenkeno mago'agna maniteno, 10ni'agna nazana agaterete'na avreta vugahaze. ⁵⁶ Hianagi eri'za ne'mo'a huno, Ra Anumzamo naza higeno eri'zanimi'a knare hianki, nazeri onteta natrenke'na ete kvanima mani'nerega va'neni. ⁵⁷ Higene, ana mofa'mofa avesi antahigeta kesune, ⁵⁸ nehu'za Rebekana ke hakeno ege'ne antahige'na'e, Kagra ama ne'enena

vugahano? Hazageno ana mofamo'a huno, ozo vugahue. ⁵⁹ Anagama hige'za zamagra nezmasaro Rebekama, kegavama hunentea a'ene, Abrahamu eri'za ne'ene, agranema e'naza naga'ene ana makamokizmia huzmante'naze. ⁶⁰ Rebekana asomu ke hunente'za amanage hu'naze, Tagri nersaroga, kagripintira tusi'a vahe krerfa fore hugahaze. Hagi kagri kagehe'za zamesi ozmantesaza vahe'mokizmi rankumazmi zamahe'za hanaregahaze. ⁶¹ Hagi Rebeka'ene mago'a agri eri'za a'nene kemori agumpi mareri'za, ana ne'mofo amage vu'naze. Higeno Abrahamu eri'za ne'mo'a Rebekana avreno vu'ne.

Aisaki'a Rebekana a' eri'nea naneke

⁶² Hagi ana knafina Aisaki'a Ber-lahai-roiti eno, Negev emani'ne. ⁶³ Aisaki'a mago kinaga vuno hofage kopi umani'nenno agesa antahi antahi nehuno kesga huno keana, kemori'zaga neageno ke'ne. ⁶⁴ Rebeka'a kesga huno Aisakina negeno, kemori agumpinti eramino, ⁶⁵ eri'za nekura amanage hu'ne, Aza amanu nera tavrenakura ne-e? Higeno eri'za ne'mo'a huno, E'i nagri kvani'e, higeno Rebeka'a tavrave erino avugosa refite'ne.

⁶⁶ Hagi eri'za ne'mo'a hakare zama hu'nea zana Aisakina asami vagare'ne. ⁶⁷ Ana hutegenno Aisaki'a Rebekana avreno nerera Sera seli nOMPI ome antegenno nenaro'za higeno, avesintene. Aisakina nerera'a fri'nere amena eme arentinti hu'ne.

25

Abrahamu'a ru a' eri'nenno kasezmante'nea mofavre'mokizmi zamagi'amofa naneke

¹ Abrahamu'a aru a' eri'neankino, agi'a Ketura'e. ² Ana a'mo kase zamante'nea naga'mokizmi zamagi'a Zimranima, Joksanima, Medanima, Midianima, Ispakima, Suama huno zamante'ne. ³ Joksani'a, Sebane, Dedanikizni nezafaza hu'ne. Hanki, Dedani mofavre nagara Asurimi'e, Letusimi'e, Leumimi'e. ⁴ Hanki, Midiani mofavre zamagi'a Efa'ma, Eferi'ma, Hanoki'ma, Abita'ma, Elda'ma, Ana maka'mo'za Ketura agehe'za mani'naze. ⁵ Menina Abrahamu'a maka zama'a Aisaki ami'ne, ⁶ ana hu'neanagi henka eri'nea a'nemokizmi mofavre nagara, Abrahamu'a kasefa'ma mani'nenomuse'za nezmino huzmantege'za, Aisakina atre'za afete'are zage hanati kaziga umani'naze.

Abrahamu fri'nea naneke

⁷ Ama'i Abrahamu'ma mika zagegafu mani'neana, 175'a zagegafu hu'ne. ⁸ Abrahamu'a ozafarfa reteno hakare'a zagegafu hu'nea zanku muse nehuno, vagare asimu anteteno frino naga'ane umani'ne. ⁹ Hanki Hiti mopa Zohari nemofu Efroni ami'nea mopa Mamre kaziga avugosa hunte'nefi agri mofavre Aisaki'ene, Ismaelikea Abrahamu fri kerfa eri'ne Makapela havegampi ome asente'na'e. ¹⁰ Abrahamu'a Hiti mofavremofu mopa miza hu'nea mopafi nenaro Serama asente'nefi Abrahamuna ome asente'na'e. ¹¹ Hanki Abrahamu'ma fritegeno'a Anumzamo'a agri ne'mofavre Aisakina asomu hunteteno, Aisaki'a Ber-hai-roi mani'ne.

Ismaeli agehemofo naneke

12 Hagi Haga'a Isipi a'mo Sera eri'za e'nerino Abrahamunteti Ismaelina kasente'nea mofavremofa naga'mokizmi naneke. 13 Ismaeli mofavre naga'mozama ese'ma fore'ma hu'nazareti'ma vuno henkamofonte'ma vu'nea nagamofa zamagi'a ama'ne, Ismaeli agonesa mofavrea Nebaioti'e, Kedariki, Adbiliki, Mibsami'e. 14 Misma'ma, Duma'ma, Masa'e. 15 Hadadiki, Temaki, Jetuki, Nafisi'ma, Kedema'e. 16 Ama'i Ismaeli ne'mofavre nagamofa zamagigiza, 12fu'a kva vahe'mo'za kva huzamantazage'za mago'mago kuma'zmire'ene, nagate nofitera hu'za mani'naze. 17 Hagi ama maka Ismaeli'ma mani'nea zagegafu'a 137ni'a zagegafu huteno, vagare asimu anteno frino, fri'naza naga'ane umani'ne. 18 Hanki Ismaeli agehe'za Havilati mani'za Suri uhanati'naze, zage hanati'tega Isipi tvaonte, Asiri'a kaziga vu kamofa, zamagonaru'za zamagraku arure umani'naze.

Aisaki mofavre'mokizmi naneke

19 Hagi Abrahamu'a Aisaki nefa'e. Aisaki'pinti fore hu'naza naga'mokizmi naneke. 20 Aisaki'a 40'a zagegafu huteno Rebekana Betueli mofa eri'ne, Lebani'a Aramea nekino, Mesopotamia mopareti ne'mofa nesaro erigeno, nenaro'za hu'ne. 21 Rebeka'a mofavre ontegeno, Aisaki'a Ra Anumzamofontega nenaro agi erino nunamu higeno, Ra Anumzamo'a nunamuma'a antahi'migeno, Rebeka'a amu'ene hu'ne. 22 Hianagi tare mofavreraremoke arimpafintira kanive nerakeno anage hu'ne, amazana na'a nehie, nehuno Anumzamofona antahige'ne.

²³ Ra Anumzamo'a amanage huno asami'ne, Tare kumamoke krimpafina mani'na'e, hiankino tare'mokea arure arure kavufgafinti vu'ne e'ne hugaha'e. Mago'mo'a hanavetina, mago'mo'a hanave otigahie. Ese'ma fore'ma hanimo'a, henkama fore hanimofo eri'za vahe manigahie.

²⁴ Hagi mofavrema kasente knama egeno'a, tare kugaveza mofavre arimpafi mani'na'e.

²⁵ Kota mofavrema kasenteana, koranke avufgane antegeni hakare avufgamo'a azokake hu'nege'za, agi'a Iso'e hu'za ante'naze. ²⁶ Hanki amefiga'a negna kasentegeni, Iso agiare azerino atiramigeni, agi'a Jekopu'e hu'za antemi'naze. Ana knarera Aisaki'a 60'a zagegafu hutegeni, nenaro'a mofavrea kase zanante'ne.

Isona nefama manuma rentesnia zankura antahi amne hu'nea naneke (Hibru 12:16, 17)

²⁷ Hagi ana mofavre'mokea nena hute'ne, Iso'a zagagafa hofa trampinti ahe ne' mani'negeni, Jekopu'a rimpa frune kazone ne' seli nompini mani'ne. ²⁸ Aisaki'a Isona avesinte'ne, na'ankure agrama zagagafa aheno eme amigeni nenea zankure. Hagi Rebeka'a Jekopu avesinte'ne.

²⁹ Hagi mago zupa Jekopu'a ne'zana negregeni, Iso'a trampinti agaku nehuno e'ne. ³⁰ Iso'a amanage huno Jekopuna asmi'ne, Ame'ama hunka antu koranke migri (sup) ne'zana eri namige'na na'neni, na'ankure naganetege'na nehue. E'inama hu'nea agafare mago agi'a Idomu'e hu'za ante'naze. ³¹ Hagi Jekopu'a amanage hu'ne, Zage mofavremo eri asomura kota'zana nagri namitege'no. ³² Higeno

Iso'a amanage hu'ne, Negano nagra fri'za nehuanki, zage mofavremo eri asomumo'a na'a hunantegahie? ³³ Higeno Jekopu'a amanage huno asmine, Kotazana huvempa hutegeno, higeno agra huvempa hunteno zage mofavremo eriga asomura Jekopu ami'ne. ³⁴ Jekopu'a bretine, lentol koheki huno amigeno neteno atreno vu'ne. Iso'a ese mofavremo'ma eriga asomu'agura antahi amneza se'ne.

26

Aisaki'ma Gerari mopare mani'nea naneki

¹ Agatekna ko'ma Abrahamu knafi fore hu'neankna huno ana mopafina fore higeno, Aisaki'a Gerari kumate Filistia kini ne' Abimelekintega vu'ne. ² Ra Anumzamo'a agrite efore huno amanage huno asmi'ne. Nagrama kasmisua mopare manigahananki, Isipia ovuo. ³ Ama mopafi mani'nege'na, Nagra asomu hunegantane'na kagri'ene kagehe'ine ama mopa mika nerami'na, Nagrama huvempa negafa Abrahamuma hunte'noa kea eri knare ha'neni. ⁴ Nagra kagehe'ina zamazeri ra ha'nenke'za monafi hanafi kna hanage'na, Nagra ama mopa kagehe'i zamisugeno, kagehe'impinti miko kokankoka vahe'mo'za asomura erigahaze. ⁵ Na'ankure kema huankea Abrahamu'a amagenenteno Nagri kasegene tra ke'nianena avariri'ne. ⁶ Ana higeno Aisaki'a Gerari mopare mani'ne. ⁷ Ana kumate vahe'mo'za Aisakina nenaronku antahi kageno agra a'nimo'e huno huzankura koro nehuno Nensaro'e hu'ne. Hagi agrama agesama antahiana Rebeka'a

vahe'mofo anunu hu'are mani'negeno, ana kumate vahe'mo'za ahezanku anage hu'ne. ⁸ Za'za kna anampi umaniteno, Aisaki'a nenaro Rebeka agazafe'negeno, Abimeleki'a Filistia kini ne'mo nomofo zaho eri kampinti ke'ne. ⁹ Anante Abimeleki'a, Aisakina ke higeno egeno, amanage huno asami'ne, Antahio, tamage huno ami kagri a' mani'ne! Nahigenka kagra nensaro'e hunka hu'nane? Higeno Aisaki'a amanage huno asmi'ne, Na'ankure agriteku hu'za vahe'mo'za nahe fri'zanku anagea hu'noe. ¹⁰ Higeno Abimeleki'a amanage hu'ne, Amazana naza hunerantane? Mago vahe'mo'ma neganaro'ene maseresina, kagra mago knaza eri tamisine. ¹¹ Anage huteno Abimeleki'a hakare vahe mago kasege antezmanteno amanage hu'ne, aza'o ama nero, nenarono avako'ma hanimofona ahe frigahaze. ¹² Hagi Aisaki'a ana mopafina avimaza hozafima hankre'neana ana kafufina 100'a agatereno hamare'ne. Ana higeno Ra Anumzamo'a asomu hunte'ne. ¹³ Ana higeno Aisaki'a feno ne' fore nehuno, mago'ene ra huno tusi'a feno anteno, mika feno ante agatere'nea ne' mani'ne. ¹⁴ Aisaki'a sipisipi zagane, memeki zagane, Bulimakaone, eri'za vahe'ene, rama'a ante'nege'za, Filistia vahe'mo'za zamasigu hunte'naze. ¹⁵ Ana hige'za mika tinkerima agri nefa Abrahamu eri'za vahe'mo'zama ko'ma kafimante'nazana, Filisti'a vahe'mo'za mopa kate'za refite'naze. ¹⁶ Hagi henka Abimeleki'a amanage huno Aisakina asmi'ne, Kagra tagrira tagaterenka hanave'nentake hananki, tagri'pintira atrenka vuo. ¹⁷ Hazageno Aisaki'a

atreno Gerari agupofi seli no omegino anantega mani'ne.

Tinkerigu hafra hu'naza naneke

¹⁸ Hagi Aisaki'a eteno korapa Abrahamu kafinte'nea tinkeriramina eri so'e hu'ne. Na'ankure nefa'ma fritege'za Filistia vahe'mo'za refite'naza tinkereri raminkino, kafiteno nefa'ma ami'nea agi'aramina erikasefa huno antetere hu'ne. ¹⁹ Aisaki eri'za vahe'mo'za ana agupofi tinkereri nesageno, anampinti ti hanatino mareri'ne. ²⁰ Hianagi Gerari afu kva vahe'mo'za, Aisaki afu kva vahera frage huzmante'za amanage hu'naze. Ama tagri tine! Hazageno Aisaki'a agi'a Eseki'e huno ante'ne.

* Na'ankure zamagra frage hunante'nazagu hu'ne. ²¹ Aisaki eri'za vahe'mo'za mago'ane ru tinkereri nesageno, esaza hu'za Gerari vahe'mo'za fra vazizmente'naze. Fra vazizageno negeno, Aisaki'a ana tinkerimofona Sitne huno agia ante'ne. † ²² Aisaki'a ana tinkeria atreno ru tinkereri ome kafige'za, hafra huontageno, ana tinkerimofu agi'a Rehoboti'e huno nenteno anage hu'ne, ‡ na'ankure Ra Anumzamo'a tazahunu kankamuna retro hurante'neankita, ama ana mopare manineta, maka zampina knare hugahune. ²³ Hagi Aisaki'a ana kumara atreno marerino Berseba kumate uhanati'ne. ²⁴ Ana'ma uhanatia kenegera Ra Anumzamo'a efore humino amanage huno asami'ne, Nagra Abrahamu nafaka'amofu Anumzane, e'igu

---

* **26:20** Ana agimofu agafa'a anahure, frage hu'naze. † **26:21** Ana agimofu agafa'a anahure, hafra hu'naza tinkerie. ‡ **26:22** Knare huno manis'o'e hu kumare.

korora osuo. Nagra kagrane mani'nena asomura hunegantena henka'a kagripinti kegehe'za fore hanamoki'zminena zamazeri hakare hugahue. Na'ankure Abrahamu'a Nagri eri'za vahe mani'negu anara hugahue. ²⁵ Hutegeno Aisaki'a ana kumatera Kresramana vu ita trohuno, Ra Anumzamofu agi hanta vazino ana kumateke seli no azeri onetige'za, Aisaki eri'za vahe'mo'za mago tinkeri kafi'naze.

Aisakike Abimelekike huvempa ke huke hagerafina'a naneke

²⁶ Hagi Abimeleki'a Aisaki ome kenaku Gerari nevuno, magora knare antahintahi nemia ne' agi'a Ahusati'e, hanki magora sondia vahe'amofu kva ne' Fikoligizni neznavreno vu'ne. ²⁷ Aisaki'a amanage huno zamantahige'ne, Ko'ma mopa tamifintira tamavesra hunanteta nahe nati'nazanki, tamagra na'anku nagritega neaze? ²⁸ Higeno ana kemofu nona'a anage hu'naze, Ra Anumzamo'a kagrane mani'neni kaza nehigeta negeta, tagra anage nehune, Kagri ene tagri ene amu'notifina tamage hunka huvempa naneke hugeta kagrane, tagranena hagerfita mani'maneno. ²⁹ Kagra, tagrira tazeri havizana osugahane. Tagra kazeri havizana kagrira osuta, trimpa frune hugantonkenka e'nane. Menina Ra Anumzamo knare huneganteno asomura hunegante. ³⁰ Hazageno ana kezmi nentahino, Aisaki'a ra kave kre zamentege'za tine ana ne'zana ne'naze. ³¹ Nanterame oti'za raruma hu'za manisaza huvempagea hute'za, anante Aisaki'a huno, Tamarimpa

frune viho, huno huzmantege'za vu'naze. ³² Ana'ma huzamantege'za vaza zupa, Aisaki eri'za vahe'mo'za amanage hu'za eme asmi'naze. Hago mago tinkerima kafinompintira tina fore hie. ³³ Ana tinkerimofo agi'a Sibae huno ante'ne. § Meninena ana kumamo'a rahige'za Berseba kumare hu'za nehaze. ³⁴ Iso'a 40'a zagegafu maniteno, Hiti ne'mofo mofa' eri'ne, agi'a Juditi'e, nefa'a Beri'e. Hanki mago a'amofa agi'a Basematikino Hiti ne' Eloni mofare. ³⁵ Ana a'tremokizni mani'zamo Aisakine Rebekagiznia zanarimpa zanata zanami'ne.

27

Jekopu'a revtaga higeno, Aisaki'a asomu ke hunte'nea naneke

¹ Hagi Aisaki'a ozafarfa reno avua keso'e osuno zage mofavre'a Isonku amanage huno asami'ne, Mofavrenige, higeno ama mani'noanki nahie huno higeno, ² Aisaki'a agra anage hu'ne, Menina antahio, nagra ozafare'na fri knania ontahi'noe. ³ Hanki ati keveka'a erinka hofa trampinti vunka, zagagafa ome ahenka eme namio. ⁴ Nagri'ma navenesia ne'za kre haga hunka eme namige'na nene'na, nagu'areti hu'na manu regantete'na, mani'ne'na henka'a frineno.

⁵ Hianagi Aisaki'a nemofo Isoma asmia kea Rebeka'a agesa anteno antahiteno, Iso'ma trampinka zaga ahenko eme krenteku nefreana, ⁶ Rebeka'a mofavre'a Jekopuna anage huno asami'ne, Antahio, negafa'a negfu Isonkura

---

§ **26:33** Agafa'a anahure, hanavege huvempa huza hagerfi'naza tinkerie.

nentahugeno amanage huno asami'ne,⁷ zaga ome ahenka kre haga hunka eme namige'na nene'na Anumzamofa avure manuna regantete'na fri'nenno, nehigena antahi'noe.⁸ Hanki mofavre'niga kasmisua kea antahinka kema kasami'nua zana ome huo.⁹ Menina vunka afu kevufintira tare agaho mementre ome avrenka eme namigena, negafama avenesia ne'za kre haga hugami'nenno,¹⁰ negafa'na erinka ome amisnankeno neteno, manu aregenteteno mani'nenno frino.¹¹ Hianagi Jekopu'a kenona'a Rebekana hunteno, Antahio, nempunimo'a avufga azokake ne' manigeno, nagrira navufgarera nazokara ore'ne.¹² Hagi nafanimo'ma navako'ma huno'ma kesige'na, agri avufina nagra havige revatga nehu'na, nagra navufare manuna e'origahuanki, kna eri kofigahue.¹³ Anage higeno nerera'a amanage huno asmi'ne, Kagri knazamo'a nagrite egahie. Mofavre'nimoka ke'nia erizafa hunka, vunka ome azerinka eme namio.

¹⁴ Higeno ke hiaza huno tare mementre ome avreno nererante egeno, nefama avenesia kavera kre haga huteno,¹⁵ Rebeka'a zage mofavre'a Iso knare kukena nompima me'neana erino Jekopu hankrente'ne.¹⁶ Rebeka'a meme akru'a taga huno, tarega azantrempi antenenteno, azoka onte avufgare anankempi antente'ne.¹⁷ Rebeka'a kave'ma kre haga huntea ne'zane, bretima tro'ma hunteana nemofo Jekopu eri ami'ne.

¹⁸ Hagi Jekopu'a nafa'amofonte uhanitino amanage ome hu'ne, Nenfa'o, higeno nafa'amo amanage hu'ne, kama ama mani'noanki,

Kagra izage, Ina mofavrenimoka nehane?
¹⁹ Higeno Jekopu'a amanage huno nefana asmi'ne, Nagra Iso'na zage mofavre kamo'na, ke hunantanaza hu'na ne'za krerigante'na neoe. Muse (plis) hugantoanki otinka mani'nenka erinka nezanka'a nenenka manurenanto.
²⁰ Hianagi Aisaki'a nemofonku amanage huno asami'ne, Mofavre nimoka mensi hugantogenka vu'nananki, inankna hunka ame' hunka neane? Higeno Jekopu'a huno, Ra Anumzana, kagri Anumzamo naza huno eri fore hunamige'ne.

²¹ Higeno Aisaki'a amanage huno Jekopuna asami'ne, Muse hugantoanki tvaonte ege'na Isoga mani'nampi kavufgare kavako hu'na ka'nenno.
²² Higeno Jekopu'a nefa tva'onte egeno avufgare azerino negeno anage hu'ne, Kagerumo'a Jekopu ageru kna nehie. Hianagi kazamo'a, Iso azankna nehie. ²³ Aisaki'a ke so'e Jekopuna osu'ne, na'ankure azamo'a azokake huno nefu Iso azankna hu'negeno, Aisaki'a Jekopuna manua rente'ne. ²⁴ Aisaki'a mago'ane amanage hu'ne, Tamage hunka kagra mofavreni'a Isoga mani'nano? higeno, Jekopu'a revatga huno, Izo nagra anane. ²⁵ Hanki Aisaki'a anage hu'ne, Ana ne'za erinka eme namige'na nene'na manu reganta'nenno, higeno ana ne'zane, waini tine erino eme amigeno ne'ne. ²⁶ Anante nefa Aisaki'a nemofonku anage hu'ne, Muse (plis) hugantoanki mofavre'nimoka nagrite enka eme nantako huo.
²⁷ Higeno Jekopu'a eazamo eme antako nehigeno, kena'areti'ma mana nevigeno nentahino'a, anante manu renenteno amanage hu'ne, Ko, mofavreni'amofa mana.

E'i ana mnamo'a Ra Anumzamo hozamofo asomu
huntegeno, nevia kna mana nevie.

²⁸ Nagri'ma navesiana, menina Anumzamo'a
monafinkati ata kora kamisigeno,
mopa aru fru hanigeno,
ne'zamo'a hakare nehuno, raga nerenkeno kasefa
wainimo'enena hakare hugahie.

²⁹ Veamo'za kagri eri'za e'nerisageno,
maka moparegati vahe'mo'za kagri kagorga
manigahaze.

Kagra kafuhe'ina razimi manigahane.
Negrera mofavre zagamo'za zamarena re'za kepri
hugantesaze.

Kagri'ma sifna hugantesamo'za zamagranena
sifna erigahaze.

Asomu ke hugante'samo'za, asomu erigahaze.

³⁰ Aisaki'a Jekopuna manu rente vagaregeno,
Jekopu'a Aisakina anama atreno atirmino
arugagino nevigeno, Iso'a zaga zantetira e'ne.

³¹ Agranena haga'ane ne'za tro huno nefante
erino e'ne. Iso'a anage huno eme asmi'ne,
Nafa'nimoka otinka negamofona zagagafa
netenka, henka manuna renanto.

³² Hianagi
Aisaki'a kenona hu'no, Kagra azage? Higeno
agra amanage hu'ne, Nagra Iso'na zage mofavre
kamo'ne.

³³ Higeno Aisakina tusi'a ahirahi
neregeno amanage hu'ne, Iza zaga aheno kreno
eme namige'na nete'na, asomura huntogeno
vigenka, kagra henka neane? Ne'zama'a eri'na
nete'na ko'ma manu rente'noa manuna anante
megahie. ³⁴ Iso'a nefa'ma hianke nentahino
tusiza huno rimpamo'a haviza nehigeno, tusiza
hun0 zavira neteno nafa'amofona anage huno

asmi'ne, nafa'nimoka! Nagri'enena ana zanke hunka manurenanto! ³⁵ Hianagi Aisaki'a huno, Naganakamo havige eme renavatga huno kagri'ma kamiku'ma hu'noa asomura ko emerino vu'ne. ³⁶ Higeno Iso'a amanage hu'ne, Jekopu'e hunka agima ante'minanana tamage, tare zupa nagri ku'ma eri'ne? Kota mofavremo'na asomura agra eri'ne, menina ko, nagri asomura agrake e'nerie. Hagi menina mago'a asomura eri'nampi manua renanto. ³⁷ Higeno Aisaki'a Iso ke'are nona huno, antahio, Hago kva vaheka'a azeri oti'noe. Hakare naga'a eri'za vahere hu'na huzmante'noe, ana nehu'na hozare kave'ene kasefa wainimo'ena agri azeri sga hugahie hu'na hunte'noe. Hanki mofavre'niga, nagra na'a hugantegahue? ³⁸ Iso'a nefana anage huno antahigene, Nafanimoke, kagra magoke manuntfana eri'nano? Nagri'ene manurenantogu nehue, nafao huno nehuno Iso'a krafa huno tusi zavi ate'ne.

³⁹ Anante nefa Aisaki'a kenona huno, Antahio, kagra msavema'a omanesia mopafi manigahane.

Anagamu monafinkatira, ata'mo'a mopakafina eoramigahie.

⁴⁰ Ama mopare manisnanana ha' nehunka manigahane,

ana nehunka naganakamofa katoza humigahane. Hinkenka mani rva osunka, agra kaomofa anankempi agare namare zafa anteno azeri kante nehiankna zafa knankempima ante'neana, kagra eri hantagi atregahane.

⁴¹ Aisaki'ma Jekopuma manuma rente'nea zanku, Iso'a nagna'amofona antahi haviza hunteno asi

vazinenteno amanage hu'ne, nafa'nimofonku'ma nasunku'ma hanua kna egofta hie. Hankina henka'a nagra naganani'a Jekopuna kegahue. ⁴² Rebekana zage mofavre'a Iso'ma hianke eme asmi'zageno, anante mofavre'a Jekopuna agi higeno egeno anage huno asmi'ne, kama antahio, negafu Iso'a rimpa ante fru huteno, kagrira kahe frinaku kea retro hie. ⁴³ E'ina higu menina mofavre'nimoka keni'a erizafa hunka, otinka frenka Harani nensaro Lebani'ma mani'nerega vuo! ⁴⁴ Mago'a gna agrane umani'negeno, negafuna rimpa ahezamo'a ravaheno. ⁴⁵ Kagri'ma arimpa ahegante'neama fru huno agekanina, anante ke ha'nenkenka egahane. Hagi nankna hu'na tarega'motna'a magoke'zupa frisnake'na nasunkura hugahue?

Aisaki'a Jekopuna huntogeno Lebani kumate vu'nea naneke

⁴⁶ Anage nehuno Rebeka'a anage huno Aisakina asami'ne, Hiti vahe'mokizmi mofa'negura, nagrira navesra huno nagote nagesahie. Na'ankure Jekopu'ma Hiti vahe'mokizmi mofanefinti'ma a'ma erisiana, nankna huno knarera mani'zanimu'a hugahie?

28

¹ Hanki Aisaki'a ke higeno Jekopu'a egeno asomu ke hunenteno, hankavenentake ke asamino amanage hu'ne, Kagra mago Kenani vahe'mokizmi mofara ara e'origahane. ² Hanki otinka Padan-Aram moparega (Mesopotemia), Betuel nontega vuo. E'i negrerana nefa'e. Anantegati a'ka'a erisanana negrera nesaro

Lebani mofanefinti mago mofa ara erio!
³ Ana'ma hanankeno'a Hankavenentake Anumzamo'a asomu huneganteno, kazeri hakare hugante'na tusi'a vahe fore hunka manigahane.
⁴ Nagri'ma navesiana Anumzamo Abrahamu hunte'neaza huno kagri'ene, mofavreka'ane asomu hugantesnie. Ama vanoma nehana mopa, Anumzamo'a Abrahamu ami'nea mopa eri nafa'a kagra hugahane. ⁵ Aisaki'a Jekopuna huntegeno Padan-Aram (Mesopotemia) Lebani nemofo Betueli Aramia ne'mofontega vu'ne. Rebeka'a Jekopune Isonena neznarera'e.

⁶ Hagi Aisaki'ma Jekopuma asomu hunenteno Padan-aramuti a' erinogu huntegeno nevigeno hankavenentake ke asmino, kagra Kenani vahe'mokizmi mofa'nefintira ara e'oriogahane hiankea Iso'a antahine. ⁷ Hagi Jekopu'ma nefane nerera kema erizafa huno Padan-Aram vu'nea zamofa kenena keno antahino hu'ne. ⁸ Iso'ma keana nefa Aisaki'a Kenani mofa'negura musena osu'ne. ⁹ Ana higeno Iso'a Ismaelintega vuno a'nema zamante'nefi mago'ene a' omeri'ne. Ismaeli mofa agi'a Mahalati'e, Ismaeli'a Abrahamu nemofo'e. Mahalati'a Nebaioti nenunkna'e.

Jekopu ava'na ke'nea naneki

¹⁰ Hagi Jekopu'a Berseba atreno Harani kaziga vu'ne. ¹¹ Nevigeno kantega zage ufreno hani ome higeno, have fita erinteno mase'ne. ¹² Anante mase'nenno ava'nama keana, mago latamo'a mopareti agafa huteno anagamu monafinka mareri'negeno, Anumzamofa ankeromo'za ana latarera mareri'za tami'za nehazageno ke'ne.

13 Ana huno nezmagegeno Ra Anumzamo'a anante otino mani'nenno anage huno asami'ne, Nagra negageho Abrahamune, negafa Aisakine Anumzane, Menima mase'nana mopa kagri'ene, kagehe'ine tamigahue. ¹⁴ Kagripinti'ma fore'ma hanaza vahe'mo'za kasepankna hu'za fore huhakare hu'za manigahaze. Zage fre kazigane, zage hanati kazigane, ruga raga agentega vu'za e'za hu'za mani titipa hu'za manigahaze. Kagri'ene kagehe'impinti ama mopafi vahe'mo'za asomura erigahaze. ¹⁵ Hanki antahio, Nagra kagrane mani'nena inantego vanoma hananana kva hunegante'na, ete kavre'na ama ana mopare egahue. Ana nehu'na Nagra onkatre'na, huvempama hugante'noa kea eri knare huvagaregahue.

¹⁶ Higeno Jekopu'a avu'ma masenereti otino anage hu'ne, Tamage huno Ra Anumzamo'a amafi mani'negenana nagra ontahi'noane. ¹⁷ Agra amanogu nehuno amanage hu'ne. Ama mopa ruzahu hu'nea mopare e'noe! Ra Anumzamo mani'nea nOMPI e'noankino, ama mona kafa me'ne. ¹⁸ Jekopu'a nanterame otino, fita aruno mase'nea havea erisga huno retru renteteno, masve tagino agofetu frenteno eri ruotge hunte'ne. ¹⁹ Agra ana kumakura Beteli'e huno agia antemi'ne. * Korapara ana kumamofa agi'a Lusie huno me'neane.

²⁰ Jekopu'a amanage huno huvempa hu'ne, Afete kama nevanugeno Anumzamo'ma nigrane nevuno nagu'vazino ne'za ni'ane kukena'ni'ane

---

* **28:19** Anumzamofa none huno agra'a kefi nehuno Betel huno ante'ne.

nazama nehanigeno, ²¹ mago knazamo navate'ma omesanige'na, nafa'nimofu kumate ete rukrahe hu'na uhanatisu'na, Ra Anumzana nagri Anumzane hu'na hugahue. ²² Ama havema eri retruroana, Anumzamofu no mesie. Mika'zama Anumzamo'ma namisifintira 10ni'ma hania kevua refko hu'na Anumzamofu amitere hugahue.

29

Jekopu'ma Lebanu kumate uhanati'nea naneke

¹ Jekopu'a masetere hume vuno, zage hanati kaziga vahe'mofu mopafi uhanati'ne. ² Agra kesga huno trazampi keana, tinkerire tagufa afu kevu masenageno ke'ne, ana tikerireti sipisipiramina tina afi'za nezmize. Hanki ana tinkerimofu agitera ra have runkani rente'naze. ³ Anante mika sipisipi kva vahe'mo'za utru hute'za, kerimofu agiteti havea atufe ante'ne'za, tina afi'za sipisipi zamia zamite'za, ete ana havea atufe'za ana kerimofu avazare runkani rentetere nehazane.

⁴ Hagi Jekopu'a zamagrikura amanage hu'ne, Nafuheta tamagra igatire? Hige'za kenona hu'za, Tagra Haranitire. ⁵ Hazageno Agra amanage huno zamasmu'ne, Nahori negeho Lebanina ke'nazo? Hige'za zamagra kenona amanage hu'naze, Tagra agrira ke'none. ⁶ Hazageno Jekopu'a zamagrira amanage huno zamasmu'ne, Lebanu'a knare huno manu'nefi? Hige'za zamagra hu'za, Agra knare huno manu'ne. Hanki antu ko, agri'mofa Resolu'a sipisipi zaga'ane ne-e. ⁷ Hazageno Jekopu'a anage huno zamasmu'ne, Kehu, zagea anamifi megeno afu'zagarami eritru hukna omane'neanki, sipisipi

afuzaga tina nezmita zamavareta vinke'za trazana ome neho, huno nehige'za, ⁸ zamagra amanage hu'naze, E'inahura osu'nenunkeno mika'a emetru hute'nageta, tinkeretira have avaza'a eritreta tina afi zamisunke'za negahaze.

⁹ Hagi Jekopu'a nanekea zamagrane nehigeno, Resoli'a agra sipisipi kva nehia mofakino, nefa sipisipi zamavareno e'ne. ¹⁰ Jekopu'a nenogo Lebani mofa Resoli'ma sipisipi'ane ne-egeno, negeno vuno tin kereretira havea ome rekrehe huno, nerera nesaro Lebani sipisipia ti afizmi'ne. ¹¹ Anante Jekopu'a Resolina antako hunenteno, ranke huno zavi ate'ne. ¹² Jekopu'a Resolina amanage huno asamine, Nafakamofo nesaro Rebeka mofavre mani'noe, higeno Resoli'a agareno vuno nefa ome asmi'ne. ¹³ Hanki Lebani'a nesaro mofavre nenogo nenekema nentahino'a, ome ke'naku agareno vuno, ome anukino antako hunenteno avreno noma'afi e'ne. Ana higeno Jekopu'a hakare'a kea asami vaga'rene. ¹⁴ Ana hutegeni Lebani'a amanage huno asami'ne, Kagra nagri kora mani'nane. Higeno Jekopu'a anante mago ika agrane mani'ne.

Jekopu Lebani eri'za enerino Resoligizni Liagizni a' eri'nea naneke

¹⁵ Hagi Lebani'a amanage huno Jekopuna asami'ne, Kagra nagri kora mani'nankure hunka amne eri'zana e'origahane. Nama'a kagrira miza hugantegahufi nasamio? ¹⁶ Lebani'a tare mofatre zanante'ne, kotamofo agi'a Lia'e, osi'mofo agi'a Resoli'e. ¹⁷ Lia avurgamo'a kazakiri'ne, hagi Resoli avurgamo'ene, avufgamo

enena knarezantfa hu'ne. ¹⁸ Jekopu'a Resolina avesinenteno amanage hu'ne, Nagra 7ni'a kafufi mofaka'a Resolima a'ma erinte'nakura erizanka'a erigantegahue. ¹⁹ Higeno Lebani'a amanage hu'ne, Ru vahe ami'zankura kagri'ma kamisuana knare hu'neanki nagrane manio. ²⁰ Jekopu'a 7ni'a zagegfufi Resolima a'ma erikura eri'zana eri'neankino, ana knamo'a agritera osi knasente'ne. Na'ankure agrama Resolima avesinte'negu anara hu'ne.

²¹ Hagi henka ana knamo'a vagaregeno Jekopu'a amanage huno Lebanikura hu'ne, Knama nami'nana knamo'a hago vagareanki, a'ni'a namige'na ara eri'nenno. ²² Higeno Lebani'a ana kumate vahera miko zamare tru huno, aravema hu ne'za kre'ne. ²³ Ana kenegera Lebani'a Lia avreno Jekopu ome amigeno anteno mase'ne. ²⁴ Lebani'a eri'za erinentea a' Zilpa avreno mofa'a Lia katoza huminogu eme ami'ne. ²⁵ Hanki Jekopu'a maseno kotigeno nanterama keana Lia mani'negeno keteno, agra amanage Lebanikura hu'ne, Resolinte eri'zana eri kantenoanki, kagra na'a amazana hunantane? Nahigenka renavatga hane? ²⁶ Anage hianagi Lebani'a ana kenona amanage hu'ne, Tagri kumapina nagna'amo nuna'amofa agatereno ve' eri'zana omane'ne. ²⁷ Mago sonta manitegeta, tagra mago'mofona kamisnunkenka ara erigahananki, ete mago'ene 7ni'a zagegafu eri'zana eri nantegahane. ²⁸ Higeno Jekopu'a mago sonta Lia'ene mani vagare'tegeno, Lebani'a mofa'a Resolina avreno Jekopuna amigeno nenaro'za hu'ne. ²⁹ Lebani'a, katozama'a e'neri a'

Bilhana avreno Resoli katoza eri aminogu ami'ne.
³⁰ Hanki Jekopu'a Resolina anteno mase'ne, agra Liana avesi nenteama'a agatereno Resolina tusiza huno avesintene. Agra ana nehuno Lebanina erizana 7ni'a zagegafufi erinte'ne.

Jekopu mofavremokizmi naneke

³¹ Hanki Ra Anumzamo'ma keana Jekopu'a Liana avesi ontegeno, Anumzamo'a rimpa eri vasne'ne, ana hianagi Resoli'a narvo a' mani'ne.
³² Lia'a amu'ene huno ne' kasenteno agi'a Rubeni'e huno nenteno anage hu'ne, Na'ankure Ra Anumzamo natazani'a nazeri knare hiankino, nenave'a avesi nantegahie. * ³³ Anante Lia'a mago'ene amu'ene huno ne' kasenteno amanage hu'ne, nenave'a avesi onantegeneno Ra Anumzamo antahi namino mago'ene ama mofavrea nenamie, nehuno Simioni'e huno agia antemi'ne. ³⁴ Anante Lia'a amu'ene huno ne' kasenteno amanage hu'ne, Menina ama knarera, nenave'a tvaonire manigahie. Na'ankure nagra tagufa ne'mofavre kase amue. Ana hu'negu agi'a Levi'e huno antemi'ne. ³⁵ Anante Lia'a mago'ene amu'ene huno, ne'mofavre kasenteno amanage hu'ne, Menina nagra Ra Anumzamofu agi'a erisga hue. Ana hu'negu agi'a Juda'e hu'ne. Ana huteno ana a'mo'a mago'ene mofavrea onte'ne.

---

* **29:32** Jekopu a'nemo'za kase zamante'naza mofavre'mokizmi zamagimofu agafa'a ana vesifi metere hu'neanki refko huta keho. Hanki mago'a agimo'a, zamagi ante'naza kante tavao hukna hu'ne. Zage mofavre'amofu agima Rubeni'e huno ante'neana, Anumzamo knazani'a negeno ne'mofavre nami'ne, hu'ne.

30

¹ Resoli'a mofavrea Jekopuna kase omino nuna'amofa kaniverenenteno, amanage huno Jekopuna asami'ne, Mofavre onte manine'na frisugi, Mofavre eri fore hunamio. ² Higeno Jekopuna asi vazigeno Resolina rinkfa henenteno amanage hu'ne, Nagra Anumzana omani'noanki, aza karimpa erikigenka mofavrea kamu'enena hunka kasenontane. ³ Higeno Resoli'a amanage hu'ne, Kato mofani'a Bilha'a ama mani'neanki, antenka masegeno mofavre kase naminkeno, agripinti nagranena ana zanke hu'na mofavrea eri fore haneno. ⁴ Anage nehuno kato mofa'a Bilhana amigeno anaroza higeno, Jekopu'a anteno mase'ne. ⁵ Ana higeno Bilha'a Jekopunteti amu'ene huno ne'mofavre kasente'ne. ⁶ Resoli'a amanage hu'ne, Anumzamo'a fatgoza hu'nane nehuno, nunamuni'a antahinamino ne'mofavre namie. Nehuno agi'a Dani'e huno ante'ne. ⁷ Resoli kato mofa Bilha'a ete mago'ene amu'ene huno Jekopuna ne'mofavre kase amigeno tare se'ne. ⁸ Resoli'a nevreno anage hu'ne, nuna nimofona tusiza hu'na krugno renente'na agateroe. Anage nehuno ana mofavremofa agi'a Naftali'e huno ante'ne.

⁹ Hanki Lia'a mago'ene mofavre onte mani'nenno keana higeno, kato mofa'a Zilpana avreno Jekopu nenaroza hinogu eme ami'ne. ¹⁰ Lia kato mofa Zilpa'a Jekopuna ne'mofavre kase ami'ne. ¹¹ Anante Lia'a amanage hu'ne, Na knare'za hue, nehuno agi'a Gati'e huno antemi'ne. ¹² Lia kato a'mo Zilpa'a ne'mofavre Jekopuna kase amigeno tare se'ne. ¹³ Ana higeno Lia'a anage

hu'ne, Nagra muse huankino, a'nemo'za muse hu'mo'e hugahaze. Nehuno Asa'e huno agi'a antemi'ne.

¹⁴ Witi taga hu'za eme vatu nehaza knare, Rubeni'a vano hiregati mago'a rone hunte flaua raga (Mandrake) erino nerera Lia hirega e'ne. Higeno Resoli'a amange huno Liana antahige'ne, Muse (plis) hugantoanki Rubeni'ma rone hu flaua'mofo raga'a eme kami'nefintira mago'a namio. ¹⁵ Hianagi Lia'a amange hu'ne, Kagrama nenavema hanre'nanana, e'i osi zampi? Hutenska menina ne' mofavrenimo'ma ronema hu flauama erino'ma e'nea erisue hunka nehano? Higeno Resoli anage hu'ne, Ha knarere, ana ronehu flauama namisana nona'a Jekopu'a meni kenage kagrane emasegahie. ¹⁶ Higeno ana zupa kinaga Jekopu'a hozaregati ne-egeno, Lia'a kantegati ome nevreno anage huno asmi'ne, mofavre'nimo'ma rone hu flauama erino e'nea flauateti Resolina nemina, kagrira ko miza se'noanki, kagra enka nigrane emasegahane. Higeno ana kenege Jekopu'a Lia'ene umase'ne. ¹⁷ Anumzamo'a Leana antahi amigeno, amu'ene huno 5fu'mofona ne'mofavre Jekopu'na kase ami'ne. ¹⁸ Lia anage hu'ne, Anumzamo'a mizani'a namie, na'ankure eri'za mofani'a nenave avre amugeno anteno masegeno mofavre kase nami'ne. Huteno agi'a Isaka'e huno antemi'ne. ¹⁹ Lia'a Isaka amageteti amu'ene huno 6simofona ne'mofavre Jekopuna kase ami'ne. ²⁰ Lia'a anage hu'ne, Anumzamo'a mareri'nea miza muse hunanteno nami'neankino, menina nenave'a nigrira antahinamigahie. Na'ankure

6si'a ne'mofavre kase amue. Nehuno agi'a Zebuluni'e huno ante'ne. ²¹ Henka'a Lia'a Zebuluni amagetetira mofara mago anteno agi'a Daina'e hu'ne. ²² Anantera Anumzamo'a Resoli nunamuna antahi'nemino mofavre ante ku'a eri vasanente'ne. ²³ Ana higeno amu'ene huno ne'mofavre kasenenteno anage hu'ne, Anumzamo'a nagaze zana eri amne hunante huno nehuno, ²⁴ agi'a Josefe'e huno antenemi'no anage hu'ne, Anumzamo'a ne'mofavrea mago'ene namisie.

Jekopu'a Lebani'ene keaga hu'na'a naneke

²⁵ Hagi Resoli'a Josefema kasentetegenon Jekopu'a Lebanina amanage huno asami'ne, nonkuma'niare mopani'arega vunaku huanki hunantege'na va'nenon. ²⁶ A'neni'ane mofavre naganiane zamagriku hu'na eri'zanka'a eri'na e'noanki natregena va'nenon. Hagi kagrake'za eri'zama erigante'noa zana kenka antahinka hu'nane. ²⁷ Hianagi Lebani'a amanage huno Jekopuna asami'ne, Nagrama kasnampa hu'na kagri'ma kagoana, nigrane mani'nankeno Ra Anumzamo'a kagriku huno asomura hunenante. Hagi menima kagrama kavesi nantesunka nigrane manio. ²⁸ Nehuno Lebani'a ru'ene kea avazu huno anage hu'ne, Kema hananama'a ana avamente kamigahue. Hagi miza agi ahenanto. ²⁹ Higeno Jekopu'a amanage huno asami'ne, nagrama eri'zanka'a eri'na neogeno maka afukamo knareke huno e'neana, kagra kenka antahinka hu'nane. ³⁰ Nagrama ome'nogenka, kagra osi'a sipisipi afuzaga ante'nananagi, nagrama erua eri'zampi Ra Anumzamo'a

asomu hugantegenno rukazi huno rama'a fore hu'ne. Hagi ina zupa natre'nankena a' mofavreni'a zamaza hugahue? ³¹ Higeno Lebani'a amanage huno Jekopuna asmi'ne, Na'a nagra kamigahue? Higeno Jekopu'a anage hu'ne, Kagra mago zane hunka onamigahane. Kagra magoke zantfa nagrira hunantegahane, nagra mago'ene afuzagaka'a traza me'nesirega kegava hugantegahue. ³² Hagi menina natrege'na maka afu zagaka'a mani'nafi vano nehu'na, tupri tapri sipisipine, aganumpa lama anenta'ma tegre ramine'niane, tupri tapri hu'nenia memene avre rure ha'nenkeno, e'i ana afu'zagamo nagri miza megahie. ³³ Henka mizama naminaku hanana zupa, havigema hu'zankura e'i anamo eriamu hunantegahie. Hakare'a agrono kre ramineni'ane, tupri tapri osu'nenia memempi, aganumpa osu'nenia lama anenta'enema, nagri afupima kenunka kumzafa se'nane huo. ³⁴ Higeno Lebani'a amanage hu'ne, Ha knareki, kema hanaza huo. ³⁵ Higeno ana zagekna zupage, agra'a Lebani'a vuno maka'a agrono krerami'neane, tupri taprima hu'nea ve memene tupri tapri hu'nea a' memene, efeke hu'neane, aganumpa sipisipi afura avrezamige'za amohe'za afete'are ome ante'za kegava hu'naze. ³⁶ Lebani'a Jekopuna atreno taregi magoki zagegna vu'are afete afu'zaga'a avreno umanigeno, Jekopu'a ruga'a afu'zagare kegava krino mani'ne. ³⁷ Hianagi kegava huno mani'neno tagufa ruzahu ruzahu zafamofa azankunatmi akafrino, ukari'za mago'a nehareno

nohareno higeno efeke nehigeno, tupri tapri hu'ne. Ana zafa ukari'ma haregeno'a efeke hu'ne. ³⁸ E'i ana zafa azankunatamina erino vuno sipisipine mememo'za ti nenazare zamavuga ana zotaramina mopafi ome rentetere hu'ne. Hagi tima nenaku esanu'za eme nege'za ve afu'moza a' afu'tamimofu zamagumpi marerihogu anara hu'ne. ³⁹ Hanki e'i ana zafa azankunatamima rente'nea tva'ontema ve afu'mo'ma a' afumofu agumpima marerinkeno'a, ana afu'mo'a tupri tapri azoka'ene anenta antegahie. ⁴⁰ Hanki Jekopu'a tupri tapri' azoka'ene ve afu'zaga agra'a suza refko huganti netreno, aganumpa ve afuzaga zamatrege'za Lebani afuzagafi mani'naze. ⁴¹ Hanki hankavenetake ve afu'zagamo'zama a' afumokizmi zamagumpima marerizama nehazageno'a, Jekopu'a ana zafa azankuna zamavuga tinkampi arentetere hu'ne. Ana hige'za zafa azankuna rente'nea tava'onte agumpina mareritere hu'naze. ⁴² Hianagi hankave'a omane'nea ve afu'zagamo'zama, a' afu'mokizmi zamagumpima marerizama nehazageno'a, Jekopu'a ana zafa azankunatamina zamavuga ome reonte'ne. Hagi hankave'a omne'nea afu'zaga e'i Lebani afu'zagagi, hanave afu'zaga Jekopu suzane. ⁴³ Ana nehuno afu'amo hakare higeno, eri'za vene a'ene, kemorine, donkine, hakare'aza nenteno Jekopu'a feno ne' efore hu'ne.

31

Jekopu'a Lebani atreno fre'nea naneke

¹ Lebani mofavre naga'mo'za agriku'ma nehaza ke'ma Jekopu'ma antahi'neana amanage hu'naze,

Jekopu'a nerafa zana maka eri vaganereno, nerafa zanteti agra feno vahe fore huno manie. ² Hanki Jekopu'a Lebani avu'ava'ma keana ko'ma nehiaza osuno, avugosa hunenanteno ha' vahe'mo hiaza hu'ne. ³ Ana nehigeno Ra Anumzamo'a anage huno Jekopuna asmi'ne, Nagra kagrane manigahuanki ete negafane vaheka'a moparega vuo. ⁴ Higeno Jekopu'a ana kema nentahino'a afu'zagama zamavareno ome zamate'noma mani'nerega e'ogu, Resoline, Liagiznirega ke atreznantegeke, ⁵ anante akeno amanage huno zanasmi'ne, neranafa'a ko'ma nehiaza huno naganena kiza zokago huno menina omanie. Hagi avugosamo'a ruzahu nehige'na negoe. Hianagi nenfa Anumzamo'a nagrane mani'ne. ⁶ Nagrama neranafa eri'zama tusi namu'na sisi nehige'na hanaveni'a atre'nama eri'noana, tanagra nageta antahita hu'na'e. ⁷ Anama hu'nogura agesa ontahino, renavatga huno mizani'a 10ni'a zupa eri antenaga henka hu'ne. Hianagi Anumzamo'a atregeno nazeri havizana osu'ne. ⁸ Kora Lebani'a amanage huno nasmi'neane, maka'a tupri tapri azoka'ene afu'zaga eri'za enerina mizanka'e, higeno tupri tapri ke'za fore hu'ne. Hagi agrono tegre ramira mizanka'e hiana, anazanke hu'ne. ⁹ E'ina higeno Anumzamo'a neranafa azampintira memeramine, sipisipiramine, rama'a nagri avre nami vagare'ne. ¹⁰ Hanki afu'zagamo'ma agafima ahea knafi amanahu ava'na ke'noe. Maka'a ve mememofa avufgarera tupri tapri ene agrono krerami krerami hu'nea azoka

me'nege'na negogeno, a' mememofa agumpina mareri'ne. ¹¹ Anumzamofa ankeromo'a ava'nafi amanage huno nagia ahe'ne. Jekopuo! Hige'na ama mani'noe hu'na hugeno, ¹² Anumzamofa ankeromo'a amanage hu'ne, tupri tapri'ene avon krerami'nea ve meme zagamo'a a' meme agumpina marerime neviana, kesga hunka ko, Lebani'ma maka'a avu'ava zama hunegante'mofona, Nagra ko ke'noe. ¹³ Nagra Betelima efore'ma hugenka have eri atru hunka masave taginka frenentenka navufi huvempa hu'nana Anumzamo'na nehuanki menina otinka ama kumara atrenka, fore'ma hu'nana kumatega vuo huno hu'ne. ¹⁴ Higeke Resolike, Liakea ana naneke nentahi'ne, amanage hu'na'e. Tagra nerafa afu fenompintira mago'zama erisu'a zana huhampri orante'neanki, na'a hugahu'e? ¹⁵ Hagi nerfa'a ko hurantegeta ruregati emani vahe kna hu'noe. Tagrira ko mizante tatre'ne, Tagriteti afufeno eriana ko ana afu fenona atre hana hu'ne. ¹⁶ Tamage nerfa azampinti Anumzamo'a maka zana kagri hanare kamiana, e'i ana maka zana tagri'ene mofavre'tine suzane. E'ina hu'negu Anumzamo'ma kasami'niaza huo. ¹⁷ Hagi Jekopu'a maka a'mofavre'a, kemori afutamimofa zamagumpi zamavarentere nehuno, ¹⁸ maka'a afu'ane, fenoma'ane emani'nenno eritru hu'nea zana zogi hana huno Padan-Aram mopa atreno, Kenani moparega nefa Aisaki'ma mani'nerega vu'ne. ¹⁹ Hagi Lebani'a afete umani'nenno, sipisipi azoka neharegeno, Kenanima vunaku'ma retrotra nehazageno'a, Resoli'a nompi marerino Lebani'ma havi anumzante mono hunentea zana,

musufa seno erino vu'ne. ²⁰ Jekopu'a Arameania nera Lebanina osami revatga nehuno freno vu'ne. ²¹ Jekopu'a maka zama'a enerino otino fre'no vuno, Yufretis tina takaheno Gileati agonarega avugosa huntano vu'ne.

Lebani'a Jekopu arotgo huno vu'nea naneke

²² Hagi taregna evutege'za anante knazupa mago'a vahe'mo'za, Jekopu'a hago katreno fre'ne hu'za Lebanina ome asami'naze. ²³ Lebani'a ananke nentahino naga'a nezamavareno Jekopuna arotgo hu'za vu'naze. Hagi agene re'nazana 7ni'a hanine, zagene karanka mase'naze. Hagi Jekopu'a Gileati agonafi mani'nege'za ome azeri'naze. ²⁴ Hianagi Anumzamo'a Arameani ne' Lebanina kenage ava'nafi efore humino anage huno asami'ne, Kva huo, Jekopuna magore hunka so'e kefi havigea huonto. ²⁵ Jekopu'a seli no omegino agonafi mase'negeni, Lebani'a ana agonafi Jekopu'na ome azeri'ne. Hagi Lebani'a vahe'ane mago kaziga seli no omegino, Gileati agonafi mase'naze. ²⁶ Lebani'a anage huno Jekopuna asami'ne, Kagra nahigenka renavatga hutanka mofani'ararena hapinti kina huzmante'za zamavare'za frazankna hunka zamavarenka e'nane? ²⁷ Nahigenka okura frenka renavatga hu'nane, nasminke'nasina, muse nehu'za tambori'nine, zavena nehe'za hugantagenka tatrenka asine. ²⁸ Hagi nahigenka nasminke'na nagehe'ine, mofani'ararena zamantako nehu'na huso'e huzmantogenka zamavarenka ome'nane? Kagra mago kefo avu'avaza hu'nane. ²⁹ Nagrira

hanaveni'a me'neankina, kagrira ha' kahenaku e'noanagi, meni kenagera masenogeno negafa Anumzamo'a amanage huno nasmi'ne, Jekopuna azeri koro osuo, magore hunka havi keo, so'e keo huonto huno nasmi'ne. ³⁰ Nagra antahi'noe natrenka'ma anana, na'ankure negafa nonku tusiza huno kvenesigenke. Hianagi nahigenka anumzani'a noni'afintira kumzafa senka e'nane? ³¹ Higeno Jekopu'a ana kemofa nona'a amanage huno Lebanina asami'ne, Na'ankure nagrama antahuana hanavetinka mofa trenka'a hanaregahane nehu'na koro hu'na oku'a e'no'e. ³² Aza'o mago'mo'ma ana anumzanka'a erino e'nesnimofona hakrenka erifore hanankeno'a, anamo'a frigahie. Nege'nagenka nagati'amofa zamufi mago'a kagri zama nagri fenompima me'neniana erigahane. Hagi Resoli'ma musufa seno e'negura Jekopu'a ontahi'nenno, anahu kea hu'ne. ³³ Lebani'a, Jekopu seli nompia ome agafa huno hakreteno, Lia seli nompia ome keteno, tare eri'za a' tremokizni seli nompia keme viana onke'ne. Anantera Lia seli nona atreno Resoli seli nompia umareri'ne. ³⁴ Resoli'a ana havi anumza erino vuno kemorimofa agofetu ante'za nemaniza tra'mofa agu'afinka ome anteteno, agofetu manino rentrako hu'ne. Hagi Lebani'a hakreno vano hiana keno eri fore osu'ne. ³⁵ Resoli'a amanage huno nefana asami'ne, O'maotisnua zankura ranimoka kea onasuo, ika kri'ma enerua kna ege'na mani'noe. Lebani'a maka zampina hakreno keno eviana ana havi anumzama'a kefore osu'ne. ³⁶ Jekopuna asi vazigeno ke ha' Lebanina renteno, Lebaninkura

amanage hu'ne, Nagra mago zanka'a eri haviza hu'nogenka amanahura nehano? Naza mago havizana hugante'nogenka navaririnka nenka, haha'ene kea hunenantane? ³⁷ Nagri feno zama re'nanana, naza magora kagri zana nonka'afintira eri'na e'nogenka hakrenka erifore hane? Hakrenkama erifore hu'nenunka, tavufi eri atru hugeta, nagri vahe'ene, kagri vahe enena negeta eri fatgo ha'mneno. ³⁸ Hagi 20'a kafumofu agu'afima eri'za erigante'noana a' sipisipimo'o, a' mememo'o magore huno anentara kase havizana, nosige'na ve sipisipi afu zagaka'afintira magore hu'na ahena one'noe. ³⁹ Hanki afi zagamo'ma afu'zagama aheno nege'na, kagrira eme onkasami'na, ferupi kenagepi afu'zagafinti kumazafa sazage'na, nona'a nagra'a suampinti avre'na kegina ka'afi eme antetere hu'noe. ⁴⁰ Ana nehu'na zage knafina zage hara tusiza huno nave'nesigeno, kenagera tusiza huno zasimo'a nazeri kragenefege'na, magore hu'na navura mase so'e hutere osu'noe. ⁴¹ Hagi nagra kagri nompina e'inahu zana 20'a zagegafu hu'noe. Nagra 14ni'a zagegfufi tarega mofaka'ama eri'nakura eri'zana eri'noe. 6si'a kafufina afu'zagaka'ama kegava hu eri'za eri'noe. Ana nehugenka mizani'a 10ni'a zupa eri fenka anaga hu'nane. ⁴² Hianagi nenageho Abrahamu Anumzama, nafa'nia Aisaki'ma koro hunenteno mono'ma hunentea Anumzamo'ma naganema omani'nesina, antahuana kagra menina naza navapa hunantanke'na osine. Hianagi narimpa knazampi mani'noa zane hanave eri'zama eri'noa zanena Anumzamo'a nenageno, kenagera

hanavetino nanekea eme hugantene.

Jekopuke Lebanike ke hagerfi'na'a naneke

⁴³ Lebani'a ke nona amanage huno Jekopuna asmi'ne, Tare mofatrena nagri mofatre mani'na'e. Hanki mofavre zaga nagri mofavre zage, afu'zaga nagri afu'zage, maka zama neganana nagrike zane. Hianagi mofatreni'ane mofavrema kase zamante'na'ana menina nagra inankna huzmantegahue? ⁴⁴ E'ina hu'negu menina egeta, naneke huvempa huteta, have zogita emeri atru huntesukeno amu'nonti'afi me'nenā, henka ama ana avamezama negenuta'a, amama huhagerafu'a zankura tagesa antahitere hugahu'e. ⁴⁵ Jekopu'a mago avame'za za'za have ome erino anante retrureno asenenteno, ⁴⁶ naga'a ke hige'za mago'ene havea eri'za anante kevu vazintete'za, ana have kevumofu tvaonte kave ne'naze. ⁴⁷ Lebani'a ana havemofu agi'a Jegar-sahaduta'e huno Aramea kefina nehuno, Ama have atrumo huragesa hugahie huno ante'ne. Hianagi Jekopu'a Hibru kefina Galitie huno agi'a nenteno, ama have atrumo hu tagesa hugahie huno ante'ne. ⁴⁸ Lebani'a amanage hu'ne, amama eritru hu'a havemo menina avame'za amu'nonti'afina megahie. Hu'ne nehu'ne ana havemofu agi'a Galitie hu'ne ante'na'e. ⁴⁹ Ete mago agi'a Mizpae hu'ne ante'na'e. Lebani'a amanage hu'ne. Tagra afete mani'neta oge age osuta mani'neta maka avu'ava'ma hanu'ana, Ra Anumzamo agrake tagegahie. ⁵⁰ Hagi kagrama mofa'nimokizni hazenke ati zanamige, mago ru a'ne erige hananana, amunonti'afina magora

vaheera omani'nazanki Anumzamo agrake tagegahie. ⁵¹ Lebani'a mago'ene Jekopuna anage huno asami'ne, Antahio, za'za havema asento'a negenka, amama oti'no'a amu'nontiafima eri atru hu'a havea ko. ⁵² Amama mani'neta huvempa huta asento'a havemo, amu'nontiafi me'nena, nagra ama ana havea agatere'na krimpa eri haviza hu'zana osugahue. Hagi kagra eri atru hunto'a havene, asento'a havene agaterenka narimpa eri havizana osuo. ⁵³ Hagi Abrahamu Anumzane, Nahori Anumzane, neznafa Anumzamo amu'nontiafina refko hurantegahie. Hagi Jekopu'a nefa Aisaki'ma koro hunenteno mono'ma hunentea Anumzamofonte huvempa hu'ne. ⁵⁴ Jekopu'a e'i ana agonafi Kresramana vu ne'za kreno Anumzamofontega ofa hunenteno naga'a zamagi hutru hige'za nete'za, ana agonafi mase'naze. ⁵⁵ Lebani'a nanterame otino mofatrema'ane, agehe'ine nezmavatagino zamantako nehuno, asomu ke huzmante'ne. Ana huteno, Lebani'a kuma'arega ete vu'ne.

32

Jekopu'a Isonku koro hu'nea naneki

¹ Jekopu'a kantega nevigeno, Anumzamofu ankeromo'za agrite efore hu'naze. ² Hagi Jekopu'ma nezmageno'a amanage hu'ne, Ama Anumzamofu nonkumare, nehuno agi'a Mahanaimie huno ante'ne. ³ Jekopu'a ke erino vu vahe huzmantege'za vugote'za nefu Iso mani'nere Idomu moparega, mago agi'a Seirie nehazarega vu'naze.

⁴ Hagi Jekopu'a mago'ene amanage huno huzmante'ne, Amanage huta ranimofo Isona ome asamiho, eri'za neka'a Jekopu'a anage hie, nagra Lebani mopafi mani'noreti menina neoe. ⁵ Nagra bulimakao afutaminki, donkiraminki, memeramine, sipisipi kevuzagane, eri'za veanine zamavare'na ne-ena ranimoka kagrama kasunku'ma hunantenka mago krimpama hunka antahinamisanku hunezmantoe, hie huta ome asmiho. ⁶ Hige'za kema eri'za vu'naza vahe'mo'za ete e'za Jekopuna amanage hu'za eme asmi'naze, Negafu Isona ome asamunanagi kantega tutagiha hugantenaku ne-ege'za, 400'a vahe'mo'za avega hu'za neaze. ⁷ Hazageno Jekopu'na tusi amano vazigeno agu'amo tare nehigeno, miko'a zama'ane vahe'ane, bulimakao kevune, memeramine, sipisipiramine, kemoriramina tarefi refko huno kevu huzmantene. ⁸ Amanahu agesa agra antahi'ne, Iso'ma, mago kevuma ha'ma eme huzmantesigeno'a, mago kevu'moza fresnaze, huno nehuno tare kevua refako hunte'ne.

⁹ E'ina nehuno amanage huno Anumzamo-fontega nunamuna hu'ne, Nenageho Abrahamu Anumzane, nafa'nimofo Aisaki Anumzana, Ra Anumzamoka Kagra nasaminka, ete kagra mopaka'are nagaka'arega vuge'na, kazeri knare hugantaneno hunka hu'nane. ¹⁰ Nagra knare osu vahe mani'nogenka vagaore kavesizane, kema hu'nante amage ante avu'avazanena Kagra eri'za vahekamo'na naveri' hu'nane. Hagi nagra magoke azompa eri'nena Jodani tina takahe'na vu'noe. Hanki menina nagra tare seli nonku'ma

eme ki'na mani'noe. ¹¹ Koro nagesa nehige'na, nagra nunamu nehuanki, nenfu Iso azampintira, nagu'vazio. Na'ankure eme nenaheno, mofavre ni'ane, nezamareranena zamahegahianki naza huo. ¹² Na'ankure Kagra hunka, Nagra kazeri ra neha'nenka kagehe'za hagerinkenafi kasepankna hanage'za, vahe'mo'zahampri hana hugara osugahaze, hunka ko nagrira hunante'nane.

¹³ Hagi ana kenagera anante maseteno, kotigeno otino mika'zama erino e'nefintira ase'ma hu'neama'a refko huno muse'za nefu Iso ami'za eri atru hu'ne. ¹⁴ 200'a a' memeraminki, 20'a ve memeraminki, 200'a sipisipiraminki, 20'a ve sipisipiraminena zamavarenenteno, ¹⁵ 30'a kemori afuzagane anenta'zmine, 40'a a' bulimakaoramine, 10ni'a ve bulimakao afuzagagi, 20'a a' donkiraminki, 10ni'a ve donki afutaminki huno zamarente'ne. ¹⁶ Ana huteno eri'za vahe'amokizmi huzmantege'za afu'zaga kevure kevure refko hute'za rure rure zamavare'za nevazageno amanage huno zamasmine, navuga vugoteta nevuta rure rure zamavareta viho, ¹⁷ huno nehuno, kotama vaza nagamokimire'ma vugotama hia eriza nera, amanage huno hankave ke asmi'ne, Nenfu Iso'ma eno emenegageno, igati vahe'moka, iga nevane, aza afu'zaga zamaregotenka neane? huno kantahigesigenka, ¹⁸ amanage hunka asmio, eri'za vahekamofu Jekopu afutamine. Muse'za ramofu nefu Iso ami'zane, hagi agra henka tamage'a ne-e hiho. ¹⁹ Hanki anante anante'ma hu'za henkama vutere haza afu kevuraminte'ma kvama hu'zama vaza eri'za

vahe'tmina kantegama Iso'na kesuta anankege ome asamiho, huno huzmante'ne. ²⁰ Anage nehuno mago'ene amanage huno huzmante'ne, Eri'za vaheka'a Jekopu'a agra tamefiga'a ne-e huta hiho. E'i anankema hu'neana, na'ankure kote'na museza ami'nenkeno e'nerino rimpa fru hutena, henka avufima ome negesugeno'a muse huno navregahie huno Jekopu'a agesa nentahino hu'ne. ²¹ Anage huno nentahino huzmantege'za ana musezama amisia afu kevua zamavare'za vugota hu'za vazageno, ana kenagera seli noma ki'za mase'nare Jekopu'a anante mase'ne.

Jekopu Anumzane oretufe aretufe hu'nea naneke

²² Ana kenage amu'nompi Jekopu'a otino a' trema'ane, eri'za mofatrene, 11ni'a mofavre'ane zamavareno Jabok osi tina kagata hu'nere ome zamatrege'za takahe'za vu'naze. ²³ Zamavreno ome zamatreteno eri'za vahe'a huzmantege'za, maka afufenoma'a eri'za takahe'za vu'naze. ²⁴ Anante Jekopu'a agrake mani'negeno, kenagera mago ne' anante ege'ne ogazafe agazafe hu'neke, oretufe aretufe nehakeno vuno kotu'za hu'ne. ²⁵ Ana ne'mo'ma keama Jekopuma agate'marega osuno'a, amumazinare regri'nea zaferinare ahegeno Jekopuna amumazinamo'a avazu hurami'ne. ²⁶ Ana higeno ana ne'mo'a amanage hu'ne, Kotu'za hianki natrege'na va'nenno, huno ana ne'mo'a higeno, Jekopu'a ana nekura huno, Katra'nena ame hunka ovugahananki, asomu hunantetenkage vugahane, huno higeno, ²⁷ ana ne'mo'a antahigeno, Kagi'a azage, higeno, Nagra Jekopu'ne huno asamigeno, ²⁸ ana ne'mo'a

huno, Mago'ene kagrikura Jekopu'e hu'za osugahaze. Na'ankure Anumzane, mopafi vahe'ene hara hunka agatere'nanku menina kagi'a Israelige. ²⁹ Higeno Jekopu'a antahigeno, Muse (plis) hugantoanki kagika'a nasamio, huno antahigegeno, Na'anku Nagri nagigura nantahi negane? Nehuno anante asomu hunte'ne. ³⁰ Higeno Jekopu'a huno, Nagra Anumzamofu avufi koanagi ofri manue, nehuno Jekopu'a ana kumakura Penielie huno agi'a ante'ne. ³¹ Penieli kumara agateretegen, zagemo'a hanati anamifi tegeno, revazmu revazmu huno vu'ne. Na'ankure amumazinamo'a ruvazu hu'negu anara hu'ne. ³² Ana hu'negu menina Israeli vahe'mo'za zagagafamofu amumazinamo'ma agezafima eme regri'nerema me'nea ame'a nonaze. Na'ankure Jekopu amumzinama avako'ma hu'nea zanku hu'za nonaze.

33

Jekopu'a Iso ome kefore hu'nea naneke

¹ Hagi Iso'a 400'a vahe'ane ne-egeno, Jekopu'a kesga huno negeno mofavre naga'a refko huzmantege'za, nezmarera Liane, Resoline, tare eri'za a'trene zamavuga otitere hu'naze. ² Ana huteno eri'za a'trema'ane mofavre'zanine huzmantege'za vugota hu'za vu'naze. Anantera Lia'ene mofavre naga'ane vazageno, Resoli'ene Josefekea henka vu'na'e. ³ Hianagi Jekopu'a agra vugoteno vugofa nehuno, 7ni'a zupa rena ome reno mopafi kepri hume vuno nefu tava'onte uhanati'ne. ⁴ E'ina higeno Iso'a negeno agareno eno Jekopuna azante

eme azerino agazafeno, azana anankempi rugagino antako hunentege'ne, zavi otente atente hu'na'e. ⁵ Ana huteke Iso'a ana a'nene mofavre ramine nezmageno anage hu'ne, Zamagra iza'za kagranena neaze? Huno antahigegen, Jekopu'a amanage hu'ne, Anumzamo'a so'e hunanteno eri'za vahekamo'na nami'nea mofavreramine. ⁶ Anante Jekopu eri'za a'trene, mofavrezinine vu'za Iso agiafi ome zamarenare'za mopafi kepri hu'naze. ⁷ Anante Lia'ene mofavre naga'ane ne-eza anazanke hu'za Iso agiafi zamarena eme re'za mopafi kepri hazageno, Josefe'ene Resolike henka'a anazanke hune mopafi eme kepri hu'na'e. ⁸ Ana hutageno Iso'a amanage huno Jekopuna antahige'ne. Ese'ma afu'zaga avre'za e'naza vahe'ma zamage'noana nahigenka huzmantanke'za e'naze? Higeno Jekopu'a amanage hu'ne, ranimoka kazeri muse hunaku e'inara hu'noe. ⁹ Hianagi kenona Iso'a amanage hu'ne. Nagnanimoka, nagra hago rama'a feno ante'noanki, kagrama erinkama e'nana zanka'a kagra erio. ¹⁰ Hianagi Jekopu'a amanage hu'ne, A'o, muse (plis) hugantoanki nagri'ma kagu'areti'ma hunka antahi nenamisunka amama negamua musezana (gift) nazampintira erio. Hagi musema hunka navrana zama koana, Anumzamofu avugosa keankna nehugenka nagrira krimpa naminka nenavrane. ¹¹ Muse (plis) hugantoanki nagrama muse'zama (gift) negamuana eri'nanegu navenesie. Na'ankure Anumzamo'a avesi nenanteno naza huno hakare'aza nami'nege'na, knare hu'ne'na eme negamue. E'inage huno Jekopu'a hankavetino

kehigeno Iso'a ana zantamina eri'ne. ¹² Iso'a ana museza (gift) enerino amanage hu'ne, Nagra vugota'nenana magoka vugahunanki otinketa vamneno. ¹³ Hianagi Jekopu'a amanage huno Isona asami'ne, ranimoka kama antahio, mofavrenimo'za hanave oti'nazageno, afu zagamo'za ami anuntage nehaze. Hagi magoke zagefinke'ma afu kevuma harita zaza kama vanunke'za, ufrigahaze. ¹⁴ E'ina hu'negu (plis) muse hugantoanki ranimoka, eri'za nekamo'na natrenka vugota huge'na, afu kevu zagane, a'mofavremo'zanema kama vanaza avamente akoheta nevuta, Seiri kumate (Idom) ranimokare uhnatigahue. ¹⁵ Iso'a ana kenona amanage hu'ne. Muse (plis) hugantoanki mago'a eri'za vaheni'a zamatra'nenana kavega hu'za vugahaze, higeno Jekopu'a amanage hu'ne. Ko' ranimoka nazeri so'e hunananki na'ante anara hugahane? ¹⁶ Higeno Iso'a netreno, ana zupage Seiri (Idom) moparega ete vu'ne. ¹⁷ Jekopu'a Sukoti kumatega vuno, e'i ana mopare noma'a negino, afu kevumokizmi none kine. E'ina hu'negu menina ana kumamofo agi'a Sukotie hu'za nehaze. ¹⁸ Hagi Jekopu'a Padan-aramu mopa atreno ne-eno Sekemu ehanatino, Kenani mopare ra kuma'mofo fegi'a nonkuma (kemi) eme anteno mani'ne. ¹⁹ E'i ana mopa Hamori amohe'impinti, Sekemu nefa mopa 100'a silva zagoreti miza huno seli nona ki'ne. ²⁰ Anante havere ita tro hunteteno agi'a El-Elohe Israeli vahe Anumzane, huno agi'a antemi'ne.

Sekemu'a Daina havi avu'avaza hunte'nea naneke

1 Daina'a Jekopune, Liagizni mofakino mago kna a'ne zamagenaku Sekemu kumate vu'ne. 2 Ana higeno Hivi vahe kva ne' Hamori nemofo Sekemu'a negeno monko'za huntenaku hankavetino avazu huno kefo avu'avaza hunte'ne. 3 Sekemu'a Jekopu mofa Daina avesinenteno, akoheno masave kefinti kea humi'ne. 4 Sekemu'a amanage huno nefa Hamorina asmi'ne, Ama mofara a' erinaku nehuanki avre namio. 5 Jekopu'a mofa'amofo Dainama kefo avu'avazama hunte'nea ke nentahino, akoheno ke osu mani'nege'za, mofavre'amo'za afu kva nehazaregati e'naze. 6 Sekemu nefa Hamori'a Jekopuntega ana hazenke'mofo keaga hunaku vu'ne. 7 Jekopu amohe'za sipisipi afu kegava hu'za mani'ne'za ana hazenke zamoho kema nentahi'za, kumate ehanatizageno zamagu'amo'a kna nehigeno tusi zamasi vazi'ne. Na'ankure e'inahu kefo avu'ava zana Israeli vahepina osuga'za, Jekopu mofara hunte'naze. 8 Hianagi Hamori'a amanage huno zamasm'i'ne. Sekemu'a agu'areti huno mofatamia avesinenteno, e'i ana avu'ava zana hu'negu, muse hurmantoanki aminkeno a' erinteno. 9 Mofane omi ami hugahunanki, atrenke'za namohe'za mofaneka'a a' erisageno, kamohe'za mofa'nenia a' erigahaze. 10 Tamagra, tagrane mani'neta mopatifina tamevesite vano nehutma, nazanoma tro'ma hunaku'ma hanutma amne tro nehutma mopane nonena miza hugahaze. 11 Hagi Sekemu'a Daina nefa Jekopune asarahehe'gizmia amanage huno zamasami'ne. Tamagrama

knarere hanage'na, inankna zanku tamavesisia zana nagra tamamigahue. ¹² Mofa tamimofonte zago fenonku'ma agima ahenantesazana, kema hanaza kante antena tamigahue. Hagi mofa tamia naminke'na a' eri'nenno. ¹³ Jekopu amohe'za Sekemune nefa Hamorigizni reznvatga hu'naze, na'ankure nezmasaro Daina azeri haviza hu'negu zamagesa nentahi'za, kea hufatgo osu'za havige hu'naze. ¹⁴ Zamagra amanage huza hu'naze, Oku avufga taga osu vahe'mo'ma nerasaroma a' erisigeno'a, tagaze hugahiankita tagra e'inahuzana osugahune. ¹⁵ Hianagi mago'zana oku kvufama taga osu'nana kazigati nehunanki, tagrama hu'nonankna hu'za, kagri naga'mo'za oku'a zamufga mika'moza taga hutesageta, hu izo hugahune. ¹⁶ Ana hanunketa tamagra tagri mofane ara erisageta, tagra tamagri mofane ara enerita magoke vahe trohuta manigahune. ¹⁷ Hianagi tamagrama ketima antahita oku tamufga taga osnageta, nerasarona avreta ama kumara atreta vugahune. ¹⁸ Anage hazageno Hamori'ene nemofo Sekemuke ana kema nentahike hugnare hu'na'e. ¹⁹ Sekemuna nefa naga'mo'za antahi nemiza nekino, anagema haza kea nentahino, Jekopu mofate agu'a me'negu hantaka huno ana kemofa amage' ante'ne. ²⁰ Hamorike nemofo Sekemu'ene ran kumamofa kahante eke atru hu'za kenaneke eri fatgo nehaza kumate ana kea vahe eme zamasmike amanage hu'na'e. ²¹ Hagi knare knampa hurantaze, zamatre sunke'za mopatimo'a ra hu'neaki'za mani'neza, inankna'zana mizante tro nehuta, mofanetia omeri emeri hugahune. ²² Hianagi

oku tavufga taga hutesunke'za, ana zanku mago zamarimpa hu'za tagrane, mago vahere hu'za mani'gahaze. E'ina hu'negu zamagrama hazankna huta maka'a vene'nemota oku tavufga taga hugahune. ²³ Afu kevuzimine, feno zamimo'a tagri'za segahie. Hanki tagrama zamagri kemofoma avaririta oku tavufga taga hanunke'za, tagri'ene knare hu'za manigahaze. ²⁴ Anage nehake'za hakare'a vahe'mo'za rankumamofu kahante atirami'za, Hamori'ene, nemofu Sekemugizni ke nentahi'za, mika rankumapi vene'nemo'za oku zamufgamofu anoma'a taga hu'naze.

Dainana asarahe'za ha' ome hu'naza naneke

²⁵ Hagi tagufa zage agateregeno anama oku zamufga taga hu'naza vahe'mo'za tusi zamatagu nehu'za mase'nageno, Daina nesaro Simioni ene, Livaieka bainati kazi eri'ne, ana kumapi vu'ne maka'a vahera antri hazaza hu'ne zamahe hana hu'na'e. ²⁶ Hamorine nemofu Sekemu'giznia bainati kazinknonu zanahe nefri'ne, Sekemu nompinti neznasaro, Dainana nevre'ne vu'naze. ²⁷ Dainama kefo avu'ava'ma hunte'naza zanku, Jekopu mofavre naga'mo'za ana kumapi mareri'za, maka'a knare'zana eri vagare'naze. ²⁸ Sipisipi afu kevuma, bulimakaoma, donkima, kuma agu'afi me'nea zama fegi'a me'nea zanena maka eri hana hu'naze. ²⁹ Hakare'a razama, onensa zama, a' mofavrene nompinti zane eri hana hu'za vu'naze. ³⁰ Jekopu'a amanage huno Simionine, Livaigiznia zanasmi'ne, Kenani vahe'ene, Peresi vahe' amu'nompina knaza erita eme nenamita nagrira nazeri hi'mnava'e. Tagra

onensa'a vahe' mani'nonanki'za, atru hu'za ha'ma eme hurantesu'za, nagri'ene maka zani'ane nazeri haviza hugahaze. ³¹ Hianagi kenona'a anage hu'na'e, hanki nahigeno nersarona, monko a'nemofoma hunenteankna avu'avara hunte'ne?

35

Jekopu'a ete Beteli kumate vu'nea naneke

¹ Anumzamo'a amanage huno Jekopuna asami'ne, Ko'ma negafu Isonku'ma koro frenka nevanke'na kagrite efore hugami'noa kumate otinka anagamu Beteli vunka anante umani'nenka, anante Anumzamo'na ita tro hunanto. ² Higeno Jekopu'a amanage huno naga'ane, Agranema nemaniza naga'mokizmia zamasmine. Maka havi anumzantmina netreta, tamagu'a retro nehuta, agru kukena timia antaniho. ³ E'ina hutenketa anagamu Beteli vuta, antahima nenamino kna'zampinti'ma naza nehuno, hakare kazigama nevugeno nagranema nemanina Anumzamofu Kresramanavu ita, e'i anante ome tro hugahue. ⁴ E'inage hige'za maka vahe'mo'za havi anumzazamine, zamegesafi renentaza rinine eri'za Jekopu eme amizageno erino Sekemu rankuma tava'onte oki zafa agafafi keru kafino asente'ne. ⁵ Hagi Jekopu'ma karanka naga'anema nevigeno'a Anumzamo'a Kenani kumapima nemaniza vahera zamazeri koro hige'za, mago'zana huozamante'naze. ⁶ Jekopu'ene vahe'ane ana maka vu'za Lusi uhanati'naze. Mago agi'a Beteligeno ana mopa Kenani me'ne. ⁷ Jekopu'a havere ita tro huntenu agi'a El Betelie hu'ne. Na'ankure nefu Isonku

koro'ma freno nevigeno, Anumzamo'a korapara anante fore humi'neane. ⁸ Anante mani'nageno Rebekana avate eri'za ara Debora'a frige'za oki zafa agafafi Betelia ohenkamu'a asente'naze. Nehu'za agi'a Alon Bakutie hu'za ante'naze. (Zamagra kefina, zavi zafe hu'naze.)

Anumzamo Jekopuna Israeli'e huno agi'a antemi'nea naneke

⁹ Hagi Padan-Aramuma atreno Jekopu'ma ete Kenani moparema egeno'a, Anumzamo'a mago'ene efore humino, asomu hunte'ne. ¹⁰ Anumzamo'a amanage huno asmi'ne, Menina kagi'a Jekopu'e huno me'ne. Hianagi mago'enena Jekopu'e hu'za osugahazanki, Israeli'e huno kagi'a megahie. Israeli'e huno Anumzamo'a Jekopu agi'a antemi'ne. ¹¹ Anumzamo'a mago'ene amanage huno asami'ne, Nagra hihamu'ane Anumzane, mofavrea kasezmantege'za kokankoka mopafina fore huhakare hu'za rukazi hu'za rankumara ante'za nemaninage'za, mago'amo'za kini vahera efore hugahaze. ¹² Abrahamune, Aisaki'gizni Nagra zanami'noa mopa kagrira kamigahue. Hagi henka ama ana mopa Nagra kagehe'i zamigahue. ¹³ Anage huteno Anumzamo'a Jekopu'enema keagama ha'a kumara atreno ete mareri'ne. ¹⁴ Jekopu'a ra have erino eme retru renenteno, ana haverera waini ti tagino ofa nehuno, oliv masave erino eme ragi'ne. ¹⁵ Ana nehuno Jekopu'a Anumzamo'enema keaga hu'nea kuma'mofo agi'a Betelie huno ante'ne.

Benjameni kasente'nea naneke

16 Hagi anantetira Jekopu'a naga'ane Betelia atre'za, Efrata kumate vunaku nevazageno, kan-tega Resolina mofavre ante kna'amo'a egofta higeno tusi atagu hu'ne. 17 Hagi Resolina mofavre'za negegeno tusi atagu nehigeno anante mofavrema aza huno kase aminaku'ma avega huno mani'nea a'mo'a amanage huno asami'ne, mago' ne'mofavre kasentananki korora osuo. 18 Resoli'a kasenteteno fri'za nehuno ana mofavre agi'a Ben-oni'e nasunku mofavre huno ante'ne. Hi-anagi Jekopu'a Benzameni'e nazantamaga mofavre huno agi'a ante'ne. 19 Resoli'a frige'za Efrata vu kamofu ankenare asente'naze, (mago agi'a Betlehemue.) 20 Jekopu'a ra have erino vuno Resolima asente'nea kerimofo agofetu ome retru re'ne, menina Resoli kerire retru re'nea havea amne me'ne. 21 Hagi anantetira Israeli'a (Jekopu'a) viazamo mani'ne'za afu kva nehaza noma Ederi kumate'ma me'neana agatereteno vuno ogantu'a seli nonku'mara omegino mani'ne. 22 Anampi umani'nageno Israelina (Jekopu'na) agonesa ne'amo Rubeni'a, nefana mago a'a, n-naro eri'za erinente'a a' Bilhama anteno mase'nea kea Israeli'a antahi'ne.

Israeli ne'mofavre zamagi'amofo naneke

23 Hagi ama'i Jekopuna 12fu'a ne' mofavre'amofo zamagi'e. Lia'ma kasezmante'nea ne'mofavrea Rubeni'a Jekopuna zage'e, anantera Simioni'e, Levi'e, Juda'e, Isaka'e, Zebulun'e. 24 Hagi Resoli'ma kasemante'nea ne'mofavrea Josefe'ene Benzamenike. 25 Hagi Resoli eri'za a'mo Bilha'ma zanante'nea ne'mofavrea Dani'ene Naftalike. 26 Hagi Lia eri'za a'mo Zilpama kase

zanante'nea ne'mofavrea Gati'ene Aselikie. Ana hu'neankino Jekopu'a Padan-Aram mani'nenozamazeri fore hu'ne.

Aisaki'ma fri'nea zamofonaneke

²⁷ Jekopu'a nefa hirega Mamre Kiriatarba e'ne, e'i mago agi'e Hebronie, ana kumara nefa Abrahamu'ene Aisakike zoka umanina'a kumare. ²⁸ Aisaki'a 180'a Zagegafu mani'ne. ²⁹ Aisaki'a za'za kna maniteno ozafa reteno renteramino, vagare asimuanteteno frino agehezane agigomo'zama umani'nazarega vu'ne. Jekopuke, Isoke eri'ne ome asente'na'e.

36

Iso ne' mofavre naga zamagi'amofonaneke

¹ Ama'i Isompinti fore hu'za vu'nazana g'amokizmi zamagi'e, Isona mago agi'a Idomu'e. ² Iso'a Kenani vahe'mokizmi mofane ara eri'ne, Ada'a Hiti ne Eloni mofare. Oholibama'a, agra Ana mofakino Hivi ne' Zibeoni negeho'e. ³ Hanki mago a'mofogagi'a Basemati'e, Ismaeli mofa, Nebaioti nesaro'e. ⁴ Ada'a Elifazi kasentegeno, Basemati'a Reueli kase ante'ne, ⁵ Oholibama'a Jeusima, Jalamuma, Korama huno kase zamante'ne. Iso'ma Kenani mopare mani'nenokasezmante'nea ne'mofavreramimofozamagi'e. ⁶ Iso'a a'neane, ne'mofavre ane, mofa'neane, maka noma'afi nemanizana g'ane, memene, sipisipi kevune, bulimakao kevune, mika fenona Kenani mani'nenorerifore hu'nea fenoma'ane enerino, negna Jekopuna atreno afete moparega vu'ne. ⁷ Maka zazanimo'a hakare nehigeno, afu kevu zinimo'a rukazi huno

emanina'a mopamo'a avitegeno, Iso'a atreno vu'ne. ⁸ Higeno Iso'a Seiri agona moparega umani'ne. Isona mago agi'a Idomu'e. ⁹ Iso'a Seiri agona kokampi nemaniza Idomu vahe'mofo nezmageho'e. ¹⁰ Iso ne'mofavremokizmi zamagi'a, Elifazi'a Iso nenaro Ada ne'mofavre, Reueli'a Iso nenaro Basemati ne'mofavre. ¹¹ Hanki Elifazi ne'mofavre zamagi'a Temani'ma, Omari'ma, Zefo'ma, Gata'ma, Kenasi'ma hu'za mani'naze. ¹² Iso nemofo Elifazina, mago kazokzo eri'za a'amofu agi'a Timna'e. Timna'a mago ne'mofavre Elifazina kase ami'ne, agi'a Amaleki'e. Iso nenaro Ada ana ne'mofavrea kase zamante'ne. ¹³ Hanki Reueli ne'mofavre zamagi'a, Nahati'e, Zera'e, Sama'e, Miza'e. E'i ne'mofavre nagara, Iso nenaro Basemati kase zamante'ne. ¹⁴ Isona mago a'amofu agi'a Oholibama'e. Ana mofakino Zibeon negeho'e. Ama Iso nenaro Basemati'ma kase zamante'nea ne'mofavre zamagi'a, Jeusi'e, Jalamu'e, Koranki huno Isona kase ami'ne.

¹⁵ Hagi Iso nagapinti kva eri'za eri'naza vahe zamagi'e. Isona agonesa ne'mofavre Elifasi ne' mofavre naga'mo'za kva eri'za eri'naza vahe zamagi'a Temani'e, Omari'e, Zefo'e, Kenazi'e, ¹⁶ Kora'e, Gatami'e, Amaleki'e. E'i'a kva vahe'tmina Idomu mopafi kegava hu'naze. Elifasi nagapinti, Isona nenaro Adakizni zanagehoze. ¹⁷ Hanki Isona mago a'amofu agi'a Basemati'e, nemofo agi'a Reueli'e. Hagi Reueli ne' mofavre nagamoza kva eri'za eri'naza naga'mokizmi zamagi'a, Nahati'e, Zera'e, Sama'e, Miza'e. Reueli naga Idomu mopafi

kva eri'za eri'naza naga'mokizmi nezmageho'a Basemati'e. ¹⁸ Iso nenaro Oholibama ne' mofavre nagapinti kva eriza eri'namokizmi zamagi'e, Jalami'e, Kora'e. Oholibama'a Ana mofakino, Isonteti kase zamante'nea tagufa mofavremo'za kva eri'zana eri'naze. ¹⁹ E'ina vahera Iso ne'mofavreraminki'za mago agi'a Idomu'e nehazankino agripinti fore hu'za kva eri'zana eri'naza vahe'mokizmi zamagi'e. ²⁰ Ama Seiri ne'mofavre Horati ne' ko'ma ana mopa nafa'a hu'zama mani'naza vahepinti fore hu'za kva eri'za eri'za mani'naza vahe zamagi'e, Lotani'ma, Sobali'ma, Zibeoni'ma, Ana'ma, ²¹ Disoni'ma, Eseli'ma, Disani'ma hu'za zamagra kva eri'za eri'naza Horaet' vahe, Seiri ne' mofavre Idomu mopafi mani'naza kva vahe zamagi'e. ²² Lotani ne'mofavre agi'a Hori ene, Hemani'enene. Hanki Lotani nesaro'a Timna'e. ²³ Sobali ne'mofavre naga zamagi'a Alvani'ma, Manahati'ma, Ebali'ma, Sefo'ma, Onami'e. ²⁴ Zibeoni ne'mofavre nagara, Aia'ene, Ana'enene. Ana'a agra amuho tinkeria ka'ma mopafina keno eri fore hu'ne. Nefa Zibeoni donki kegava huno vano nehuno ana tinkeria ke fore hu'neane. ²⁵ Ana mofavrezaga zamagi'a, Disoni'ma, Oholibama'e. Oholibama'a, Ana mofare. ²⁶ Disoni ne'mofavre zamagi'a Hemdani'ma, Esbani'ma, Itrani'ma Kerani'e. ²⁷ Eseli ne'mofavre zamagi'a Bilhani'ma, Zavani'ma, Akani'e. ²⁸ Disani ne'mofavre zamagi'a Usike, Aranike. ²⁹ Horaeti vahepi kva eri'za eri'naza naga zamagi'a, Lotani'ma, Sobali'ma, Zibeoni'ma, Ana'ma, ³⁰ Disoni'ma, Ezeri'ma, Disani'e. Ama'i Horati vahepi fore

hu'naza kva vahere. Seiri mopare nagate nofite hu'za mani'neza kva eri'za eri'naza vahe zamagi'e. ³¹ Hanki ama'i Idomu mopafi kini vahe zamagi'e, Israeli ne' mofavre'mo'za kini vahe fore osu'naza knafi, Idomu moparera kini vahe fore hu'za mani'nazane. ³² Bela'a agra Beori nemofo kinia manino Idomua kegava kri'ne, rankuma'amofa agi'a Dinhabae. ³³ Bela'ma nefrigeno'a, Zera nemofo Jobabu, Bozra kumate ne'mo Bela nona erino kinia mani'ne. ³⁴ Jobabu'ma nefrigeno'a, Temati mopareti ne' Husamu kinia mani'ne. ³⁵ Husamu'ma nefrigeno'a Bedati nemofo Hadadi kinia manino kegava hu'neankino, Midian vahe Moapu kumapi ha' huzamagatere'nea nekino, rankuma'amofa agi'a Avitie. ³⁶ Hadadi'ma nefrigeno'a Samla, Masreka kumateti ne'mo, kinia manino kegava hu'ne. ³⁷ Samla'ma nefrigeno'a Sauli, Yufretis timofo tva'onte Rehoboti kumate ne'mo agri nona eri'ne. ³⁸ Sauli'ma nefrigeno'a Bal-hanan Akbor nemofo kinimofo nona erino kegava hu'ne. ³⁹ Bal-hanani nemofo Akbori'ma nefrigeno'a, Pao rankumateti ne'mo Hadari kuma'a erino kini mani'neane, Nenaro agi'a Mehetabelikino, Matreti mofa Mezahab negeho'e. ⁴⁰ Isompinti'ma fore hu'za kva eri'zama eneri'za nagate nofite'ma hu'za kuma ante'za mani'naza naga'zmire'ma kva huterema hu'naza vahe zamagi'a, Timna'ma, Alvani'ma, Jeteti'ma, ⁴¹ Oholiba'ma, Ela'ma, Pino'ma, ⁴² Kenazi'ma, Temani'ma, Mibzari'ma, ⁴³ Megdili'ma, Irami'e. E'i zamagra Idomu kva nagare, Iso'a Idomu vahe nezmafafa'e. Ana hu'neanki'za nonku'ma ante'za nemaniz'a

mopare kva hutere hu'za mani'naze.

37

Josefe ava'na ke'nea naneke

¹ Menina Jekopu'a agri nefa zoka mani'nenon hu'nea mopare Kenani mani'ne. ² Ama'i Jekopu naga nofimofo naneke. Josefe'a 17ni'a zagegafu nehuno, nehaza ne' mani'nenon nefu'zane afutami kegava hu'ne. Bilhane, Zilpagizni nefa a'tremokizini mofavre'mozane kegava hu'naze. Josefe'a nefu'za havizama nehazankea erino nezmafana ome asami'ne. ³ Hagi Israeli'a (Jekopu'a) miko ne'mofavre'afintira, Josefena tusiza huno avesinte'ne. Na'ankure agra ravusefinka ante'neankino, agra avasese'ane kena tro huno antaninte'ne. ⁴ Ana hige'za Josefe nefu'za, kazama nezmafa'ma tusiza huno agri'ma avesinentege'za nege'za, zamagra avesi nonte'za knare hu'za fru keaga huomi'naze.

⁵ Hagi mago kenagera Josefe'a ava'na keteno, afuhe'mokizmi ana avana kea zamasmige'za, zamagra mago'ene tusiza hu'za zamarimpa ahente'naze. ⁶ Josefe'a amanage huno zamasami'ne, Muse (plis) hurmantoanki ava'nama ke'noa zamofonanekea antahiho, ⁷ hozafi witi ananekunkeno nagri witimo'a oti fatgo higeno, tamagri witimo'za regagi'za, nagri witerera kepri hu'naze. ⁸ Anante nefu'za amanage hu'za antahige'naze, tagrira tagaterenka kagra kini mani'za nehano. Tamage hunka kegava hurante'za nehano, nehu'za mago'ene

zamasigu hunente'za, agri avana kene, ke'anena ontahi'naze.

⁹ Anante mago'ene ava'na keteno afuhe'i amanage huno zamasami'ne, Antahiho, mago'ene ava'nagoana, zagene, ikane, 11ni'a ofumo'za nagrite kepri hunante'naze. ¹⁰ Josefe'a anage huno nefane, afuhe'inena nezmasmigeno, nafa'amo'a amanage huno kesune, Kagra nankna ava'na negane? Nagrane, negrera'ene negafu'zanena tamage huta kagrite kepri hugahunu? ¹¹ Agri afuhe'za amefi'a ke hunte'nazanagi, nefa'a hakare'a nanekea antahi antahifi atre'ne.

¹² Mago'zupa agri nefu'za, nezmafa afutami avre'za traza nehogu Sekemu vu'nazageno, ¹³ Israeli'a amanage huno Josefena asami'ne, Negafu'za afuzaga zamavare'za Sekemu traza me'nerega ome zamante'za mani'nazanki ege'na, huganta'nena vuo. Higeno Josefe'a amanage huno kenona hu'ne, Nagra vugahue. ¹⁴ Higeno nefa'a amanage huno Josefena asmi'ne, Menina vunka negafuzane, afuzaganena knare hu'za mani'nafi ome ketenka, ete enka kea eme nasmio. Anage nehuno huntogeno Hebroni agupofinti vuno Sekemu uhanati'ne. ¹⁵ Anantega ome hakeno vano nehigeno mago ne'mo anampi negeno anage huno antahige'ne, na'anku kagra nehakrane? ¹⁶ Higeno Josefe'a anage hu'ne, Nagra nafuhemokizmigu nehakroanki, muse (plis) hugantoanki inantega afu'zmia kegava hu'za mani'nafi nasmio? ¹⁷ Higeno ana ne'mo'a anage huno asamine, Amafinti atre'za vunaku nehu'za, Dotani vanune nehazage'na antahi'noe. Higeno

Josefe'a zamage zamavaririno vuno afuhe'ina Dotani ome zamageno erifore hu'ne.

Josefena miza se'za avre'za Isipi vu'naza naneke

¹⁸ Hagi Josefe'a afete ne-eno eravao osu'nege'za afuhe'za nege'za, ahe frigahune hu'za kea retro hu'naze. ¹⁹ Zamagra zamagra ke hugantugama hu'za amanage hu'naze, ava'na kege nera antu e! ²⁰ Hanki menina enketa aheta keru kambi mate'vuta nevazita, amanage hugahune. Afi zagamo aheno ne'ne, nehuta avana ke'amo'a inankna hugahifi kesune! ²¹ Ana hianagi Rubeni'a ana naneke nentahino, aza hunaku anage hu'ne, atrenketa ahe ofrisanune. ²² Rubeni'a mago'ene amanage huno zamagrira zamasami'ne, Aheta korana eri oragi'sunanki, amima ka'ma kopima me'nea kerifi oheta avre vazisanune. Ana hanageno agra aza huno avreno nefa ome amisigu hu'ne. ²³ Hanki Josefe'ma eno afuhe'inte'ma ehanatige'za, zamagra azeriza, knare avasese'ane za'za kena nefa'ma antaninte'neana zafi netre'za, ²⁴ zamagra azeri'za tinkeri kambi matevu atre'naze. Ana kerifina tina omnene.

²⁵ Ana hute'za, zamagra mani'ne'za ne'za nenaku nehu'za, kesga hu'za zamavua kazana, avazu hunte'za Ismaeli vahe'mo'za Giliatiti ne-eza, kemorizmifi gamune, fukinkna masave tusa masave kregefe'neane (bam) mana'nentake'za mere'ne eri'za Isipi zagore ome atrenaku e'naze. ²⁶ Juda'a amanage huno afuhe'mokizigura hu'ne, Neregnama aheta korama'a eri tagisuta nankna miza erigahune? ²⁷ Agra tagri kora mani'negu ohesunanki, enketa Ismaeli vahete

Josefena mizante atramneno. Hige'za nefu'za ana nanekere mago zamarimpa hu'naze.

²⁸ Anante mago'a Midiani vahe'mo'za, fenzama zagore'ma netre'za eneri'za nehaza vahe'mo'za anante neazageno, zamagra Josefena kerifinti avazuhu naga'atre'za Ismaeli vahete 20'a sekel silva zagore atre'naze. Ana hazage'za Josefena avre'za Isipi vu'naze.

²⁹ Rubeni'a keru avazare eno keana Josefe'a kerifi omani'negeni kukena'a sgane sagnu hu'ne. ³⁰ Aganahe'inte agra uhanatino amanage hu'ne, Ana mofavre'a omani'ne. Hanki nagra inankna hugahue? ³¹ Hige'za zamagra Josefe avasese'ane kena eri'za, ve meme ahe'za ana za'za kena'a korama'afi re'za ti'za hute'za, ³² anante ana avasese'ane za'za kena, mago'amo'za eri'za nezmafante uhanatiza anage hu'naze. Amama kefore'ma hu'na kena muse (plis) hugantonanki, kagri negamofu za'za kenafi ko. ³³ Hazageno keteno amanage hu'ne, Ama'i nagri ne'mofavremofu za'za kene. Afi zagagafamo aheno ne'ne, tamage huno Josefena amprino anitragu trogu hutre'negahie! ³⁴ Anage nehuno Jekopu'a kukena'a braro bruru huno tanefa kateno kukena'are* nefreno za'za kna ne'mofonkura huno zavira ate'ne. ³⁵ Ana hige'za mika ne'mofa'amo'za, oti'za azeri avavasenaku hu'nazanagi, azeri vava sezankura ave'osi'ne. Hagi agra amanage hu'ne, Nenamofonku zavi netena fri'na fri vahe kumapi umanigahue. Nehuno nefa'a zavi ate'ne.

---

* **37:34** Toza kukena huno mani'ne.

³⁶ Hagi Midiani vahe'mo'za Isipi uhanati'za Josefena mizante atrazageno, Isipi ne' Fero avate kva ne' Potifa miza se'ne.

38

Judane Temakizni Naneke

¹ Mago zupa Juda'a afuhe'ina nezamatreno Adulami kumate ne' Hira'e nehaza ne'ene umani'ne. ² Juda'a anantega Kenani ne' Sua'e nehaza ne'mofo mofa keteno, a' erino anteno mase'ne. ³ Ana higeno amu'ene huno ne' kasentegenno, agra Eri'e huno agi'a antemi'ne. ⁴ Anante mago'ene amu'ene huno ne' kasenteno, Onani'e huno agi'a ante'ne. ⁵ Ana a'mo'a mago'ene ne' kasenteno Sela'e huno agi'a ante'ne. Juda'a Kezipi mani'negenno nenaro'a ne'mofavrea kase ante'ne. ⁶ Hanki Juda'a agoneso ne'mofavre'a Erina mago a' avre ami'ne. Ana a'mofo agi'a Tema'e. ⁷ Ana hianagi Judana agoneso mofavre'a Eri'a Ra Anumza'mofo avufi havi avu'avaza higeno, Ra Anumzamo'a ahe fri'ne. ⁸ Juda'a amanage huno Onanina asami'ne, Nempuka'amofokento ate vunka, nefu a' eneriankna avu'ava hunka, negafu a' erigeno, negafu mofavre kasenteno. ⁹ Hianagi Onani'a antahi'ne, kento a'mo kasentesia mofavrea agri mofavre omanigahiankino, nempu'amofokento a' ene nemaseno'a avufga rina, nefu mofavre antemi'zanku mopafi atre'ne. ¹⁰ E'inama agra hiazanku Ra Anumzamo'a musena osuno, ahe fri'ne. ¹¹ Anante Juda'a nenofero Temana anage huno asmi'ne, Negafa nontega vunka kento a' umani'negenno, ne'niamo Sela'a ra

hute'na'e. Higeno Tema'a vuno nefa nompi umani'ne. ¹² Mago'a zagegafu evutegeni Sua mofa, Juda nenaro'a frigeno, zamasunku hu'za zavi atazageno ana kna vagaretegeni, Juda'a sipisipi azoka neharerega Timna kumate agrane, arone'a Adulamu kumateti ne' Hira'ene vu'na'e. ¹³ Mago'a vahe'mo'za Temana ome asami'za, Konkeno negnofero'a sipisipi'a azoka hareku Timna kumate evu'ne. ¹⁴ Hazageno ana a'mo kento kukena hate netreno amne kukena huno, avugosa refineteno, Enaim kuma'mofo kasante Timna vu kante emani'neni, amanage huno agesi antahine, Sela'a hago ra hu'neanagi, a'ka'e huno navre omi'ne. ¹⁵ Hagi Juda'ma ana a'ma eme negeno'a, monko a' mani'ne huno agesi antahi'ne. Na'ankure ana a'mo'a avugosa refiteno mani'negeno keso'e osu'ne. ¹⁶ Agra kana atreno ana a'mofonte vugantuteno amanage hu'ne, Menina knare kagranena umasegahuo? Agra mofavre'amofa are huno ontahi'ne. Tema'a amanage huno antahige'ne, Na'a namitenka nagra'neni umasegahane? ¹⁷ Higeno agra kenona'a huno, Afuzaga ni'afinti mago ve meme avrentegantegahue huno asmi'ne. Ana a'mo'a amanage huno asmi'ne, Knare mago kamente'zana avame'za naminanke'na azeri nenugenka, henka'a avrente nantegahampi? ¹⁸ Higeno ana ne'mo'a amanage hu'ne. Avame'zana nagra na'a kamigahue? Higeno ana a'mo'a anage hu'ne, rinine, knankempi kvasese nofi'ene, kazampima eri'nana azompa ka'ane namigahane. Higeno ana miko'za nemino ome anteno masegeno agriteti amu'ene hu'ne.

19 Anante otino vuno avugosafi refite'neaza eri netreno, kento kukena omeri hankre'ne. 20 Juda'a rone'a Adulami ne'te, kasefa ve meme avre amigeno ana a'ma ami'neaza azampinti erinogu ome hakeana ana ara onke'ne. 21 Agra ana a'mofo kumate vahe zamantahigeno, Havi anumzamofu mono nompima monko a'ma Enaimima vu kantegama nemanía ara ina'ne? Hige'za zamagra amanage hu'naze, Havi anumzamofu mono nompina, monko ara amafina omani'ne. 22 Ana ne'mo'a ete Judante vuno, amanage ome hu'ne, ana ara hake'na erifore osuge'za, ana kumapi vahe'mo'za amafina monko ara omani'ne hu'naze. 23 Anante Juda'a amanage hu'ne, Aru vahe'mo'za tagiza resagi atregeno ana a'mo erino. Hago ama'i ve meme avre kamugenka, ana ara ome hakenka eri fore osane. 24 Henka 3'a ikana evutegeno, Judana amanage hu'za asami'naze, neganofero Tema'a savri huno vano nehuno mofavre amu'ene hu'ne. Hazageno Juda'a anage hu'ne, Avre fegi atreta ana ara tevefi kre kasegeho! 25 Ana ara avazu hu'za fegi'a atirmizageno, ana a'mo'a huno, Nagrama namu'ene hu'noana ama zamofu nefanteti mofavrea eriri'noe. Nehuno ana zana zamige'za eri'za nenofronte vu'za anage hu'za ome asami'naze, muse (plis) hugantoanki ko, ama rinine, anankempi avasese'zane, azompa aza suzane? 26 Higeno Juda'a ana zantmima keno antahino'ma nehuno'a amanage hu'ne, Tema'a nagrira nagatereno knare avu'avaza hu'ne. Haviza hu'na nagra nenamofu Selana avre omigeno anteno omase'ne. Nehuno Juda'a

ete mago'ene ana a'enena uomase'ne. ²⁷ Ana a'mo mofavre anteku nehigeno, keana kugave'za rimpafina mani'na'e. ²⁸ Anante mofavre kasenentegeno mago'mo azana ante kamategeno, aza huno mofavre kasemi a'mo'a koranke osi nofi azante kinenteno, amanage hu'ne, Ama mofavremo koteno e'ne. ²⁹ Hianagi eteno azana anamagi agu'ategeno, ete mago'mo atiramine. Ana a'mo'a anage hu'ne, Inankna hunka kagra anafe hunka agaterenka ane, nehuno agi'a Peresi'e huno antemi'ne. ³⁰ Hanki amefiga'a nefu osi koranke nofi'ma azante kinte'nemo atiramigeno, agi'a Zela'e huno antemi'ne.

39

Josefe'ma Potifa nOMPI eri'za eri'nea naneke

¹ Josefena avre'za Isipi mopare vazageno, Fero avate vugota huno kegava nehia ne' Potifa'a Ismael vahe'mo'za avre'za vu'naza vahepinti miza huno avrente'ne. ² Ra Anumzamo'a Josefe'ene mani'negeno, maka eri'zama'amo'a knare'zanke hu'ne. Josefe'a ozafa'amofu nOMPI Isipi mani'ne. ³ Ozafa'amo'ma keana Ra Anumzamo'a Josefe'ene mani'negeno, eri'za kama'amo'a agri azantera knare'zanke hu'ne. ⁴ Ana higeno, ozafa'amo'a Josefena antahimino, avate eri'za ne' azeri oti'ne. Ana nehuno noma'ane maka'zama'a Josefe azampi antegeno kegava krinte'ne. ⁵ Isipi ne'mo'ma ana'ma hianknareti agafa huno Josefe'ma noma'afi mani'negu huno Potifana mika nOMPI zane, fegi'a hozafi zanena Ra Anumzamo'a asomu hunte'ne. ⁶ Maka'zana Potifa'a Josefe azampi

antegeni kegava krigeno, maka zankura agesa ontahi'neanki, kave'ma nesia zankuke hu'ne.

Hagi Josefena agi'avugosamo'ene, agia azamo'enene, avufgamo'enena knare'za huno soe zanke hu'ne. ⁷ Anazama nehifina ozafa'amofu nenaro'a Josefena kesane nehuno anage hu'ne, Enka nagrane emaso. ⁸ Hianagi agra ana kegura i'o nehuno, ozafa'amofu nenarona anage huno asami'ne, Antahio, nagrama ama nompima mani'nogeno'a ozafanimo'a maka'zankura agesa nontahie. Maka'zama ante'nea zana nagri nazampi kegava kri'nuegu ante'ne. ⁹ Mago agateresa nera ama nompina omani'ne, nagrake mani'noankino, mikazana nagri nazampi anteno kegava huo hu'neanagi, kagri kaziga antenka mase huno hu izo huonantene. Na'ankure kagra nenaroga mani'nane. Inankna hu'na nagra tusi'a kefo'zana erifore hu'na kumira Anumzamofu avufina hugahue? ¹⁰ Ana a'mo'ma maka knafima Josefenku'ma masesu'e huge, erava'o huoma nehigeno'a, ke'a antahi omi'ne.

¹¹ Hagi mago zupa Josefe'a eri'za erinaku nompini marerigeno, ruga'a eri'za vahera ana nompina omani'nageno keteno, ¹² ozafa'amofu nenaro'a nakre ku'are avazu nehuno anage hu'ne, Nagrane emaso, higeno ana nakre ku'a azampi zafi netreno, freno megi'a atiramino vu'ne. ¹³ Ozafa'amofu nenaro'ma keama Josefe'ma nakreku'ama azampi atreno freno fegi'a atiramigeno'a, ¹⁴ ana a'mo'a noma'afi eri'za e'neriza vahe ke hige'za eme atru hazageno anage hu'ne, Keho, Hibu ne'ma avrenoma eme ante'nea ne'mo, nagri zokago renanteku ege'na

krafa hu'noe. ¹⁵ Antahige'na ranke hu'na krafama nehuana, nakre ku'a avateti zafitreno freno fegi'a vu'ne. ¹⁶ Anage huteno ana nakre ku'a ana a'mo'a tavaoma'are anteno mani'negeno neve'a nontega e'ne. ¹⁷ Anante Potifa'a egeno, nenaro'a amanage huno asmi'ne, Miza e'ori kazokazo Hibu eriza ne' avrenka eme tami'nana ne'mo, nagrite eno zokago renantenaku nehige'na, ¹⁸ rankema hu'na krafage hugeno'a, nakre ku'a atreno atiramino fegi'a freno vu'ne.

Josefe kina hunte'naza naneke

¹⁹ Potifa nenaro'ma nevema asamino, miza e'ori kazokzo eri'za ne'kamo Josefe anahura nagrira hu'ne, hiankemo'a Potifa rimpamo'a teve re'ne. ²⁰ Ana higeno Josefena ozafa'amo'a avreno kini ne'mo'ma eri'za vahe'ama kinama hunezaman-tea kina nompí ome ante'ne. ²¹ Ana hianagi Ra Anumzamo'a Josefe'ene mani'nenno avesinteno azeri so'e nehigeno, kina nonte vugota hu'nea ne'mo'ma keana knare'za hu'ne. ²² Kina nonte'ma vugote'nea ne'mo'a Josefena maka'a kina vahe'mokizmire kegava krinogu kva azeri oti'ne. Hagi inankna zama anampima haniazana agri azampi ante'ne. ²³ Kina nonte'ma vugote'nea ne'mo'ma Josefe azampima ante'nea zankura aghesa ontahine. Na'ankure Ra Anumzamo'a agrane mani'negu huno, maka'zama Josefe'ma hiazana, aza nehigeno knare'zanke hu'ne.

40

Josefe'ma ava'na ke eri ama hu'nea naneke

¹ Mago'a kna evutegeni anante Isipi kini ne'mofo ti tafente'ene breti kre'zante vugota huna'a ne'tremoke, ra zani Isipi kinimofona rimpa eri haviza hu'na'e. ² Fero'a tare vugotena'a eri'za netrena, kinimofu tintfente'ene breti kre'zante vugota hu'na'a ne'tremokiznia tusi'a rimpa ahezanante'ne. ³ Ana netrena kinimofu avate kva hunente'nea ne' nomp, Josefe mani'nefi magopi kina ome huznantene. ⁴ Rankva ne'mo'a, Josefe kegava huznante'nogu ome zantegeni, agra kegava kriznantegeke mago'a zaza kna kinafina mani'na'e.

⁵ Hagi Isipi kinimofu tinkapure azeri nentea ne'ene breti negrea ne'enena kinafi mani'neke, tarega'moke rurerure ava'na ketere hu'na'e. Hianagi ana ava'na zanimofu agu agesamo'a ru kante rugante vutere hu'ne. ⁶ Nanterampi Josefe eno eme zanageana, zanagra zanasu zampi mani'nakeno zanage'ne. ⁷ Fero eri'za netre'moke kva'amofu kina nomp mani'nakeno zantahigeni, Na'a higeta menina tanasu'zampina mani'na'e? ⁸ Higenu zanagra kenona anage hu'ne asami'na'e. Tagrama ava'na ke'noa ava'namofu agu'agesama huama huno tasami vahera magore huno omani'ne. Hakeno Josefe'a ana kenona anage huno zanasami'ne, Anumzamo Agrake ava'na ketani'a eri ama hugahianki ava'nama kena'a zamofu naneke nasami'o.

⁹ Kini ne'mofo tinkapure vugote'nea ne'mo'ma agrama ke'nea ava'na kea anage huno Josefena asmi'ne, Nagrama ava'nafima koana, navuga mago wain nofi me'ne, ¹⁰ ana waini nofitera

3'a azanku'na me'neankino, ani'na eri mareno amosrea aheno, raga'a reherafigeno knare'za huno afu arente'ne. ¹¹ Hagi Fero kapumo'a nazampi me'nege'na, waini raga tagi'na eri rati'na Fero kapufi nente'na, ana kapua Fero azampi eri'na ome ante'noe. ¹² Higeno Josefe'a anage huno asami'ne, Ava'nama ke'nana zamofu agu'agesamo'a amana hu'ne, 3'a azankunamo'a 3'a kna huvame huno me'neankino, ¹³ 3'a knama evutesigeno'a, Fero'a ete erizanka'are kavrentenkenka ko'ma nehanaza hunka Fero azampi ti kapu'a erinka ome antegahane. ¹⁴ Hianagi knare'ma hunka umanisunka, muse hugantoanki nagrikura kagesa antahinenaminka, nagri nagenkea Feronas asmigeno ama'i kina nompintira navre fegi'a natreno. ¹⁵ Na'ankure nagrira musufa ase'za, Hibiru vahe mopafinti navre'za eme nante'nage'na, amafima ema mani'nofina magore hu'na antahi'na kena osu'noa zante navre'za eme kina hunante'naze.

¹⁶ Ana zanke huno kini ne'mofo bretima vugoteno negrea ne'mo'a, Josefe'ma knare'ma huno kini ne'mofo waini kapure'ma e'neria ne'mofo ava'na kema rukrahe humigeno nentahino'a, anage huno Josefena asmi'ne, Nagranena ana zanke hu'na ava'na koana, 3'a eka'eka kupi bretia zogirinte'naza nanunte me'ne. ¹⁷ Ana ekaeka kupina ruzahu ruzahu bretirami Fero suza nanunte me'nege'za namamo'za eme nenazage'na ke'noe. ¹⁸ Anage higeno Josefe'a kenona anage huno asmi'ne, Ava'nama kanazamofu agu'agesamo'a amana

hu'ne, 3'a eka eka kumo'a, 3'a zagegna hu avame hu'neankino, ¹⁹ 3'a zagegnama agteresigeno'a, Fero'a kazerisga huno kagena rukafriteno zafare hantigantesige'za, namamo'za kavufga negahaze.

²⁰ Hagi henka 3'a zagekna evutegeni, Feroma kasente'nea kna egeno maka eri'za vahe'amokizmia ra ne'za kre nezmanteno, vugoteno waini ti kapu'a erisga nemia ne'ene, bretima kre nentea ne'ene waini ti kapuama erino nemia ne'enena, ranra eri'za vahe'amoyo zamavure, zanavre ama' hu'ne. ²¹ Feroni tinkapure vugoteno erisga hunentea nera, eri'zama'afi avrentegeni agra Feroni kapu'a azampi antente'ne. ²² Hianagi brete kre'zante vugota hu'nea nera, Josefe'ma ava'na kezanimi zanasmi'nea kante ante'za zafare ahe'za hanti'naze.

²³ Hianagi kinimoyo kapu'are vugota hu'nea ne'mo'a Josefena antahi omino, agekani ante'ne.

41

Fero'ma ava'na ke'nea zamoyo naneke

¹ Hagi tare zagegafu agateretegeni Fero'a ava'na keana, Naeli timoyo ankenare oti'negeni, ² ame huno Naeli timpintira 7ni'a masavenke huno afovage Bulimakao afu'tamimyo'za hanati'za, tinkenafinti traza tragahu'za nenazageni ke'ne. ³ Anante'ma keana, ete 7ni'a zaferinage huno, vahe'mo kesane huga osu'nea Bulimakao afuzaga Naeli timpinti ehanati'za, tinkenafi ko'ma emani'naza bulimakane magopi oti'za mani'naze. ⁴ Haviza hu'za zaferinage hu'naza Bulimakao afumyo'za, 7ni'a knare'ma

hu'za afovage'ma hu'naza Bulimakao afutamina zamahe'za nehana hu'naze. Anazama keteno'a Fero'a avu'ma mase'nefintira oti'ne.

⁵ Ete mago'ene Fero'a mase'nenno ava'nama keana, mago witi ramparera ome ahente eme ahente huno 7ni'a ranra nenage huno knare hu'nea witi me'negeno ke'ne. ⁶ Hanki ete henkama hanatia 7ni'a witi raga'amo'a osi higeno, zage hanatitegati ea zaho'mo azeri hagege higeno, nena'a fore hu so'e osu'ne.

⁷ Hagi osi witi ragamo'za 7ni'a ranra witi raga rente'neana asgahu nevazizageno ke'ne. Fero'a otino keana higeno ava'na koe huno hu'ne. ⁸ Hagi nanterame otino antahintahi hakare nehuno, vahe huzmantege'za kasnampa vahezagane antahizane vahezagama Isipima nemaniza vahe ome zamasamige'za eme atru hu'naze. Fero'a ava'na ke'ama zamasmiana mago'mo'a eriamma huno Feronna asamigara osu'ne.

⁹ Hagi anante vugota huno Fero kapure kva hunentea ne'mo'a amanage huno Feronna asami'ne, Ko'ma nagrama ufre'noa knazamofonanekea meni huama hu'na kasamigahue. ¹⁰ Feroga eri'za vahe ka'a karimpa aherantenka, kavate kva ne'mofo nompini, nagri'ene vugota huno brete negrea ne'ene kina hurante'nane. ¹¹ Magoke kerageke tarega'mota ava'na ke'noe. Agrane nagra'ene, ava'na ti'afina taregamota rurerure av'ana ke'noankino, agu'agesa'a metere hu'ne. ¹² Hibru nehazana magora anampina tagra'enena mani'neankino, kinimofonavate'ma kvama nehaza sondia vahe'mokizmi kva ne'mofo eri'za ne'mo kina hu'nenno, ava'na keti'a agri

asamukeno huama huno ana avana ketiamofu agu'agesa'a tasami'ne. ¹³ Hagi huama'ma huno tasmi'nea kante anteno nagrira ete eri'zaniafi navrenteno, agrira zafare aheno hanti'ne.

Josefe ava'na kea eriamu hu'nea naneke

¹⁴ Hagi Fero'a huzmantege'za Josefena mopa agu'a kina nompfi mani'nege'za ame hu'za ome avre'za ageno, agi azoka hareno kena'a eri vasi'teno, Fero avuga uhanati'ne. ¹⁵ Fero'a amanage huno Josefena asami'ne, Nagrama ke'noa ava'namofu agafa'a, magore huno eriamu huno nasmiga vahera omanitfa hu'ne. Hagi kagri kagenke nasami'za, ava'na kea eriamu nehane hu'za hu'naze. ¹⁶ Higenu Josefe'a anage huno Ferona asami'ne, Nagra'a huamara osugahuanki, Anumzamo agrake Fero'ga ana avana keka'amofu agu'agesa'a eri ama huno kasamigahie.

¹⁷ Nehigenu Fero'a anage huno Josefena asami'ne, Ava'nama ke'nofina, Naeli timofu ankenare, ¹⁸ oti'nena negogenu, masavenke huno ra avufgane bulimakaona 7ni'a Naeli timpinti hanati'za traza nenazage'na ke'noe. ¹⁹ Negogenu ana timpinti mago'ene 7ni'a zaferinage huno kesane osuga hu'nea bulimakao afutamina, magore hu'na Isipi mopafina kora onke'noa afuzaga ke'noe. ²⁰ Ana zaferinage huno asane huga osu'nea bulimakao afu'zagamo'za koteno'ma 7ni'a masavenke avufgane bulimakao afu'tmina zamahe'za ne'naze. ²¹ Hianagi ana afu'zagamo'za kote'za mani'naza kanteke vahe'mofu asane osu'are mani'nazage'na nege'na, navu'ma mase'nofintira oti'noe. ²² Hagi ete

mago'ane mase'nenana mago avana koana, mago witimoforo rampa'arera, 7ni'a ranra nena raga'a ome ahente eme ahente hu'negena, ²³ negogeno henka ete 7ni'a osasi rampa'ane witi hanatiana hagege hugege higeno, zage hanatitegati ea amuhofane zaho'mo temagigeno hanati haviza hu'ne. ²⁴ Ana osi rampane witimo 7ni'a ranra rampamo nenage huno ahente'nea witi rampa'a, aga asgahu nakri'ne. Hige'na ana avanagea kasnampa vahe'zaga zamasmuanagi mago'mo'a huama huno onasmi'ne. ²⁵ Josefe'a amanagero huno Feronasami'ne, Ferogatare avanama ke'nana zamo'a magoke kampi vu'ne, Anuzamo hania zamoforo eri ama huno Agra'a Ferogatare eri kavari hu'ne. ²⁶ Hagi 7ni'a knare zamavufagane bulimakamo'za 7ni'a kafu huavame hu'naze. Hanki 7ni'a nena'ane witi rampamo'za 7ni'a kafu huavame hu'nazankino, ana tarega avana kenamo'a magoke agufagesage me'ne. ²⁷ Hagi 7ni'a knare osu zaferinagero Bulimakaomozama marerinagenka ke'nanana, 7ni'a kafue. Hanki 7ni'a osasi huno hagege hu'nea witi ramparamima zage hanatitegati amuhonentake zaho'moma eme temagigenka ke'nanana, e'i 7ni'a kafufina tusi'a agatonto kna fore hugahie. ²⁸ Maka'zana meni fore hania zamofonku nagra huama huna Ferogane gasamuankino, ama anazana fore'ma hania zamoforo Anuzamo'a Agra'a eri ama huno Ferogatare kavari hu'ne. ²⁹ Hagi 7ni'a kafumoforo agufafina, maka Isipi mopafina, ne'zamo'a fore huhakare hugahie. ³⁰ Hianagi 7ni'a kafumoforo agufafina tusi'a agatonto kna egahiankino, ana agatonto

zamo'a Isipi mopafina kave'ma fore'ma hu'nea kna osanige'za, rama'a ne'zama fore'ma hu'nea kafuraminkura vahe'mo'za zamage kanigahaze. Hagi miko'zana ahe fanane hanigeno, mopamo'a haviza hugahie. ³¹ Ana mopafina kave'ma fore nehiaza osuno, agatereno tusi'a agate'za fore hanige'za, ko'ma knare kafuma mani'naza zankura zamagesa ontahigahaze. ³² Ete mago'ene Anumzamo'ma ana ava'na ke Ferogama tare zupa kasmi'neana amanahu hu'ne, Anumzamo hanigeno ame huno anazana fore hugahie.

³³ Hanki Fero'ga mago knare antahi'zane, agu'agesane ne' azeri otigeno Isipi mopa kegava hino. ³⁴ Fero'ga mago'a vahe zamazeri otige'za, 7ni'a kafufina kegava hu'ne'za, ne'zamo'ma hakare hania knafina ne'zana eri'za 5fu'a kevu ante'ne'za anampinti mago kevua refko hu'za Isipi mopafina mago'zahu hu'za ne'zana eritru hiho. ³⁵ Ne'zamo'ma hakare hania kafufina huge'za, maka'a ne'zana nompi eri tru hiho. Ferogama kegava hu'nana ranra kumate witi ragane ne'zanena eritru hute'za, vahe'mo'za kegava hiho. ³⁶ Isipi mopafina 7ni'a kafufima agatontoma fore'ma hania kna'afina, e'i anama eritru hania nezamo zamaza hanige'za, zamagakura hu'za ama ana mopafina ofrigahaze.

Josefena Isipi mopare kva azeri oti'nea naneke

³⁷ Hanki Fero'ene eri'za vahe'amosama ana nanekema antahi'zana knare hu'ne. ³⁸ Fero'a eri'za naga'a zamasmimo, Amanahukna huno, Anumzamofa Avamu'ene nera magora hakreta kegahuno? ³⁹ Anante Fero'a anage huno Josefena asmi'ne, Anumzamo ana maka'zana kagri

kasmi'negu, magora knare antahi'zane vahera omani'naze. ⁴⁰ Kagra nagri nona kegava hunenankena, ran tratera nagrake'za manisga hugantegahuanki, kema hanana kante vahenimo'za antahi kami'za kesga hugantegahaze. ⁴¹ Anage huteno Fero'a mago'ane anage huno Josefena asami'ne, Nagra mika Isipi mopa kegava huogu kva kazeri otue. ⁴² Anage nehuno Fero'a azampinti agra'a rinia zafino Josefe azampi vazinenteno, knare kasefa kena eri vasinrenteno, anankempi golire ananke nofi hunte'ne. ⁴³ Fero amagenare kva ne'mofu karisifi avrentegeni vano nehige'za, agri avufi kezati'za husga hunente'za, agrite zamarena re'naze! Nehuno maka Isipi mopa agri kvafi ante'ne.

⁴⁴ Mago'ene, Fero'a Josefena anage huno asmi'ne, Nagra Fero'na huankino kagripinti'ma kema e'orinesuno'a, mago'mo'e huno azana erisga huno mago'zana huge, maka Isipi mopafina aga rentegera osugahie. ⁴⁵ Nehuno Josefenkura Zafenat-panea'e huno Fero'a agi'a antemine. Ana nehuno Oni kumate pristi* ne' Potifera mofa Asenati ara avremine. Higeno Josefe'a agra Isipi mopa agu'afi vano nehige'za ke'naze. ⁴⁶ Hagi Josefe'a 30'a Zagegafu huteno, Isipi kini ne' Ferontera eri'zana eri'ne. Ana huteno Josefe'a Fero enema mani'neretira atreno maka Isipi mopafina vano hu'ne.

⁴⁷ Hagi 7ni'a zagegafumofu agu'afina ne'zamo'a ana mopafina ampore'ne. ⁴⁸ Hutegeni maka

---

* **41:45** Anumzamofu pristiompaga, zagerema mono'ma hunentaza pristi ne'ku hu'ne.

ne'zama 7ni'a kafufi Isipi mopafi fore'ma hi-
ana eritru huno ranra kumapima me'nea non-
tamimpi ante'ne. Maka'a hozafinti ne'zama eri'za
e'nazana, mago mago kumate'ma me'nea nompi
eri atru hutere hu'ne. ⁴⁹ Ana nehuno Josefe'a
witi rgama eritru hu'neana, hagerinkenafi kasep-
ankna huno zogi atru higeno, mago'ene sigerirera
erinte'za hantigara osu'naze. Na'ankure nompina
aviteno herafi ramigeno anara hu'ne.

Josefe ne'mofavremofa naneke

⁵⁰ Agate kna fore osu'negeno, tare ne'mofavre
Josefena fore humi'ne. Oni kumate pristi ne'
Potifera mofa Asenati ana mofavrerarena kase
ami'ne. ⁵¹ Hagi Josefe'a zage ne'mofavre'amofa
agi'a, Manase'e huno antenemino anage
hu'ne, na'ankure knazama eri'noane, nenfa
nonku'enena Anumzamo'a eri nagekani nante'ne.
⁵² Anantera mago ne'mofavre nenteno agi'a,
Efraemi'e huno antenemino anage hu'ne,
natazampi mani'noa mopafi Anumzamo nazeri
raga renante'ne.

⁵³ Hagi 7ni'a kafumofa agu'afi Isipi mopafima
ne'zamo'ma ampomare'nereti vagaregeno,
⁵⁴ Josefe'ma ke hu'nere, 7ni'a kafumofa agu'afina
agate kna egeno miko'a mopa kaziga aga'zanku
huva re'neanagi, Isipi mopamofa agu'afina
ne'zana me'ne. ⁵⁵ Tusi zamagazanku maka
Isipi mopafina nehu'za, Ferontega nezanku
zavike hazageno, Fero'a maka Isipi vahera
zamasmino, Josefente vinkeno'ma na'ane
nanekema tmasmisiana kema haniaza hiho.
⁵⁶ Maka kaziga mopa kagi'afina zamagaku

hazageno, Josefe'a mika feno nona anagige'za Isipi vahe'mo'za anampinti ne'zana miza se'naze. Ana nehigeno tusi'a agate'zamo miko Isipi mopafina fore hu'ne. ⁵⁷ Zamagazamo maka kaziga mopafina hige'ze maka kaziga mopareti vahe'mo'za, Isipiti witi ne'zazmia Josefenteti eme miza hu'naze.

42

Josefe afuhe'mokizmi Isipi huzmantage'za vu'naza naneke

¹ Jekopu'ma Isipi moparega witi me'ne hazankema nentahino'a, ne'mofavre naga'a anage huno zamasmine, Na'a higeta ovufi avufina nehaze? ² Isipi mopafina witi ne'zana me'ne hazage'na antahuanki, ofrita manisunema hanuta vuta ana moparegati ne'zana ome mizaseta eho. ³ Hige'za Josefena 10ni'a afuhe'za witi miza senaku Isipi urami'naze. ⁴ Hianagi Jekopu'a Josefe negna Benzameni'ma hazenke erizanku koro nehuno, atregeno afuhe'zanena ovu'ne. ⁵ Hagi zamaga'zamo' a ana zanke Kenani mopafinena hige'za Israeli amohe'za ke hiaza hu'za witi ne'za miza senaku ruga'a vahe'ene urami'naze.

⁶ Hagi Josefe'a ana mopafina gavana manino kegava kri'nege'za agritetike maka ana mopafi vahe'mo'za ne'zana eme miza se'naze. Hagi Josefe afuhe'za agrite e'za zamarena re'za kepri mopafi hu'naze. ⁷ Josefe'a afuhe'i zamavugosafi nezmageno, onke vahekna nehuno hanave'ane ke huzmanteno anage hu'ne, tamagra igati e'naze? Hige'za zamagra anage hu'naze, Kenani

moparegati ne'za miza senaku e'none. ⁸ Josefe'a afuhe'ina zamageni' hianagi, zamagra agrira keni' osu'naze. ⁹ Josefe'a ko'ma afuhe'inte ava'na kezamte'nea agesa nentahino anage huno zamasmine, Tamagra mopati afureta kenaku e'naze. ¹⁰ Hianagi zamagra anage hu'naze, a'o, rantimoka kagri eri'za vahe'mota ne'za miza senaku e'none. ¹¹ Tagra magoke ne'mofo mofavre nagakita, tamage vahe mani'none. Hagi eri'za nagaka'mota tagra mopa afure' vahera ome'none. ¹² Anage hazanagi ke'zmi rezmanteno agra anage hu'ne, A'o, kegava osu'nona mopati afureta kenaku tamagra e'naze! ¹³ Hige'za zamagra anage hu'za asami'naze, Eri'za vahe'kamota maka 12fu'a vahekita magoke ne'mofo ne'mofavre naga mani'none. Hanki amitenamo'a Kenani mopare nerfa'ene manigeno, magotimo'a hago fri'ne. ¹⁴ Hianagi Josefe'a amanage huno rentase hu'ne, Tamagra mopati afure vahere hu'na neramasamue. ¹⁵ Tamagrama tamage nehaze hunama nagrama hanuana, amanahu hugahaze. Fero avufi hanave'ane ke huankita, ama kumara atreta ovu'nesageno, neramagna amare' e'nige'na kete'na, tamatrenugeta mopatamirega vugahaze. ¹⁶ Hagi mago'mofo huntenkeno vuno neramagnana ome avreno eno. Hanki ruga'amota kinafi mani'nesageno, tamagenoka hugetama hunazana, tamagu'areti tamage hunafi kaneno. Havigema hanuta Fero avufina, tamage tamagra mopati afureta kenaku enaza vahere hu'na hugahue. ¹⁷ Ana nagara maka kina nOMPI 3'a zagegnafi zamavarentene.

18 Hagi namba 3ma hia zagegnarera Josefe'a amanage huno zamasmine, Nagra Anumzamofonku koro nehugu amana'ma hanazana manigahaze. 19 Hagi tamage vahe'ma mani'nesuta, atrenkeno mago neramafu kina huno mani'nena, ruga'amotma witi ne'zantmia erita zamaga zanku'ma nehaza naga tamirega viho. 20 Hianagi neramagnana ome avreta nagrite ehanatiho. Anama nehanageno ketamimo'a tamagesesigeta ofrigahaze. Hige'za kema zamasmiaza hu'naze. 21 Zamagra zamagra amanage hu'naze, tamage neragnana haviza hunte'none. Na'ankure negonkeno agra o'e nehigeta antahiomuna nona'a ana knazamo'a tagriter fore nehie. 22 Rubeni'a ke nona'a amanage huno zamasmine, Nagra ontamasami'nofi, ana mofavrea azeri havizana osiho nehugeta ke'nia antahi onami'naza nona'a, menina agri'ma ahe fri'nona zamofa nona'a knazana enerune. 23 Zamagrama antahi'zana Josefe'a ketia nontahie hu'za hu'nazanagi, agra antahine. Na'ankure Josefema kema rekrahe humi vahe'mo'a amu'nozamifi mani'neni, nanekea akrehe huno zamasmine. 24 Josefe'a zamatreno vuno zavi ome atete'no, eno eme kema hunezmino'a, eri'za vahe'a zamasmige'za, Simeonina azeri'za negage'za azante nofi anakinte'naze.

Simeon nezmagnanteku hu'za azeri'za Isipi ante'naza naneke

25 Huteno Josefe'a hige'za witi ne'zana beki ku'zmifi eriri nezmante'za, zagozmia ana zanke hu'za beki kuzmifi eriri nezamante'za,

kantega nevu'za nemema vanaza kave'ene eriri zamante'naze. ²⁶ Hige'za donki afu'zmimofogo agumpi witi ne'zama eririzmantaza erinte'za anantetira atre'za vu'naze. ²⁷ Kantega umsenaku hazarega mago'mo donki afu'amofogo ne'zama aminaku beki ku'a eriheta huno keana, beki ku'amofogo avazare zago'a me'negenogogo ke'ne. ²⁸ Afuhe'igizmia anage huno zamasami'ne, Beki ku'niafi zagonia eriri nante'nazanki keho. Hige'za zamahirahi nerege'za koro nehu'za rukre hu'za ovufi avufi nehu'za, anage hu'naze, Naza ama zana Anumzamo'a hunerante?

²⁹ Hagi zamagrama Kenani mopare unehanati'za, maka'zama fore huzmi'nea nanekeza nezmafa Jekopuna amanage hu'za asmi'naze. ³⁰ Ana nera, ana mopa kegava kri'nea ra nekino, hanave kefintike kea huno, tamagra mopati afureta ke vahe e'naze hu'ne. ³¹ Hianagi tagra anage huta asami'none, Tagra tamage vahe mani'nonanki, afure vahera omani'none huta asami'none. ³² Tagra 12fu'a kogna nagakita, magoke ne'mofogo mofavre nagare. Magotimo'a omanigeno, neragana'a nerafa'ene menina Kenani moparega mani'ne. ³³ Anage hunkeno ana mopama kegava kri'nea ra ne'mo'a amanage huno tasami'ne, Mago nermafuna nagrite netretma, witi ne'za eneritma zamagaku'ma nehaza nagatamirega viho. E'inama hanage'na, tamage vahe mani'naze hu'na nagra antahigahue. ³⁴ Hagi nagnatamimofona avreta enkena negena, tamagra tamage huta mopa afureta ke vahera omani'naze hu'na antahi neramina, neramafuna avreraminena ama mopafina amne vute'ete

huta ne'zana miza nehuta zagorera atregahaze huno hu'ne. ³⁵ Anage hute'za beki ku'zmifinti ne'zama eri'za e'naza herafinaku nehu'za kazana ana kognamokizmi zago'zmia kona anakinare beki ku'zmifi metere hu'negeno, ana zagoma nezmafa'enema nege'za tusi koro hu'naze. ³⁶ Nezmafa Jekopu'a amanage huno zamasmine, Tamagra mofavre onte ne' kna hunenantaze. Josefe fanane higeno, Simeon fanane higeno, Benzamenina ana zanke huta avregahaze, ana maka zamo'a ha' renante. ³⁷ Rubeni'a nefana anage huno asamine, Benzamenima avre'na omesugenka tare ne'mofavreni'a zanahe frigahananki, nagri nazampi antege'na avre'na vute'na avre'na aneno. ³⁸ Nehigeno Jekopu'a anage hu'ne, Nagri nenamofa' kagranena uoramigahie. Nankure nefu'a frigeno, agrake mani'ne. Kama nevnageno kantegama hazenkema omeri'nige'na, efe nazokamate'nea vahera nasuzamo nahefri'na fri'na fri vahe kumapi (Seol) umanigahue.

43

Ete Isipi vu'naza naneke

¹ Ana knafina Kenani mopafina tusi zamagatontoza fore huno vu'ne. ² Isipi mopareti'ma mizase'za eri'za e'naza ne'zama nehana hazageno, nezmafa'a amanage huno zamasmine, Ete mago'ene vuta ne'zana ome mizaseho. ³ Hianagi Juda'a amanage huno nafa'amofona asamine, Ana kva ne'mo'a hankavenentake ke huranteno amanage hu'ne. Tamagra nagna tamimofoma avreta

ome sanage'na tamavufina ontamagegosue huno higeta e'none. ⁴ Kagrama naganatima atresankeno'ma tagra'enema esaniana, tagra uramita nezanka'a ome miza huta egahune. ⁵ Hianagi kagrama Benzamenima atresnankeno'ma tagra'nema omesniana tagra ovugahune. Na'ankure ana Isipi kva ne'mo'a amanage huno tasami'ne, Tamagna timimofoma avretama omesazana nagri navumo'a ontamagegahie hu'ne. ⁶ Anage nehazageno Jekopu'a (Israeli) amanage hu'ne, Tamagra nahigeta ana kva nera magora naganatia mani'ne huta asmi'nageno ananke hu'ne? E'ina'ma hu'naza zamo'a nagrira tusi'a zampi nazeri haviza haze. ⁷ Hianagi zamagra asami'za, Ana kva ne'mo'a ana maka'mota tantahige tantahige huno tagriku'ene, vahetigu'ene, tantahigeno amanage hu'ne, Nermafafa' ofri amne mani'nefi? Hagi magora naganatamimo'a mani'neo? Huno higeta tamagra naganatamimofona avreta eho hani'a nanekea ontahineta kenona'a hu'none.

⁸ Hutazageno Juda'a nafa'amofa Jekopuna amanage huno asmi'ne, Ana ne'mofavre Benzamenina huntogeno nigrane vanigeta, tagrane kigrane mofavre'zagatine tagakura huta ofrita mani'mneno. ⁹ Nigrani'a huvempa huanki'na Benzamenina kegava krintegahue, hanki kvama hu'so'e osanugenoma hazenkema eri'na ana knazana nagra erigahue. Hagi kagri kavure'ma avre'na omesuna nagra ana knazana erigahue. Nehanugenoma knazamo'a nigrane mevava hugahie. ¹⁰ Hianagi tagrama avega ontetasina, menina tagra tare zupa vuta ete huta

ne'zana eruntesine.

¹¹ Nezmafa Israeli'a amanage huno zamasami'ne, Tamagrama Benzamenima avreta vunaku'ma hanuta amana hiho, mago'a knare'nare zafa rgama mopatifima me'neana kutamifina erinerita mago'a tusa masevene (balm), tumemofu rima'ane, (honey) mananentake masavene, mananentake zafa rine, pistasios zafa ragane, almoni zafa raganena eri'neta vuta ana kva nera musezana ome amiho.

¹² Ana nehuta mago'a zagoa eri aguheta tamazampina e'rineta, zamage kaniza e'ririnegahazanki, kutamifima erarinagetama erita e'naza zagonena erineta vuta ome amiho.

¹³ Ana nehutma nagna tami'mofona otita ame huta avretma ete ana kva nete viho.

¹⁴ Hagi nunamu huankino hihamu'ane Anumzamo ana ne'mofu avure asunku huramantesuno'a, mago neramafune, Benzamenikiznia zanatre sanigeke ete egaha'e. Hagi nagrama mofavre ni'amokizmigu'ma nasunku'ma hanuna, nagra nasunku nehu'na manigahue.

¹⁵ Jekopu'a anage hige'za mofavre naga'amo'za ana muse'zana (gift) e'neri'za, mago'ane zagoa eriguhe'za zamazampi e'neri'za, Benzamenina nevre'za oti'za Isipi moparega vu'za ana kva ne' Josefe avure uoti'naze.

Josefe'a Benjameni age'nea naneke

¹⁶ Hagi zamagranema nagana'amo Benzameni ne-egeno Josefe'ma negeno'a noma'afi eri'za ne'a amanage huno hunte'ne, Ama vahera zamavarenka nOMPI ome nezmantenka, mago afu ome ahenka krenka ne'zana retro huo.

Na'ankure zamagra nagrane feru ne'zana negahune. ¹⁷ Eri'za ne'amo'a agrama ke hiaza huno zamavareno Josefe nompì ome zamante'ne. ¹⁸ Anama huno Josefe eri'za ne'mo'ma zamavareno nompì vige'za kore nehu'za amanage hu'za hu'naze. Ko'ma kutifima eriri rante'nea zagoreku huno tavre noma'afi tanteankino, tantahinegeno tazerino kazokzo eri'za vahe'a trohu neranteno mika donkitinena avre vagaregahie. ¹⁹ Anage nehu'za Josefe nompì eri'za nete, Josefe no kasante vu'za ome asami'za, ²⁰ amanage hu'naze, ra netimoke, tagra ko'ma amare e'tama nezama eme miza senona naga e'none. ²¹ Hianagi ne'zama miza huteta, kantega umsenaku hunte kutima eriheta huta konana, magoke magokemota ne'zama mizase'nona kante zagotia kutimofò avazare me'negeta keteta ama erita e'none. ²² Aza ana zago'a eririranteneo e'i ana vahera onke'none. Antahita keta osu'neta ana zagone ete mago'ane ne'za miza hanune huta eritru huna zagonena erineta e'none. ²³ Anage hazageno Josefe eri'za ne'mo'a amanage huno zamasmì'ne, Knare huta manigahazanki koro osuta akoheta maniho. Tamagri Anumzane, neramafa Anumzamo kutamifina zagoa eriramante'negahie. Nagra zagotmia ko namizage'na eri'noe. Nehuno Simeoni ome avreno eme zami'ne. ²⁴ Ana huteno Josefe eri'za ne'mo'a nompì zamavareno eno, tina tagi zamige'za zamaga sese nehazageno, donki zamimofona ne'zana zami'ne. ²⁵ Ana nehazage'za Josefe'ma agra noma'afi ferura ne'za negahune hige'za antahi'nagu avega ante'za mani'ne'za

musezana (gift) eri antente'naze.

²⁶ Hagi Josefe'ma nontegama ne-ege'za nege'za, musezama eri'za e'naza zana eme nemi'za mopafi zamarena re'za avuga kepri hunte'naze. ²⁷ Anante Josefe'a knare huta mani'nazo huno hu so'e hunezmanteno, anage huno zmantahige'ne, Ko'ma neramafanku'ma ozafa reno mani'ne huta nasmi'nazana, agra menina knare huno mani'nefi? Ofri mani'neo? ²⁸ Hige'za zamagra anage hu'za asmi'naze, Nerafa'a eri'za nekamo'a knare huno ofri mani'ne. Anage hu'za nesami'za agafi kepri hu'za razampi antahimi'naze. ²⁹ Ana hunentageno kesga huno nagna'amofa Benzameni, nerera mofavre negeno amanage huno hu'ne, Ama mofavrea neragana e'ma hutama nasmi'naza mofavrefi? Josefe anage nehuno, Anumzamo'a knare huno mofavrenimoka kaza huno asomu hugantegahie hu'ne. ³⁰ Josefe'a negna negeno zavi atesia agesa higeno, hantka huno zamatreno zavi ate'sia kumaku hakreno nemasefinka asafi (rum) ufreno zavi ome ate'ne. ³¹ Zaviteteno avugosa sese huteno asu'zana eri rentrako nehuno, megi'a atiramino amanage huno zamasmi'ne, ne'za atinketa namaneno. ³² Josefe ne'zana arure atimi'za, zamagrira arure atinte zamante'za, Isipi naga'mo'za zamagragu ne'zana ne'naze. Na'ankure Isipi vahe'mo'za Hibru vahe'enena magopina bretia onegahaze. Isipi vahe'mo'za Hibru vahe'enema magopi kave ne'zankura zamesra huno zamagotegahie. ³³ Hagi pusa mofavrreti agafa huno fore hu'nare, ranteti vuno osite zamazeri rempi huzmantage'za

mani'ne'za tusi'a zampi zamano nevazige'za zamagogogu nehu'za ovufi avufi hu'naze. ³⁴ Josefe itareti eri'za vahe'mo'za ne'zana refko hu'za afuhe'i ome ante nezmante'za, Benzameni tafepina 5fu'a vahe'mo'za nega ne'za antente'naze. E'ina hige'za magopi mani'ne'za knare hu'za ne'zane, tine nene'za muse hu'naze.

44

Josefe'a negna kupi kapu'a eririnte'nea naneke

¹ Anante Josefe'a noma'afi eri'za ne'amofona anage huno asmi'ne, Beki ku'zmifina eri'zama vanaza avamente ne'zana erivite nezmantenka, zago'zmia zamente zamente ku avazare eriri zamantetere huo. ² Hagi Silvare kapuni'a nagana zami'mofo ku avazare eriri nentenka, witima mizase'nea zagonena eririnto, higeno eri'za ne'mo'a Josefe'ma asmiaza hu'ne. ³ Masa hu'za nehigeno, ana vahetmina huzmantege'za donki zamine vu'naze. ⁴ Zamagra rankumara atre'za afete ovu'nageno, Josefe'a eri'za ne'amofona anage huno asami'ne, Otinka ana vahera zamavaririnka ome zamazerisunka anage hunka zamasmio. Na'a higeta knare'zama huma neramanteana havizana hunteta silvare kapu'a erita e'naze? ⁵ E'i ana kapufintira ranimo'a tinkera noneanki, henkama fore'ma hania zana ana kapufintike nege. Tamagra e'inahu'ma hazana havi tamavu'tamava hu'naze hunka ome zamasamio. ⁶ Higeno agra zamavaririno ome zamazerino, Josefe'ma hia nanekea ome zamasamige'za, ⁷ Zamagra anage hu'za asmi'naze, Na'a higeno rantimo'a amanahu

kea nehie? Eri'za vahe kamota amanahu'zana huga osu'none! ⁸ Hagi beki ku avazare'ma me'negeta zagoma haketa eriteta Kenani mopareti eritama kagrite'ma e'nonana ko. Inankna huta kagri ramofu nompintira silivao, golia musufa segahune? ⁹ Ina eri'za vahe kamofu beki kupinti'ma hakenka eri fore hanunka, ana mofona ahe frisnanketa, tagra rantimofu kazokazo eri'za vahe manigahune. ¹⁰ Agra anage hu'ne, Menina kema hazaza hugahue, iza'o eri'nenige'na hakena eri fore hanumo nagri kazokazo eri'za ne' manigahie. Hanki anazama osu'namota knare hu'nazankita amne vugahaze. ¹¹ Anage hige'za mago mago'moza ame hu'za ku'zmia hanti mopafi ante'za, eri heta hazageno, ¹² Josefe eri'za ne'mo'a nempu'zmimofu kuteti agafa huno haketeno vuno nagna zamimofu kute uhanatino, ana kapua Benzameni beki kupi me'negeno keno eri fore hu'ne. ¹³ Anante zamagra kukena zamia sagne nehu'za, hakarezazmia donki agumpi erinte'za ete rankumatega vu'naze. ¹⁴ Anante Juda'a afuhe'zane Josefe nonte enehanati'za, Josefe'a nompinka mani'nege'za avuga mopafi ruzagani'za mase'naze. ¹⁵ Josefe'a afuhe'ikizmi anage huno zamasmine, na'a higeta havizana hu'naze? Tamagra ontahi'nazo, nagra kasnampa (divinesen) tro hu'na oku me'nenia'zana ke'na eri fore osugahuo? ¹⁶ Higeno Juda'a anage hu'ne, na'ane huta ranimoka hugahune. Inankna huta hazenkea osu'none huta hugahune. Anumzamo kagri eri'za vahe'mofu kumira keno eri fore hu'ne, Antahio, kapu eri'negenka kenka eri fore

hu'namo'ene tagranena ranimofo kazokzo eri'za vahe manigahune. ¹⁷ Hianagi Josefe'a amanage huno zamasmi'ne, Nagra e'inahu'zana osugahue. Ina nemofu beki kupinti kapu ni'ama eri fore'ma hu'nemo, kazokazo eri'zana eri nantegahie. Hagi ruga'amota neramafa'ma mani'nerega tamarimpa frune vugahaze. ¹⁸ Juda'a Josefente erava'o huno anage hu'ne, ranimoke, muse (plis) hugantoanki, knare kagri eri'za vahe'mo'na kagesafinkea hugahuo. Kagra, Fero'enena mago'zahu hu'na'anki, krimpa kna eri'za vahe kamo'na huonanto. ¹⁹ rantimoka anage hu'nane, Tamagrira neramafa'ene neramagna enena mani'neo hunka eri'za vahekamota tantahige'nane? ²⁰ Hanketa tagra rantimoka anage huta kasami'none, nerafa'a ranafa refinka neraganana ante'ne. Hagi nezanarera'a tare zanante'neankino nempu'amo'a frigeno, agrake mani'negeno, nefa'a tusiza huno avesinente. ²¹ Huta hunkenka kagra eri'za vaheka'motagura anage hu'nane, ana mofavrea avreta nagrite enke'na ka'nenno hu'nane. ²² Hianagi tagra ranti'mokagura anage hu'none, osi ne'mo'a nefana otregahie. Hanki nefama atreno esigeno'a nefa'a frigahie huta kasami'none. ²³ Hianagi kagra eri'za vahekamotagura anage hu'nane, neramagnama avreta omesuta, nagri navufina onke'gosaze. ²⁴ Anankema hutanketa tagra nerfa hirega kagri eri'za vahete uhanatita, rantimokama hana kea ome asmi'none. ²⁵ Hagi mago'a kna evutegenno nerafa'a anage hu'ne, ete vuta mago'a ne'zana ome miza seho hu'ne. ²⁶ Hianagi tagra anage hu'none, tagranema

neragana'ma ovanigeta, tagra uoramigahune. Neragana'ma tagranema ovanigeta ana ne'mofo avurera ovugahune hunkeno, ²⁷ kagri eri'za vahe nerafa'a tagrikura anage hu'ne, a'nimo'ma tare ne'mofavrema kase nami'neana tamagra antahi'naze. ²⁸ Mago'mo'a fanane hige'na nagra anage hu'noe, mago'a zagamo aheno tagana vazinegahie nehu'na, nagra mago'ene onke'noe hu'ne. ²⁹ Nehuno mago'ene amanage hu'ne, Neganama avreta vanageno'ma, anahu hazenke erisigeta, nagrira efe nazokara nazeri ante henkma tesageno nasuzamo nahe frina, fri vahe kumapi (Seol) umanigahue huno hu'ne. ³⁰ E'inage hu'negu kagri eri'za vahe nenfante nagra vanugenno, ana mofavrema nagrane omesiana, nenfa'a agu'amena ana mofavrefi ante'neankino, ³¹ ana mofavrema naganema ovanigeno'ma kesuno'a agra frigahie. E'inama eri'za vahe ka'mona hanuna, nenfana eri'za ne' ka'a efe azokara azeri ante henkma antesugenno asuzampi mani'nenno, fri vahe kumapi (Seol) umanigahie. ³² Hanki'na eri'za vahe'kamo'na anage hu'na ana nekura huvempa hu'noe, nenfaga nagrama avre'na omesugenno'a ana knazana nagrite mevava hugahie hu'na hu'noe. ³³ E'ina hu'negu muse (plis) hugantoanki natrege'na nagra eri'za vahe kamo'na neragna nona hu'na kazo kazo eri'zana ranimoka eriganta'nenno, neragnana atrege'no nefuzane vino. ³⁴ Na'ankure asuzamo nenfana azeri haviza huzanku nentahuanagi, inankna hu'na nenfantera vugahue nenagnama ovanige'na?

45

Josefe'ne huno afuhe'inte agra'a huama hu'nea naneke

¹ Josefena asuzamo'a avitegeno asunku'zana azeriga osuno, anante oti'naza vahekura ranke huno anage hu'ne, Hakare'amota amafintira meg'i'a atiramih'o, hige'za atiramizageno Josefe'a nefu'zane mani'nen'o huama huno, nagra Josefe'ne huno zamasi'ne. ² Nezmasamino krafa huno zavi netege'za, Isipi vahe'mo'za nentahi'za vu'za Fero nomp'i nemaniza vahera ana zamof'o agenkea ome zmasamizage'za maka'moza antahi'naze. ³ Anante Josefe'a afuhe'mokizmia anage huno zamasm'i'ne, nagra Josefe'ne! Hanki nenfa'a knare huno mani'nefi? Higeno afuhe'mokizmia tusi'a zamagogo fege'za magore hu'za kea osu'za mani'naze.

⁴ Anante Josefe'a afuhe'mokizmigu anage hu'ne, Muse (plis) hurmantoanki nagrite erava'o hiho. Zamagra anante erava'o hazageno anage huno zamasm'i'ne, tamagrama zagore'ma natrage'za mizase'za Isipima e'naza ne' tamagri neramafu Josefe'ne. ⁵ Hianagi tamagrama mizante'ma natregenama e'noa zankura, tamagra ramagra tamarimpa ohe ahea osiho. Na'ankure tamagra'a natrage'na amafina eomani'noanki, Anumzamo hunantege'na egota hu'na vahe'mo'za ofri manisagu emani'noe. ⁶ Na'ankure agate'zamo'a tare kafu evigeno, 5fu'a kafua amne me'neanki'za hoza eri'za kri'za onkafigahaze. ⁷ Hagi Anumzamo hunantegen'a ofrita manisagu egote'na e'noe. Ama mopare

tamazerise nehu'na, agate kna'afina tamagrira tamazama hanuana tusi'a knare kankamumpinti tamaza hugahue. ⁸ E'ina hu'negu, tamagratmi hunantage'na amafina ome'noanki, Anumzamo hunantege'na e'noankino, Agra'a nazeri otige'na Feronā antahintahi nemi'na, noma'a kegava nehu'na, mika Isipi mopanena kegava hu'noe. ⁹ Hagi menina ame huta nenfa'ma mani'nerega vuta, anage huta ome asmiho, negamofō Josefena, Anumzamo'a rankva vahe Isipia azeri oti'neanki, hantka hunka eno, huta ome asmiho. ¹⁰ Hagi kagrane mofavre naga ka'ane, kagehe'inena nezmvarenka, sipisipine, meme kevune, bulimakao kevune, mika feno zanka'anena enerinka enka nagri tvaonte Goseni mopare emanigahane. ¹¹ Anantega emani'nenage'na 5fu'a agatontoma hu kafumofō agu'afina, nagra ne'zana tamigahue. Hagi kagrane, mika nonka'afima mani'naza vahe'taminema omesutma tamunte omnena tamagaku hugahaze. ¹² Hanki keho, tamagra negageno nagana'nimo Benzameni enena negege'na, nagra'a nagipinti Josefe'na ama kea tamagrira neramasmue. ¹³ Hagi Isipi mopafima ra nagima eri'na mani'noa zankue'ene, mika knare'zama Isipi me'negeta kaza zamofō nenekea nenfana ome nesamita, ko ame' hutma avreta kama eho. ¹⁴ Anante negna Benzameni anankempi ome azeri anukino zavi atentegeno, Benzameni'a ana zanke huno zavi ate'ne. ¹⁵ Josefe'a miko nefugizmi zamantako nehuno zavi atezamantetege'za, henka nefu'zane keaga hu'naze.

¹⁶ Josefena nefu'za e'naze kema, Fero'ene

eri'za vahe'amozanena nentahiza muse hu'naze.
¹⁷ Anante Fero'a Josefenkura anage hunka negfu'gizmia zamasamio hu'ne, Kutuntamia donki afu agumpi erinteta avreta Kenani moparega viho, ¹⁸ vutma neramafane maka nontamifima nemaniza vahe'ene zamavareta nagrite enke'na, so'e mopa Isipi nagra tami'nenana anampi maniho. ¹⁹ Menina nagra huneramantoe, karisia Isipiti erita vuta osi mofavre tamine, a'ne tamine, nermafanena ome avreta eho. ²⁰ Tamagra miko zantamigura tamagesa ontahiho, Isipi moparetira knare'za erigahaze.

²¹ Hige'za Israeli amohe'za Fero'ma ke'ma zamasmiaza nehazageno, Fero'ma asamia kante anteno Josefe'a karisia nezamino, kantegama nemema vanaza ne'zanena zami'ne. ²² Mago mago'mofona Josefe'a magoke kukena amitere nehuno, Benzamenina 5fu'a kukenagi, 300'a silva zagone ami'ne. ²³ Nefana ama'a zantami antente'ne, 10ni'a donkimofa agumpina Isipi mopafima knare'nare zantamima me'nea zantamina eri antenenteno, 10ni'a donkimofa agumpi witi rgaramine, raisi rgaramine (grain) nezmino, nezmafa kantega ne-eno neme esia kave'enena antentege'za eri'za vu'naze. ²⁴ Anante Josefe'a huzmantege'za atre'za vu'za nehazageno, anage huno zamasmine, Kantegama nevuta ha' fra osiho! ²⁵ Hagi zamagra Isipitira e'za Kenani mopare nezmafa Jekopunte ehanati'naze. ²⁶ Zamagra anage hu'za nezmafana eme asmi'naze, Josefe'a ofri amne mani'ne, tamage agra Isipi mopa miko kegava kri'ne, nehazageno ana kegura agesa tra'nereno antahi

ozami'ne. ²⁷ Hianagi zamagra mika ke Josefe'ma huzmante'nea kea, nezmafa eme nesmizageno nentahino, karisima negeno'a, nezmafa Jekopu agu'amo'a kasefa higeno muse hu'ne. ²⁸ Anante Israeli'a anage hu'ne, ha knarere, mofavrenimo'a ofri amne mani'ne. Nagra vu'na ome kete'na henka frigahue.

46

Jekopu'a Isipi vu'nea naneke

¹ Hagi anagama huteno'a Israeli'a afufenoma'a miko enerino Isipi vunaku nevuno Bersebama unehanatino'a, nefa Aisaki Anumzamofontega ofa Kresramana vunte'ne. ² Ana kenagera Anumzamo'a ava'nagna zampi Israelina amanage huno asmi'ne, Jekopuo, Jekopuo higeno, ama mani'noe. ³ Higeno Anumzamo'a anage hu'ne, Nagra Anumzamo'ne, nafakamofo Anumzane, Isipi vuzankura korera osuo na'ankure, nagaka'a Nagra zamazeri hakare hugahue. ⁴ Kagrane magoka Isipia uramitena, ete kavre'na marerigahue. Hagi Josefe'a kavurga erisu huno asegantegahie.

⁵ Anage higeno, Jekopu'a Bersebati otino nevice'za amohe'za Fero'ma ome avreta eho huno'ma zami'nea karisfi nezmafa Jekopune ne'onse mofavre nagazmine a'nane nagazmine, hu'za anampina zamavarente'za vu'naze.

⁶ Mika afuzagazmine, fenozminema Kenani mopareti'ma eritru hu'nazane eri'za Isipi e'naze. Jekopu'ene agehe'zane magoka maka erami'naze.

⁷ Maka mofavre'a zagane, agehe'zane, mofa'ne

zaga'ane, agehemofone naga'ane, agripinti'ma fore hu'naza naga'ane zamavareno Isipi vu'ne.

Isipima e'naza nagamofo naneke

⁸ Jekopu mofavre naga'ma Isipima vu'nazana naga'mokizmi zamagi'a ama'ne, Rubeni'a Jekopuna agonesa mofavre. ⁹ Rubeni ne'mofavre naga'mokizmi zamagi'a, Hanoki'e, Palu'e, Hezroniki anantera Karmi'e. ¹⁰ Simioni ne'mofavre naga zamagi'a Jemueli'ma, Jamini'ma, Ohati'ma, Jakini'ma, Zohariki'ma, Sauriki'za, Kenani kumate a'mofo mofavre naga mani'naze. ¹¹ Hagi Livae ne'mofavremokizmi zamagi'a, Gersoni'ma, Kohati'ma, Merari'e. ¹² Hagi Juda ne'mofavre naga'mokizmi zamagi'a, Eri'ma, Onani'ma, Sela'ma, Perezi'ma, Zera'e. (Hianagi Erike, Onanikea Kenani mopare fri'na'e.) Hagi Perezi mofavrerarena Hezroni'ene Hamulike. ¹³ Hagi Isaka ne'mofavre naga'mokizmi zamagi'a, Tola'ma, Puva'ma, Iobu'ma, Simroni'e. ¹⁴ Hagi Zebuluni ne'mofavre naga'amokizmi zamagi'a, Seredi'ma, Eloni'ma, Jalili'e. ¹⁵ Ama'i Lia'ma Padan-Aram mani'neni Jekopunteti kase zmante'nea mofavreramine. Hagi mofara magoke anteneankino agi'a Daina'e. Hagi ana miko ne'mofavrene, mofa'ne naga'anena 33'a vahe forehu anante anante hu'naze.

¹⁶ Hagi Gati mofavre nagara, Zifioni'ma, Hagi'ma, Suni'ma, Ezboni'ma, Eri'ma, Arodi'ma, Areli'e. ¹⁷ Hagi Asa ne'mofavre nagara, Imna'ma, Isva'ma, Isvi'ma, Beria'e. Hanki nezmasaro agi'a Sera'e. Beria ne'mofavremokizni zanagi'a,

Heberiki, Malkieli'e. ¹⁸ Hagi ama'i Lia kato mofa Zilpa'ma Jekopunteti'ma kasezmante'nea ne'mofavre naga'mokizmi zamagi'e. Zilpama kasezmantege'zama fore hu anante anante'ma hu'nazana 16ni'a vahetami fore hu'naze. ¹⁹ Jekopu nenaro Resoli ne'mofavrerarena Josefe'ene, Benzamenike. ²⁰ Josefe'a Isipi mopare umani'negeni Manaseke, Efraemikea fore hu'na'e. Asenati'a Potifera Oni kumate (mago agi'a Heliopolis) mono kva ne'mofo mofa'mo, kase ami'ne. ²¹ Hagi Benzameni ne'mofavre nagara, Bela'ma Besa'ma, Asbeli'ma, Gera'ma, Namani'ma, Ehi'ma, Rosi'ma, Mapimi'ma, Hapimi'ma, Ardi'e. ²² Hagi ama'i Resoli'ma Jekopunteti'ma kase zamante'nea mofavre nagamokizmi zamagi'e. Hagi Resolima kasezmante'nefinti'ma fore hu anante anante'ma hu'nazana ana makara 14ni'a vahe fore hu'naze. ²³ Hagi Dani'a magoke ne'mofavrea ante'neankino agi'a Husimi'e. ²⁴ Hagi Naftali ne'mofavre nagara, Jazili'ma, Guni'ma, Jezeri'ma, Silemi'e. ²⁵ Hagi ama'i Lebani'ma mofa'amofa Resoli'ma ami'nea kato mofa Bilha'ma Jekopunteti'ma kasezmante'nea ne'mofavre naga'mokizmi zamagi'e. Bilha'ma kasezmante'nea mofavre naga'pinti'ma fore'ma hu anante anante'ma hu'nazana ana makara 7ni'a vahe fore hu'naze. ²⁶ Ana maka Jekopu naga'ma Isipima e'nazana, agri'pintima fore hunante anante hu'naza nagaki'za, ana makara 66'a vahekino, anampina a'nene mofavreraminena ohampri'naze. ²⁷ Hagi Josefe'a Isipi umani'neni mofavre erifore hu'neana, tare

ne'mofavre kase zanante'ne. Ana hu'neankino Jekopu naga'ma Isipima mani'nazana ana makara 70'a vahe mani'naze.

Jekopu'a naga'ane Isipi uhanati'nea naneke

²⁸ Hagi Jekopu'ma eravaoma nehuno'a, Josefe'ma kama eme averi hanigeno Goseni kumate'ma vanigu, Judana huntegeno Josefentega vugota hu'ne. ²⁹ Ana higeno Josefe'a hosi afu'a retro huno karisifi marerino nefa Israeli ome kenaku Goseni vu'ne. Hagi nefama eme negeno'a, anankempi azeri anukino zavira zanra kna atente'ne. ³⁰ Anante, Israeli'a amanage huno Josefena asmi'ne, Ofrinka knare hunka mani'nanke'na kvugosafina eme koanki menina natrege'na mani'nena fri'nenno.

³¹ Higeno Josefe'a afuhe'inku'ene nefa nagaku'enena amanage hu'ne, Nagra mareri'na Feronte vu'na amanage hugahue, Nafuhe'zane, nafa'nimofo naga'enena, Kenani mopareti nagritega e'naze hu'na ome asmigahue. ³² Hagi zamagra afuzaga kva nehaza vaheki'za, sipisipizmine, memezmine, bulimakao kevuzmine nezmavre'za, maka feno zaminena eri'za e'naze, ³³ hanugeno'ma Fero'ma nankna eri'za eneriza vahere huno'ma tamantahima kenigeta, ³⁴ amanage hiho, Tagrane nerafa zanena eri'za vahe kamota, afu' kva huta korapa nehazave mani'nonte eta meninena e'none huta tamagrama hanageno'a, tamagrira tamatresigetma Goseni mopare umanigahaze. Na'ankure Isipi vahe'mo'za trazama nenaza afutamima kegavama nehaza vahekura, zamesra

huzmante'za zamagote'nezmantaza vahe
mani'naze.

47

Jekopu naga kevumo'za Goseni umani'naza naneke

¹ Anante Josefe'a amanage huno Feron a ome asami'ne, Nafani'ane, nafuhe'zane maka sipisipi'zamine, Bulimaka'ozamine, maka zazmine Kenani mopa atre'za Goseni mopare emani'naze. ² Anage huteno afuhe'impinti Josefe'a 5fu'a vahe zamavareno Fero avure vigeno, ³ Fero'a ana afuhe'mokizmia anage huno zamantahige'ne, Nankna eri'za e'neriza nagare? Hige'za Feron a anage hu'za asami'naze, Tagehemofonteti'ma eno nerafante'ma eno tagrite'ma e'neana eri'za naga kamota tagra sipisipi afu kva nehu'na naga mani'none, ⁴ nehu'za Feronkura anage hu'naze, Osi'a gna ama mopare maninaku tagra e'none. Eri'za vahekamota afu'mofo ne'zana, trazana omanegen o aga'zamo Kenani mopare forehigu, menina muse (plis) hugantonanki, eri'za vahekamota tatregeta Goseni mopare umani maneno. ⁵ Anante Fero'a Josefena anage huno asmine, Negafa'ene, kafuhe'zanena kagritega e'naze. ⁶ Hagi Isipi mopamo'a kegava hankeno me'neanki, negafane kafuhe'inena knare huno tre tre hu'nenia mopa zamige'za Goseni maniho. Hagi kegeno anampima knare vahe'ma mani'nesiana huge'za, nagri bulimakao afura kegava hiho. ⁷ Anage higeno Josefe'a nafa'amoyo avreno Feronte egeno, Jekopu'a asomu ke Feron a

hunte'ne. ⁸ Fero'a anage huno antahige'ne, Kagra nama'a zagegafu hu'nane? ⁹ Higeno Jekopu'a Feronkura anage hu'ne, Nafahe'za zaza kna maniza e'nazanagi, nagra atupa'a knafi natagura huna ne-ena, 130'a zagegafu hu'noe. ¹⁰ Jekopu'a asomu ke Feron hunderteno atreno vu'ne. ¹¹ Higeno Josefe'a nafa'amofone, afuhe'inena zamavareno Isipi mopamo'ma knare huno tretre hu'nerega, Rameses kaziga Fero'ma hu'nere mopa ome regori zamige'za mani'naze. ¹² Josefe'a nefane, afuhe'ine, nefa nompima nemaniza vahe'ene, osi mofavre naga'enena, mani'naza avamente ne'zana zami'ne. ¹³ Hianagi Isipi mopafine, Kenani mopare'enena tusi'a zagereno mikazana tefanane higeno, mika mopafina ne'zana omnetfa hu'ne. ¹⁴ Josefe'a Isipi mopareti'ene Kenani mopareti'ma maka zagoma eri'za ne'zama eme mizasaza zagoa eritru huteno, erino Fero nompima zagoma nentazafi ana mika ome ante'ne. ¹⁵ Hagi Isipi vahe'mo'zane Kenani vahe'mo'zama zagozmima ne'zante'ma maka atre'za eri hanama hutage'za, Isipi vahe'mo'za Josefente e'za anage hu'naze, zagotia hago atreta erihna hu'nonanki, frisunki ne'zanaramio. ¹⁶ Anante Josefe'a anage huno zamasami'ne, Zago tamima omanea nona'a, afu'zagatmi eme naminke'na afu tamimofono nona hu'na ne'zana refko hurami'nenno. ¹⁷ Hige'za hosiramima, sipisipiramima, memekiramima bulimakaoramima, donki afu'zagaramima hu'za zamavare'za Josefena eme nemizageno nona huno, ana kafufima nesaza ne'zana zami'ne.

18 Ana kafuma vagarege'za mago zagegafurera Josefente ete e'za anage hu'naze, rantimoka kavurera fra okigahune. Zagotia hago kagrite atreta eri hana nehuta, mika afutamina rantimoka kagrite atre vagare'none. Hagi rantimoka menina tagrane mopatige asizanke me'ne. 19 Nahanigeta tagra frisunkeno mopatimo'a havizana hugahie? Tagri'ene mopatinena nezanteti miza hugeta, tagra Feronte kazokazo eri'za erinenteta manimneno. Nehunka avimza tamigeta tagra ofrita mani'nesunkeno, ama mopamo'a, trankino megusa avu'avara osino. 20 Hazageno Josefe'a mika Isipi mopa ne'zanteti mizaseno Feron a eri ami'ne. Mika Isipi vahe'mokizmia zamaga'zamo'a zamazeri havizantfa hige'za mopa zamia ne'zante atrageno, ana mika mopamo'a Fero mopa sevara'ne. 21 Hagi Josefe'a ana mika vahetamina kazokazo eri'za vahere huno, Isipi mopamofu ruga raga atupa'aregati zamavareno, ranra kumatmimpi ome zamante'ne. 22 Hianagi Josefe'a pristi vahe'mokizmi mopa miza osegeno, Fero'a ana pristi vahera ne'zana zamige'za nene'za mopazmia zagorera otre'naze.

23 Hagi Josefe'a amanage huno maka veara zamasmine, Keho, hago menina tamagri'ene mopatmi'nena Fero miza semi'noe. Menina mago'a avimza timinena tamagra hoza eritma hankregahaze. 24 Hagi ne'zama hamare knarera 5fu'a ko'nama anaki'nuta, mago ko'na Fero nemita, 4'a ko'nafintira hozafi avi krisaza zane, nontamifi naga'ene ne'onse mofavre naga'mozanema nesazaza tamagra erigahaze.

²⁵ Hige'za anage hu'naze, Kagra knare kavukava hurantanketa ofrita mani'none! Knare agampu ra'nimofu avurera hiankita, Fero kazokzo eri'za vahe manigahune. ²⁶ Anage hazageno, Josefe'a Isipi mopamofu tra kea anage huno ante'ne, Hozafi kave'ma hamare'za 5fu'a kevuma antesafintira mago kevua kini ne'mofu amitere hugahaze hu'nege'za, ana hume neazageno eno ama knarera ehanati'ne. Hagi pristi vahe'mo'zage mopazmia otre zamagra'a eri'naze.

²⁷ Menina Israeli vahe'mo'za Isipi mopare, Goseni agu'afi mani'ne'za, mika zana erisanti nehare'za, rama'a vahe fore hu'naze. ²⁸ Jekopu'a Isipi moparera 17ni'a zagegafu mani'ne. Jekopu'ma manino'ma e'nea zagegafu'a ana maka'a 147ni'a zagegafu hu'ne.

²⁹ Israeli'ma (Jekopu) frisnia knamo atupa higeno, mofavre'a Josefe ke huno amanage huno asmi'ne, Muse (plis) hugantoanki kagrama nagriku'ma kave'ma sinante'sunka, menina kazana fenka namopi antenka musezana hunaverinka tamage hunka huo. Muse (plis) hugantoanki Isipia ase onantegahane. ³⁰ Hianagi nagrama frisnugenka, kagra Isipitira erinka vunka vahe'niama asema nezmantafi ome asenanto. Higeno Josefe'a huno, kema hanaza hugahue. ³¹ Agra anage hu'ne, Tamage hu'na hugahue hanunka, huvempa huo, higeno tamage hu'na ana hugahue huno Josefe'a asmi'ne. Anante Israeli'a (Jekopu) kepri huno sipare mani'neni Josefena muse hunte'ne.

48

Jekopu'a tare Josefe mofavre asomu ke huzanante'nea naneke

¹ Hagi mago'a kna evutegeni Josefena anage hu'za asmi'naze, Negafa'ma kri eri'nea nanekea antahinano, hu'za Josefe asmi'zageno, Josefe'a tare ne'mofavre'a Manasene, Efraemikizni neznavreno vu'ne. ² Vahe'mo'za Jekopuna ome asami'za, konkeno negamofu Josefe'a kagenaku ne-e, hu'za hazageno Israeli'a hanave enerino otino sipa'are mani'ne. ³ Anante Jekopu'a anage huno Josefena asmi'ne, Tusi'a Hanave'ane Anumzamo Lusi mopare Kenani fore hunamino asomu kea hunenanteno, ⁴ amanage huno Agra nasmi'ne, Antahio, Nagra hanugenon kagripintira vahera fore hunakare hu'za kumara ante'za nemanisage'za, vahe'mo'za hamprigara osugahaze. Ana nehu'na ana mopa kagehe'mofo zamisuge'za, erisanti hare'za mani vava hugahaze huno nasami'ne. ⁵ Hagi menina kagra tare mofavre znante'nane, Kenani mopare mani'nogenka, kamama Isipi mopare mani'nenka, kase znante'nana mofavrea nagrire, Efraemike Manasekea nagri mofavre manigaha'e. Rubeni'ene Simioni'enema mani'na'ankna hugaha'e. ⁶ Hanki henkama kasentesana mofavrea kagri mofavre manigahie, zamagra nezmafu zanagire makazana refko hu'za erigahaze. ⁷ Hagi korapara nagra Padan-Aramuti neogeno, Resoli'a frige'na nasunku hu'na afete Efrata me'nege'na, kantega Kenani mopafi Efrata vu kantega zavi eme nete'na asente'noe (E'i Betlehemie).

⁸ Anante Israeli'a Josefe ne'mofavrerarena neznageno anage hune, Ama aza mofavrerarene?

⁹ Higeno Josefe'a nefankura anage huno asmi'ne, Zanagra nagri mofavre'rarene Anumzamo'a amafi mani'nogeno nami'ne. Higeno Jekopu'a anage hu'ne, Zanavrenka nagrite egena asomu kea huznantaneno.

¹⁰ Hagi Israeli'a hago ozafareno avurga keso'e osu'ne. Ana higeno Josefe'a ne'mofavreararena zanavreno uravao higeno, zananukino antako huzanante'ne. ¹¹ Ana huteno Israeli'a anage huno Josefena asmi'ne, Nagra kagrira kvugosafina onkagegahue hu'na nagesa antahi'noanagi, menina Anumzamo'a natrege'na kagri'ene, mofavreka'ararena tamagoe.

¹² Anante Josefe'a nefa amoteti mofavre'a rarena neznavreno, avugati mopafi kepri hu'ne.

¹³ Ana huteno Josefe'a ana mofavre'ararena zanavreno uravao huteno, tamaga azanura Efraemina avreno, Israelina aza hoga kaziga nemino, hoga kaziga azanura Manasena avreno Israelina azan tamaga kaziga ami'ne.

¹⁴ Manase'a nempu'amo mani'neanagi, Israeli'a henka ne'mofo Efraemi asenire tamaga azana, nenteno hoga azana, nempu'amofa asenire anteno, azana anteganti antegma huno zananunte ante'ne.

¹⁵ Ana huteno asomu ke Josefena hunenteno amanage hu'ne,

korapa'ma nenfa Abrahamu'ene Aisakike Anumzamofa avure vano huna'a kna huno, nagrira Anumzamo mani'zaniafi sipisipi kva nehia kna huno kva hunanteno menina amagnare ehanatie.

¹⁶ Havi zampinti naza hu'nea ankeromo,
asomura huranantegahie.

Nagri nagimo tanagripi me'nigeno,
nenfa Abrahamune Aisakikizani zanagimo'enena
zanagripina meno vugahie.

Hanki zamagra tusi'a vahetami erifore hu'za miko
mopafi manigahaze.

¹⁷ Hagi Josefema kegeno nefa'ma azan tam-
agama Efraemi asenire nentegeni muse nosuno,
nefa azana Efraemi aseniretira erino Manase
asenire ante'ne. ¹⁸ Ana nehuno Josefe'a ne-
fana anage huno asmi'ne, Nenfaga e'inhura os-
unka, amamo kota fore hu'neanki tamaga kazana
amamofo asenire anto. ¹⁹ Ana hianagi nefa'a
i'o nehuno anage hu'ne, Ne'nimoka nagra an-
tahi'noe, Manasepintira rama'a vahe fore ne-
hinkeno, rukazi huno tusi'a vahetami manigahie.
Ana hu'neanagi Efraemipintira nefuna agatereno
tusi'a vahetami fore huno, miko mopafina rukazi
hu'za rankuma ante'za manigahaze. ²⁰ Agra ana
kna zupa asomu ke huneznanteno anage hu'ne,
Israeli vahe'mo'za vahe'ma asomu kema huz-
mante'nakura anage hu'za hugahaze.

Anumzamo'ma Efraemine, Manasekiznima
asomu'ma huzanante'neaza huno
Anumzamo'a asomura huramantegahie
hu'za hugahaze!

Nehuno agra Efraemina, Manase avuga
avrente'ne! ²¹ Ana huteno Israeli'a Josefena anage
huno asmi'ne, Kama nago! Nagra hago fri'za
huanagi Anumzamo'a tamagrane mani'neni,
tamavreno ete tamafahe'i mopare vugahie.

²² Hagi masavenke huno tretre hu'nea Sekemu

agona mopa bainati kazinknonteti'ene atireti'ene
Amori vahera zamahe'na hanare'noa mopagi'na
kafuhe'ina ozamigahuanki kagri negamue.

49

*Jekopu'a mofavre naga'a asomu ke
huzmante'nea naneke*

¹ Jekopu'a amanage huno mika
ne'mofavre'amokizmi zamasmine, Henkama
tamagrite'ma fore hania zamofonanekea
tamasamigahuanki,

² Jekopu mofavre naga'nimota tamagra eme
atru huneta tamagesa anteta nerafa'na
Israeli'na hanua nanekea antahiho.

³ Rubeniga nagonesa mofavremoka,
ese hihamu ni'afinti kasegante'nogenka
zamataterenka mareri vahe mani'nanku, hanave
kamo asaga hu'ne.

⁴ Hianagi timo hageno eviankna huno, nagakafina
ran kagia omanegahie.

Na'ankure negafa sipare marerinka
haviza hunka mago a'ni'a avazu nehunka sipani'a
eri hi'mna vu'nane.

⁵ Simioni'ene Livaiketa kognamani'na'e.
Bainati kazinkno zaimo'a, vahera zamazeri hav-
izantfa hugahie.

⁶ Nagri knare antahi antahimo'a, tanagri antahi
antahifina omanegahie.

Nagra kema anakisapina omanigahue.
Na'ankure zanarimpa ahenke'ne vahera
akafrigaha'e.

Zanagra musezampi vu'ne, Bulimakao agia
agruna nofi akafrina'e.

7 Tanarimpa ahe'zantera tusi huneranantoe.
Na'ankure tanarimpa ahezamo'a arava
ohegahie.

Tanarimpa nehena, hazenke vahe manigaha'e.
Jekopu'na nagri'pintira tanatufe atra'nena, Israeli
mopafina arure arure huta manigahaze.

8 Judaga kafu kaganaza kagi erisga hugahaze.
Kagri kazamo'a ha' vahe ka'amokizmi
zamanankempi megahie.

Kagri negafa ne'mofavremo'za kepri hu'za za-
marena regahaze.

9 Judaga laioni anenta kna hu'nane.
Kagra nenamofoga laionimo ne'zaga aheno ne-
naku kva hiankna hu'nane.
Kagrikura vahe'mo'za kagoro hugahaze. Mago
vahe'mo'a kvako osugahie.

10 Judaga kva vahe'mokizmi azompamo'a kagripi
mevava hugahie.

Kini vahe azompamo'a agiararemofo amu'nompi
me'nesigeno,

Nafa'amo'a henka Sailo kumate ehanatigahie.
Hanige'za hakare ranra kumate veamo'za agri
kea erizafa hugahaze.

11 Donki anentara krepire nofiteti rentesnankeno
manigahie.

Agaho donkima avesi'nesia krepri nofite'ma ar-
entesigura antahi muhara osugahie.

Kukena'a waini timpi sese hu'ne, na'ankure
ne'zamo'a amporegeno nehana huga
osu'ne.

12 Agra rama'a waini tina nenegu huno tare avurg-
amo'a koranke hu'ne,

agra afu'mofo amirina rama'a nenegu huno,
ave'mo'a efenentake hu'ne.

13 Zebuluniga hageri ankenare umanigahane.

Umani'nesanke'za vente'mo'za efre'za vu'za
hugahaze.

Mopa kamofu agemo'a Saidoni kuma atupare
uhanatigahie.

14 Isakaga hankave donkie,

tare fenonku'mofo amu'nompi manigsa huga-
hane.

15 Agrama kegeno knare manigsa kuma
me'negeni,

ana kumamo knare zantfa hu'negeni,

hanave'a erigoteno eri'za eri'ne.

Ana hu'neanagi henka'a kna'ane kazokzo eri'za
erigahie.

16 Daniga kva (jas) vahe tro hunka vaheka'a
kegava hugahane. Mago naga Israeli kevufi
manigahaze.

17 Ha' osifavemo kamofu ankenare mani'neni,
hosimofu agamerumpafi amprigeni,
agumpifi vu'nea ne'mo amefigati asga
hurami'ne.

18 Ra Anumzamoka nahoke ahesnanegu, kavega
ante'na mani'noi.

19 Gatiga kumza vahe'mo'za kahegahaze.

Hianagi rukrahe hunka, zamagumpi zamarotgo
hugahane.

20 Asaga hentofa ne'za eri fore hugahane.

Rankva vahe zame'nesia ne'za, hankregahane.

21 Naftaliga, afi a' afu dia atregeni agareni
viankana nehunka,

knare so'e nanekege hugahane.

22 Josefega zafa azankunamo raga renteankna hugahane,
azankunamo ti ankenare me'nenno raga reno,
pagagi huno kegina refiteankna hugahane.

23 Ha' vahekamo'za atireti hanaveti'za hara hune-
gante'za,
kevea negahe'za, kazeri haviza hugahaze.

24 Hianagi Jekopu Anumzamo'a Josefena
hankavea aminkeno azamo'a oragesigeno,
kevema ahesiana hantaga osugahie.

Ana Anumzamo'a Israeli vahera sipisipi afu
kegava hiankna nehuno, zamagu'vazi
haveгна hugahie.

25 Na'ankure Jekopu'na negafa'na Anumzamo
kaza nehuno,
hihamu'ane Anumzamo asomu huneganteno,
anagamu monafinkati asomu huneganteno,
mopa agu'afinti tina hanati'nigenka asomura
e'nerinanke'za,
karimpafinti'ma fore hanaza mofavre'mo'zanena
asomura erigahaze.

26 Kagri negafa'na asomumo'a nagri nagehe'i aso-
mura agatereno mevava agonagna huno
mareri'ne,
ana asomumo'a, Josefega kokovite me'nenige'za,
kafuhe'za kage anagamute'za kagegahaze.

27 Benzameniga afi ha' kragna (wolf) hugahane.
Nanterampi freno zaga aheno traga hiankna ne-
hunka,
kinaga'afi refko huno erino ome'mi eme'mi hi-
ankna hugahane. 28 Ama ana maka 12fu'a
Israeli nagakino, nezmafa'a mago mago

naga nofi'ma mani'naza avamente asomu
kea huzmantetere hu'nea naneke.

Jekopu fri'nea naneke

²⁹ Jekopu'a amanage huno mofavre naga'amokizmia zamasmi'ne, Nagrama fri'na vahe'ni'ane umani knanimo'a kofta nehie. Hagi nafahe'ima ase zamante'naza mopare, havegampi ome asenanteho. Hiti ne' Efroni mopama mizama se'nefi ome asenanteho. ³⁰ Makapela havegampi Mamre kuma tvaonte Kenani mopa agu'afi, Abrahamu'ma ana mopane havegane vahe asente'zane huno Efroni'pinti'ma mizama se'nea mopafi ome asenanteho. ³¹ E'i anampina Abrahamune nenaro Serane ase'znante'naze. Aisakine nenaro Rebekagiznia anampi ase znante'nafi, anampinke a'ni'a Liana asente'noe. ³² Ana mopane havegane Hiti ne' mofavrefinti miza se'neane. ³³ Anagama huno mofavre naga'amokizmi zamasmi vaga reteno, agiararena sipare asuteno vagare asimu atreteno frino naga'ane umani'ne.

50

Israeli'ma fri'nea naneke

¹ Anante Josefe'a nefa avugosafi umseno, zavi atenenteno antako hunte'ne. ² Henka Josefe'a fri kerfare kva nehia eri'za vahe'a huzmantege'za, kehiaza hu'za avufgamo'ma kasri'zanku agu'afina mago'a marasini nente'za eri so'e hute'za, Israelina (Jekopu) masave fre'za ante'naze. ³ 40'a zage gnafi e'i anazana huga hazankino, ana foti'a zagegnafina avufga eri so'e

hu'naze. Ana hazageno Isipi vahe'mo'za 70'a zagegnafi zamasunku hu'za zavira ate'naze.

⁴ Anante zavi'ma atekna agateregeno, Josefe'a anage huno Fero nOMPI eri'za vahera zamasmine, Tamagra menima nagri'ma antahi namisuta muse huramantoanki, Feron amanage huta ome asmiho, ⁵ Nenfa'a huvempa ke hunanteno amanage hu'ne, nagra ha fri'za huanki, nagrama Kenani mopafi kerigama kafinte'nofi anantega ome asenantegahane. Anage hu'negu natrege'na avufga'a eri'na mareri'na ome asentete'na, ete a'nenno. ⁶ Higeno Fero'a amanage hu'ne, Anagamu vunka negafa'ma huvempa huno kasmi'neaza hunka ome asento.

⁷ Hagi Josefe'a nefa asenteku anagamu marerigeno, Fero eri'za vahe'mo'zane, noma'afi kva vahe'ene, mika Isipi mopafi kva vahe'ene, ⁸ mika Josefe naga'ene, nefu'zane, nefa naga'enena vu'naze. Hianagi osi mofavre naga'zmine afu kevu zaminena Goseni mopafi zamatre'za vu'naze. ⁹ Anama Josefe'enema vu'nazana rama'a sondia vahe'ene vu'nazankino, mago'a karisifi maniza nevazageno, mago'a hosi agumpifi mani'za vu'naze.

¹⁰ Hagi ana vahe'mo'za vu'za Jordani timofo kantu kaziga ankenarega, witi honama neharaza kumate Atadi umani'naze. Anante 7ni'a zage gna zamagra umanine'za, zamagrama zamavuz-mavapima nehazaza hu'za, nezmanfankura tusi zavi ate'naze. ¹¹ Ana mopafima nemaniza Kenani vahe'mo'za kazama witi akru neharaza

kumate Atadi mani''neza zavi netage'za nez-mage'za anage hu'naze. Ama'i Isipi vahe'mo'za tusi'a zavi atetere, nehu'za agi'a Abel-mizraim hu'nazankino, zage hanati kaziga Jodani me'ne.

¹² Hagi Jekopu mofavre naga'mo'za nezmafa'ma zmasami'neaza hu'naze. ¹³ Agri mofavre'mo'za kerfa'a eri'za Kenani mopafi vu'za, Makapela havegampi Mamre kuma tvaonte ome asente'naze, ko'ma Abrahamu'ma vahe asente mopae huno Hiti ne' Efroninteti, miza hu'nea mopafi asente'naze. ¹⁴ Ana'ma huno Josefe'ma nefama asentetege'za, afuhe'zane nefama asenteku mareri'naza vahe'ene maka ete Isipi moparega vu'naze.

Josefe'a afuhe'i kumi'zmi atre zamante'nea naneke

¹⁵ Hagi nezmafa'ma fritege'za, Josefe nefu'za anage hu'naze, tagrama havizama hunte'nona nona'a, tagrira na'a hurantegahie? ¹⁶ Nehu'za zamagra Josefena ke atrente'za anange hu'naze, Negafa'a frinaku nehuno, ¹⁷ anage huta Josefena asmiho hu'ne, muse (plis) hugantoanki, havi avu'ava hugante'nazana kumi zamia atre'zmanto. Menina muse (plis) hugantoanki, negafa Anumzamofu eri'za vahe'mota havi avu'ava hugante'none. Ana kema Josefe'ma nentahino'a zavi ate'ne.

¹⁸ Anante afuhe'za e'za Josefe avuga zamugosaregati umase'za anage hu'naze, Antahio, tagra kagri kazokazo eri'za vahere. ¹⁹ Hianagi Josefe'a anage huno zamasmine, korora osiho, nagra Anumzana omani'nogu keaga huoramantegahue. ²⁰ Tamagra nagrira nazeri

haviza hu'nazanagi, Ra Anumzamo'a rama'a vahe zamaza hunaku nentahino anara hu'neankino, menina ana zamo'a fore nehie. ²¹ E'ina hu'negu tamagra korora osiho, nagra tamagri'ene, neone mofavre naga'enena tamazeri knare hugahue. Nehuno zamanukige antege nehuno, knare kegaga huzami'ne.

Josefe fri'nea naneke

²² Hagi Josefe'a Isipi mopare afu aganahezane mani'neni, 110ni'a zagegafu hu'ne. ²³ Efraemi mofavremo mofavre antegeni negeni, Manase ne'mofavre'mo Makiri mofavre antegeni Josefe'a amote zamavarenteni keteni fri'ne.

²⁴ Josefe'a amanage huno afuhe'ina zamasmine, Nagra fri'za hue, Anumzamo tamagrira kegava huneramanteni, tamavreni ama mopafintira marerini Abrahamuma, Aisakima, Jekopuma huvempa huzmante'nea mopare vugahie. ²⁵ Anante Josefe'a Israeli ne'mofavre nagara amanage huno huvempa huno zamasmine, Anumzamo tamagrira kegava huramante'neni zaferinani'a erita marerihoni. ²⁶ Hagi Josefe'a 110ni'a zagegafu manitoni frige'za, avufgamo'ma kasrizanku agu'afina mago'a marasini ante'za eri so'e hute'za masave freza, zavoafi eri antegeni Isipi mopafi me'ne.

Anumzamofu Ruotage Avontafere
The Holy Bible in the Kamano-Kafe language of Papua
New Guinea
Buk Baibel long tokples Kamano-Kafe long Niugini

copyright © 2022 Tyndale Bible Translators

© Tyndale Bible Translators

Language: Kamano-Kafe (Kamano)

Translation by: Tyndale Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-02-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

f1057ba4-e8d1-53e3-baf9-315ebf4a8836